శృంగారసంధ్య

(ద్వితీయముద్రితము)

(కాళీకాపురాణాంతర్గతము.)

విజయవిజయ, విచిత్రసరబొబ్బిలి, ప్రతిజ్ఞాచాణక్య, శ్రీతులసీరామా
యణాది గ్రంథకర్తలగు

భాగవతుల నృసింహశర్మగారిచే

విరచితము.

Registered

Please Note this

Trade mark

ఇతరులకు:—

(విలువ, రూ 1—0—0.) (పోస్టేజి ప్రత్యేకము.)

For copies apply to:—

Bh. N. Serma Garu.

Proprietor, **Vegu-Jukka Series,**

Pudipeddivari Street,

BERHEMPUR, (Ganjam)

సంపాదకులు:—ఆదిభట్ల తరిణయ్యసిద్ధాంతిగారు.

ప్రకాశకులు:—భాగవతుల నృసింహశర్మగారు.

వేగుఁజుక్క గ్రంథమాల,

పూడిపెద్దివారివీధి, బరంపురం (గంజాం.)

Published by:— **Bh. N. Serma,**

VEGU-JUKKA SERIES,

Pudipeddivari street, BERHEMPUR,

(Ganjam)

Printed by:— **Cocanada printing works,**

COCANADA.

1ST ADITION

1000 COPIES.

1927

మఱి చెప్పకేమి: —

ఉభయులకు బాధకరము.

చందాదారులారా!

పోస్టేజి వగైరా ఖర్చులు మేమే భరించి వి. పి. ద్వారా గ్రంధముం బంపిన యెడల 1 రూపాయిలో పోస్టు వారు 0-8-0 తీయగా మాకు వచ్చునది 0-8-0 మాత్రమే. ఇది మాకు కిట్టుబడి కాదు మీరే భరింపవలసివచ్చిన, నిష్కారణము దండుగ యగుచున్నదని మీరే కాదు మేముకూడ, దుఃఖింపవలసినదే. అందుచే, ఉభయులకు నష్టము లేకుండ ఒక యుపాయము చెప్పుచున్నారము వినుండు. ముందు అడ్వాన్సుగా, 1 రూ. మాత్రము, మేము ఇంటిమేషను పంపినవెంటనే, మాకుంబంపింపవలెను. సంవత్సరము చందా ఒక్కమారుగ పంపవలెనను నిర్బంధము లేదు. మీ అడ్వాన్సు అందినవెంటనే గ్రంధము అన్ రిజిష్టరు పార్సెలుద్వారా, (అందుకయిన పోస్టేజి మేమే భరించి) పంపెదము. ఇది గ్రహింపక చందాదారులు మాకు నష్టముగూర్చిన ప్రయోజనము లేదు. పోషకులుగాని రాజపోషకులుగాని లేకపోయినను చందాదారుల యభిమాన ప్రోత్సాహముల బలముననిల్చి పనిచేయుచున్న మాగ్రంథమాలకుం దోడ్పడి యుద్ధరింపవలెను. చాలమంది చందాదారు లీవిధముగ అడ్వాన్సు పంపుచున్నారు. అన్ రిజిష్టరు పార్సెలు ద్వారా పంపిన గ్రంథము తప్పక అందితీరును.

ప్రతిపత్రములో మా యీక్రింది చిరునామా గమనింపవలెను.

భాగవతుల నరసింహశర్మ.

ప్రొప్రైటర్, "వేగుంజుక్క" గ్రంథమాల,

పూడిశెద్దివారివీధి-బరంపురం-(గంజాం.)

జాగ్రత్త!

దొంగలు కొందఱు బరంపురమునుండి వేగుంజుక్క గ్రంథమాల పేరట్లు భ్రమింపజేయుచు మా చందాదారులకు పనికిమాలిన గ్రంథములు పంపవచ్చును. మాచందాదారులు మాపార్సెలుపైగల చిరునామాయును, రిజిష్టరు ట్రేడుమార్కున్ను ముఖ్యముగా చూచి పుచ్చుకొనవలెను. "వేగుచుక్క" "పగటిచుక్క" దొంగల, దగాపనులకు మాచందాదారులు మోసపోకూడదు.

"దొంగలున్నారు. జాగ్రత్త"............

మనవి.

ఆంధ్రభాషాభిజ్ఞులకు:—

మద్విరచిత శ్రీ తులసీరామాయణముఁ బఠించి నన్నెంతయుఁ బ్రోత్సాహించుచు నుత్తరములు వ్రాసిన, బ్ర॥ శ్రీ॥ మాఁగిపూడి వేంకటశాస్త్రివిపశ్చిత్తులకుఁ, దదితరభాషాభిమానులకు, శ్రీరామశాస్త్రులకు నే నెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁడను.

శృంగారరసభూయిష్ఠ మగు నీ గద్యపద్యాన్విత పౌరాణిక ప్రబంధము, శ్రీ తులసీరామాయణ బాలకాండమునకుఁ బూర్వ మెనిమిదేండ్ల క్రింద విరచించితిని. మిత్రుల ప్రోత్సాహమున నేఁటికిఁ బ్రకటించు భాగ్యము లభించినది. అందందలి కొన్నికొన్ని పద్యములు (స్వల్పముగ మాత్రమే) బాలకాండమునందుఁ జొప్పించితిని. క్షమింపఁ బ్రార్థితులు.

శ్రీ తులసీరామాయణమునందలి, బాలకాండము, నయోధ్యాకాండప్రథమభాగము నిప్పటికిఁ బ్రకటించితిమి. అయోధ్యాకాండ ద్వితీయభాగము నచిరకాలములోనే ప్రకటింపఁ బ్రయత్నించుచున్నారము. కష్టసాధ్యమగు నీ కార్యమునకుఁ బూనుకొన్న మేము భక్తుల తోడ్పాటునకు, భాషాభిజ్ఞుల ప్రోత్సాహమునకు నర్హుల మైనఁ గృతకృత్యుల మగుదు మని మనవి చేయుచున్నారము.

ఇట్లు విధేయుఁడు,

భాగవతుల నృసింహశర్మ.

సంపాదకీయము.

ద్వాదశవర్షీయ యగు నీ "శృంగారసంధ్య" శ్రీ శర్మగారి వలనఁ గాళికాప్రసాదముచేఁ డి యనువదింపఁబడి, ఉత్తరాష్ట్రీయ మహ్యాను, దైవవశమున, సుస్థితను గడపి, యాంధ్రభాషాభిజ్ఞులను సంతసించు సుయోగము సంప్రాప్తమయ్యెను. ఆనందవత్సరజాత యయ్యు నంకుసబాధ తప్పదయ్యెను. ఒకానొక శిష్టునివలన సిద్ధార్థులము కాక, వంచితులమై, నిరుత్సాహవశమున నింతవరకు బహిర్గత మొనర్పఁ దలపెట్టక, శ్రీ శర్మగారి కవితామాధురి నాస్వాదింపఁ గోరు సదాచారుల యభిరుచి నీడేర్పఁబూని దీనిని బ్రచురించినారము.

"సీ. పండితుండు సద్గుణంబును ॥ బ్రస్తుతించు
లోపము నుండినఁ గంఠంబు ॥ లో నణంచుఁ;
జంద్రు గౌదల ధరియించి ॥ చంద్రమౌళి
హాలహాలమును కంఠంబు ॥ నందుఁ బూనె."

(అభినవభర్తృహరి.)

ఇట్లు,

గుణగ్రహణపారీణుల యాశీర్వాదమును బడయఁ దలంచు

విద్వద్విధేయుఁడు,

గుంటూరు గ్రంథమాల,
5—8—1927.

ఆదిభట్ల తరిణయ్యసిద్ధాంతి,
సంపాదకుఁడు.

విషయసూచిక.

ప్రథమాశ్వాసము

తృతీయాశ్వాసము

ద్వితీయాశ్వాసము

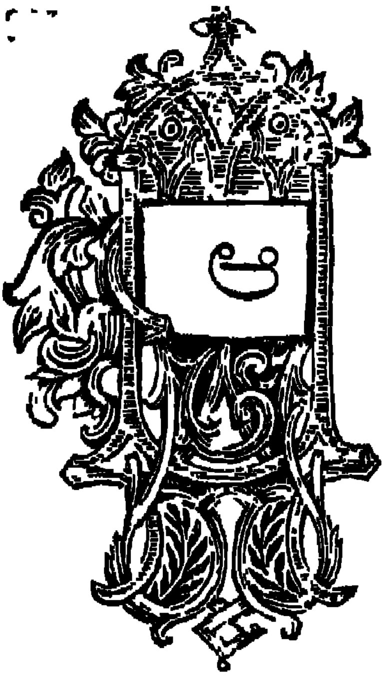
శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణేనమః.

శృంగారసంధ్య

(కాళికాపురాణాంతర్గతము.)

ప్రథమాశ్వాసము.

ఇష్టదేవతారాధనము

ఆద్యం బై ప్రకృతిస్వరూపమున లో
కాతీత మై నిత్య మై
హృద్యం బై యనవద్య మై యతుల మై
సృష్ట్యంతరవ్యాప్త మై
ఆద్యంతంబున నేక మై సగుణ మై । యద్వైతఖద్యోత మై
ప్రద్యోతం బగు వేదవేద్యముఁ బర। బ్రహ్మంబుఁ బ్రార్థించెదన్.

గీ. అఘభయార్తివినాశంబు । నతిపవిత్ర
చిత్తయోగీంద్రబృందసం। సేవితంబుఁ
గ్రమవిలంఘితవిపులజ। గత్త్రయంబు
హరిపదసరోజయుగ్మంబు । నాశ్రయింతు.

సీ. గట్టుమైఁ బుట్టియున్ । గరుణారసప్రవా
హంబుఁ గన్నుల జార్చు । నంబుజాక్షి
స్థాణుసంగతమునఁ । దనరియుండియు సాంద్ర
ఫలము లొసఁగు శం। పాలతాంగిఁ

బత్రిశోభస్ఫూర్తి । వజిలి యపర్ణ నాఁ
గ విరాజిలెసుభక్త। కల్పలతికఁ
గాత్యాయనీసంజ్ఞఁ । గలిగియుఁ గడుపార
ననుఁగుబిడ్డలఁ గన్న। యట్టియార్య

గీ. వలువ లేకున్న, విసపుమే।పరియు నైనఁ
బాము తోడ వైన, ననుచరుల్ । గాము లైన
శిరము జడ మైనరుమ్రినిఁ । జేరినట్టి
సతినిఁ గొనియాడఁ బోలదే । సంతతంబు.

సీ. కమనీయవిమలశృం।గారాంబుసంభూత
కమలమో యన ముఖ।కమల మమర
బ్రహ్మాండగేహదీ।పంబు లనం గ్రాలు
తాటంకమణిరుచుల్ । తాండవింప
సంగీతసాహిత్య।సరసిజాతము లైన
కోరకంబు లనంగఁ । గుచము లలర
సంపూర్ణపూర్ణిమా।చంద్రిక యనుభాతి
ధవళాంబరము ధగ।ద్ధగల నీన

గీ. దేవగజదంతతుల్య మై । దేహకాంతి
చంద్రకాంతపీఠంబున । సంగమింప
వివిధకవిపుంగవులమనో।వీథి మెలఁగు
వాణి నివసించుఁ గాక మ।ద్వాస్యాంతమునను.

సుకవిస్తుతి

గీ. అమృతతుల్యంబుగా సంస్కృ।తాంధ్రములను
ఎంచఁ దగుగ్రంథముల లోక।హితముకొఱకు

వ్రాసి చనినట్టిసత్కవి।వరుల కెఱఁగి
సన్నుతించెద నూతన।సత్కవులను.

కుకవినిరసనము

గీ. కవివరప్రోక్తసత్కావ్య।కమలవిస్రు
తామలామృతాస్వాదనా।హ్లాదితాత్మ
పాఠకస్తుతి వినలేని బధిరు। లరయఁ
గాకవులు వారియుబు సేల। లోకమునకు ?.

విజ్ఞాపనము

మ. వినుఁ డోహో జనులార! పూర్వసుకవుల్। విస్తీర్ణసత్సాహితీ
ఘనభావార్థరసోపగుంభనములన్। గావ్యంబుల వ్రాయ, హీ
వినతాస్యంబున మిన్నకుండక కడున్। విభ్రాంతినిం బూని నే
నును గ్రంథంబు రచించెదన్న ననుఁ గవుల్।నో నాడినన్ దోసమే?.

ఉ. ఇమ్మనుజేశ్వరాధముల। కిత్తునె యంచు వచించె నెవ్వఁ డా
బమ్మెరపోతరాజుఁ గవి।వర్యుని నెంచి నమస్కరించి, యొ
క్కమ్మడిఁ గ్రిందుమీఁ దరయ। కోపిరొ యోషణ కాళికాపురా
ణమ్మనుగ్రంథ మాంధ్రపరి।ణామముఁ జెంద రచింపఁ బూనితిన్.

గీ. సొంపుఁ బెంపొంద వీనుల। కింపు నింపు
సరసశబ్దార్థసంయోగ।సరణిఁ దప్పి
ముళ్ళఁ బోలినకఠినంపు।బల్కుఁ జొనుప
గూఢముగ నుండుభావంబు। మూఢుఁ డైనఁ
దెలిసి ముద మందుపక్కి నాం।ధ్రీకరింతు.

సీ. పండితాఖండల।ప్రఖ్యాతిఁ గ్రాలు నా
రాయణభట్టుసా।హాయ్యమునను

పంచమామ్నాయ మన్ । భారతగ్రంథంబుఁ
బలుకఁడే నన్నయ।భట్టసుకవి
సత్కవీంద్రుం డన । సత్కీర్తిఁ గాంచిన
యాపుష్పగిరితిమ్మ।నార్యువలన
నుత్తరరామాయ।ణోత్తమకావ్యంబు
వ్రాయఁడే కంకంటి।పాపరాజు
గీ. అట్టియెడ లోక మెఱుఁగని । యల్పుచేత
నుండ మూఢుఁడఁ గింకవీం।ద్రుండ జడుఁడ
నితరసాహాయ్యముఁ దొఱంగి । కృతి రచింప
నే ననఁగ నెంత నాదుపాం।డితియు నెంత.
మ. గురువర్యుండు మదీయబాంధవుఁడు నా।కుం జాల యిష్టుండు, భూ
సురలోకోన్నతుఁ, డార్యపూజితుఁడు, సు।శ్లోకుండు, దాంతుండు, స
చ్చరితుం, డూర్జితధీవిశారదుఁడు, సు।స్వాంతుండు, శాంతుండు నా
తఁడిణయ్యన్ వినుతింపఁగాఁ దగదె మ।ద్గ్రంథార్థసంధాయకుల్.

స్వవిషయము

సీ. పండితస్తవనీయ।వైభవప్రాభవ
ప్రౌఢులు శ్రీభాగ।వతులవారు
హృద్యానవద్యస।ద్విద్యామహోద్యాన
పాలకుల్ శ్రీభాగ।వతులవారు
వితతవితరణసం।ప్రీణితాశ్రితజన
ప్రణుతులు శ్రీభాగ।వతులవారు
సకలభూపాలక।ప్రకటితప్రఖ్యాత
వైద్యులు శ్రీభాగ।వతులవారు
గీ. అతులసుమతులు శ్రీభాగ।వతులవార
లట్టి శ్రీభాగవతులవం।శాబ్ధిచంద్రుఁ

డై జనించె శ్రీసూర్యనా । రాయణుండు
ద్రావిడోద్యానమునకు మా । ధవుఁ డనంగ.

తే. సరస సంగీత సాహిత్య । సంయుతుండు
అమృతహస్తుండు వైద్యవి । ద్యాన్వితుండు
మనుజవినుతుండు రాజస । న్మానితుండు
ప్రథితసూర్యనారాయణ । పండితుండు.

ఉ. అతనికి సూరమాంబకును । నాత్మజులై ముగు రుద్భవిల్లి రే
నతిజడుఁడన్ గనిష్ఠుఁడ; మ । దగ్రజు నాజ్ఞ వహించి నాయువ
జ్ఞతఁ బ్రకటింప సత్కవుల గ్రంథము లున్నతి కెక్క నిమ్మహా
కృతి విరచింపఁ బూనితిఁ, గ । వీంద్రుల నెంచి నమస్కరించితిన్.

ఉ. ఇరువురు మేనమామలు మ । హీసురవర్యులు కీర్తిధుర్యు లు
త్తరచరితుల్ మహాశయు లు । దారులు ధీరులు ధర్మకర్మవి
స్ఫురితులు, పూడిపెద్దికుల । భూషణు లాశ్రితపోషణుల్ గుణో
త్కరులు దలంప వేంకనచి । దంబరశాస్త్రు లమోఘవర్తనుల్.

ఉ. కవిజనబాంధవుండు, రిపు । గంధగజాంకుశవాగ్ధురంధరుం
డవిరళసాహితీవిభవుఁ । డంచు నను న్వినుతింతురైన నా
యవగుణ మే నెఱుంగుదు జ । డాత్ముఁడ జ్ఞానము లేనివాఁడ, భా
గవతులనారసింహుఁ డనఁ । గాఁ దనరారెడువాఁడ భూస్థలిన్.

తే. ఆదిభట్లజోగయ్యమ । హాశయుండు
జ్యోతిషగ్రంథజలధిఘ । టోద్భవుండు
సకలవైదికమార్గని । ష్ఠాగరిష్ఠుఁ
డతనిపుత్త్రుండు తిరిణయ్య । యనుఘనుండు.

తే. అతనిప్రోత్సాహమునను, సా । హాయ్యమునను
ఇమ్మహాపురాణగ్రంథ । మెట్టులైన

సంతరింపంగఁ దలఁచితి । సమ్మతించి
పండితులు నన్నుఁ గొనియాడ।వలయుఁ గాదె.

చం. మతిఁ దలపోసిచూడఁగ న।మాచరితంబు పురాణ మాపయిన్ ప్రే
కత కథినాయకుండు ఫణి।కంకణుఁ డింతకు నాంధ్రలోకస
మ్మతముగ మార్పుఁ జెందుఁ గవి।మండలి మే లనునట్లు, వెండియున్
గృతిపతి రామభూపతి; మ।హీస్థలిఁ గ్రాలదె శాశ్వతంబుగన్.

ఉ. కావ్యము దివ్యలోకసుర।కన్యక; మర్త్యుఁడు భర్త యైన వై
ధవ్యము ప్రాప్త మయ్యెడిఁ గదా యని యించుక లోఁ దలంచి, క
ర్తవ్యము చావు లేనిరఘు।రామున కిచ్చుట యంచు నెంచి యీ
నవ్యపురాణకన్యక ఘ।నంబుగ నాతని కే నొసంగితిన్.

ఉ. పంతముఁ బూని రాక్షసుల।వంశము ధ్వంసముఁ జేసి నిత్యమున్
శాంతమునన్ ప్రసన్నవద।నంబున సత్త్వగుణప్రధాని యై
యంతము లేనికీర్తి నెల।రారెడురాముని సన్నుతింప న
త్యంతము లేట కంచు విడ।నాడితిఁ బండితు లాదరింపరే.

ఉ. పండితు లైనవారలు ప్ర।బంధము లోలి నరాంకితంబు గా
కుండ రచించి నీకొసఁగ।యుండిరి వారల కుండునట్టి స
త్పాండితి లేకయుండిన భ।వత్పదభక్తిసుధారసావృతా
త్మ్యుండను గావునన్ బలుకఁ । బూనితి నీకృతి జానకీపతీ!.

కం. రామా, రఘుకులజలనిధి
సోమా, నిర్జితసురారి।శూరస్తోమా,
కామారివినుతపావన
నామా, సంగ్రామభీమ । నతసుత్రామా!

వ. అవధరింపుము భవన్నామాంకితంబుగ నేఁ బలుకం బూనిన
శ్రీకాళికాపురాణాంతర్గత శృంగారసంధ్యాప్రబంధమునకుఁ బ్రారం
భం బెట్టి దనిన :—

~ ప్రారంభము ~

సీ. వివిధరత్నములకు వివిధౌషధములకు
స్థానభూతం బగు ధాత్రిఁ దనరెఁ
బృథ్వీనామముఁ బూను నీరత్నగర్భయుఁ
క్షేమపాత్రం బగు ప్రీతిఁ గాంచెఁ
భరతఖండోత్తరభాగంబునం బ్రాలు
ప్రాకారమో యనఁ బరిఢవిల్లెఁ
బరమపావన యైన భాగీరథీనిర్మ
లాంబుసేచనమున నలరుచుండె
నఖిలధాత్రీధరాధిపత్యమున నెగడె
సమదకరిణీవిఘట్టితసరళభూరు
హస్రుతక్షీరగంధాగతాపసవద
భిన్నపన్నగం బగుహిమనగంబు.
అమ్మహోన్నతనగమున నలరు నామృ
కండునాత్మజునిఁ దపస్వి ఘనయశస్వి
మహితతేజస్విఁ గాంచి నమస్కరించి
యొలమిఁ గనకాదిమునివర్యు లిట్టు లనిరి.
సర్వవేదవేదాంగాదిశాస్త్రవిషయ
తత్త్వ మెంతయు సారభూతంబు గాఁగఁ
దచ్చి గంఠాహితముఁ జేసి తనరినట్టి
పండితుండవు విజ్ఞానభాస్కరుండవు.

ఉ. అనఘ సమస్తవేదములయందలి సంశయమేఘరాశి మా
మనములఁ బాసె నీముఖమారుత మించుక సోఁకినంతఁ, బా
వన మగునీదుపాదనఖభాతి కవిద్య యణంగె సర్వముం
దినకరుతీవ్రతేజమున దిక్కులఁ జీఁకటు లింక కుండునే?

గీ. పృథ్విలోన జైవాతృకాగ్రేసరుఁడవు
నీ వెఱుంగనినీతి నిర్ణీతి గలదె?
సుకవివినుత, మార్కండేయ, సుగుణగణ్య,
మోక్షలక్ష్మీశరణ్య, సన్మునివరేణ్య!

గీ. భవదమోఘవేదాంతతత్త్వప్రసంగ
సంగతంబున మాయంతరంగసంశ
యంబు తొలఁగెఁ; జాంపేయగంధంబువలనఁ
గలఁగి తొలఁగెడుభృంగసంఘంబుఁ బోలి.

వ. సంపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రికాప్రసారంబునఁ గైరవంబులు వికసిల్లు కరణి, మా కుల్లాసజనకం బగుభవన్మందహాసంబున, వాణీవిలాసంబు లగుసకలపురాణేతిహాసంబులు భాసురంబులై వికసిల్లుం గాదె? భవదాస్యంబున నెఱుంగఁబడనిరహస్యంబు గలదె? మా కొండుసందేహంబు గలదు సస్నేహంబున నాకర్ణింపుము.

గీ. సంతతధ్యాననిలయుండు సంయమీంద్రుఁ
డాత్మచింతాపరుండు విశ్వాత్మకుండు
హరుఁడు సంసారవిముఖుండు యతివరుండు
మగువతగులంబుఁ గలిగి సంసారి యయ్యె.

సీ. ఆశ్చర్యముగ నుండె నార్యామహాదేవి
కాళి యై యెట్లు సంగరముఁ జేసె?
సతి దక్షునకు నెట్లు జన్మించె? సతిఁ గాంచి
మోహితుం డయ్యెనే పురహరుండు?
తనతనూజాతపై దక్షుఁ డేటికిఁ గోప
ముం జూపె? సతి యెట్లు ముక్తిఁ జెంది
హిమవన్నగంబున కేరీతి జన్మించెఁ
బార్వతీనామంబు పరిఢవిల్ల?

గీ. తల్లిదండ్రులయనుమతిఁ । దపముఁ జేసి
భవునిసామేను నెట్లు తాఁ । బడయఁ జాలె?
తెలియ శక్యంబు గానిసం।దేహ మిద్ది
ఆన తిమ్ము సర్వజ్ఞుఁడ । వగుదు వీవు.

గీ. సంశయంబు నివారింపఁ । జాలినట్టి
నీసమానునిఁ గానము । నిశ్చయముగ
సంశయ మణఁగు నీతను।స్పర్శనమున
నగ్ని ఘృతము ద్రవీభూత । మగుట యరుదె?.

చం. అనవుడు వారిఁ గాంచి నయ।నాంబుజముల్ వికసింప సాదరా
ననమున నామృకండముని।నందనుఁ డిట్లనెఁ:- గామదంబు, స
న్మునివినుతంబు జ్ఞానమయ।మున్ బరమంబును నైన యీపురా
తనచరితంబు బ్రహ్మకథి।తంబు వినుండు మునీంద్రు లెల్లరున్.

వ. మహాత్తరకథావిధానముం గలయీపురాతనచరితంబు నాకుసహి తము గుహ్యద్గుహ్యాతరం బై యవిదితం బై యుండె. పరబ్రహ్మ స్వరూపంబునకు దర్పణమాత్రంబుగ రహించుచు బ్రహ్మజ్ఞుం డై ప్రకాశించు నంభోజసంభవుండు తొలుత తన మానససంభవునకు నారదమహామునీంద్రున కెఱింగించె. నారదునివలన వాలఖిల్య మునీంద్రులును, వారిమూలమున యవక్రీతుండును, యవక్రీతుని చే నసితుండు నెఱింగిరి. అసితునికారుణ్యంబున నా కశ్రమంబుగ విశ్రుతం బయ్యె. ఇట్లనుక్రమంబున నీయత్యుత్తమపురాణంబు, మీవలన గంగానదీప్రవాహముం బోలి జగత్త్రయంబునఁ గథితం బై విదితం బగుం గాక. చక్రపాణి యై పరమాత్ముం డై, జగత్పతి త్వంబున నెగడి, వ్యక్తావ్యక్తస్వరూపంబున సదసద్వివేకజ్ఞులకు విది తుం డయ్యు నవిదితుం డై, స్థూలంబునకు స్థూలం బై సూక్ష్మంబు నకు సూక్ష్మం బై, విద్యావిద్యాస్వరూపంబున నిర్వికారుం డై,

సృష్టిస్థిత్యంతములకు హేతుభూతుం డై, పరంజ్యోతి యై ప్రకాశించు వేదాంతవేద్యునకు నమస్కరించి, వక్కాణించెద నాకర్ణింపుఁడు. —

సృష్టిక్రమము

ఉ. స్వప్రతిభావిశేషమున । సాత్వికబుద్ధిని సృష్టికర్త యై
విప్రుల వేదమూర్తులఁ బవిత్రచరిత్రుల, నాత్మరూపద
క్షప్రముఖప్రజాపతుల । సర్వసురాసురమానవాదిజం
తుప్రకరంబులన్ విధి మనోహరలీల సృజించె భూస్థలిన్.

వ. మఱియు,

గీ. క్రతు మరీచి వసిష్ఠాంగిరస పులస్త్య
పులహ భృగు నారదాదిసన్మునులు ఘనులు
తనదుమానసపుత్త్రులై । తనరఁ జేసి
సంధ్య యనుదాని సృష్టించె । సరసమతిని.

సంధ్యాభివర్ణనము

చం. జిలిబిలిరంగులన్ దొలుతఁ । జిత్రపటంబును జిత్రకారుఁడు
జ్జ్వలముగ సొంపు పెంపెనయ । శ్రద్ధ వహించి రచింప నెంతయున్
బొలుపుగ నుండువైఖరి నపూర్వవిలాసవరాంగసౌష్ఠవం
బలర సృజించె సంధ్యను మహాంధ్య నవంధ్యఁ గుచాతివింధ్యనున్

గీ. అతనిసృష్టి కాసౌందర్య । మాద్య మగుట
హృద్య మై యనవద్య మై । చోద్య మయ్యె
దాని కుపమానముగఁ జూపఁ । దగినవస్తు
నిచయ మేచాయఁ గానము । నిశ్చయముగ.

చం. విరిసులు కొంద ఱావిధిని । వేదజడుం డని యండ్రు గాని,
స్థిరమతిమంతుఁ డై రమణిఁ । జిత్రము గా సృజియించి సంయమి

శ్వరులకు వేల్మిడిన్ హృదయసంచలనం బుదయింపఁ జేయునే
ర్పరి రసికుండు గాఁడె; స్తుతిపాత్రుఁడు గాఁడె మునీంద్రకోటికిన్.

౪౯. అవ్వారవర్ణి నభివర్ణించెద నాకర్ణింపుఁడు.

౫౦. అనుసృతసాంద్రసంతమస మై, యధరీకృతభృంగసంఘ మై
కనదురుశోభనీలమణిఖండసముద్గతకాంతిపుంజ మై
తనరియు వర్షకాలఘనదర్శనభిన్నమయూరపింఛ మై
వనితకచంబు భాసిలె నభంగుర మై మునిమోహజాల మై.

కాంత మై నీలాలకాంత మై శాంత మై
ఫాలచంద్రునిఁ బోలె ఫాలతలము
చకితమృగీనేత్రచంచలసదృశ మై
నీలాబ్జములఁ బోలె నేత్రయుగము
శ్రవణాంత మై పుష్పచాపునిచాప మై
ముసురుతేంట్లను బోలె భ్రూయుగంబు
చిత్తవశీకరశ్రీకారతుల్య మై
కమనీయముగ నుండెఁ గర్ణయుగము

కనుబొమలక్రింది నడిమిభాగంబునుండి
ఫాలఫలక లావణ్యద్రవంబుఁ గార్చు
చున్నచంద మూహింప నత్యున్నతముగ
నొప్పె నాసిక తిలపుష్ప మో యనంగ.

భవ్యసౌందర్యలావణ్యనవ్య మగుచు
నరుణశశిరేఖ నొకలీల ననుకరించి
యమృతబిందునిష్యందబింబాధరంబు
మండనం బయ్యెఁ బూర్ణాస్యమండలమున.

౫౧. వనరుహకుట్మలక్రమము వైఖరి మీఱి మృణాళసూత్రముల్
జొనుప నిరంతరం బయి, మనోహర మై కనకాద్రిశృంగ మై

కనుఁగొన ముద్దు లొల్కుచుబు। కంబుచు ము ద్దిడ నుద్యమించె, నా
వనితకుచద్వయంబు, ముని। వర్యులయుల్లము లెల్లఁ దుళ్ళఁగన్.

గీ. భూరికాసారసంభూత। పుండరీక
కుట్మలములఁ జేరిన తేఁటికొదవు లనఁగ
లలనసంపూర్ణ కుచమండ। లములయందుఁ
జూడ సొంపుగఁ జెలు వొందెఁ । జూచుకములు.

మ. ధరణీచక్రిసమానపీనజఘనౌ। ద్ధత్యంబు వీక్షించి, భూ
ధరశృంగోపమితోన్నత స్తనయుగ। స్థైర్యంబు లక్షించి, య
స్థిర మై సంచలియించి, శ్రీసుతునిము। ష్టిగ్రాహ్యపుష్పేషు వై
కర మొప్పారియు, మధ్య మొందె, నతుల। క్షామం బనంతంబుగన్.

గీ. ఆనమద్ధస్తిహ స్తస। మాన మనుచుఁ
మృదులసప్తచ్ఛదస్తంభ। సదృశ మనుచు
గవులు గత్యంతరము లేని। కారణమున
వదరుచుందురు గాని ధ్రు। వంబు వినుఁడు
ఉపమరహితంబు స్థూలోర్ధ్వ । మూరుయుగము.

గీ. అంగుళీదళసంకీర్ణ । మై స్థలాంబు
జారుణం బయి, పార్ష్ణిభా। గాధికమునఁ
దరుణిపాదయుగ్మంబు కెం। దమ్ము లనఁగఁ
గెంపులకు జన్మభూమి యై । సొంపు మీఱె.

ఉ. సారసగర్భచిత్త మను। సారస మీగతి మూర్తివంత మై
ధీరులచిత్తవృత్తుల మ। థింపఁ దలంచె ననంగఁ గ్రాలుసం
ధ్యారమణీమణీతనువు। నందలి కాంతి, మనోజ్ఞ మై, కుసుం
భారుణవస్త్ర మంచు మును। లాత్మఁ దలంచి భ్రమింప రాజిలెన్.

ఉ, సారససంభవాద్ధిమ్ముని। సత్తము లెల్లరు దీను లై యప

స్మారమునకా మతిభ్రమను సంచలియింపఁగఁ జేసినట్టిశం
పారమణీయరూపము ద్రవం బయి మేన స్రవించుచుండె, శృం
గారరసప్రవాహమునఁ గామిని స్నానముఁ జేసెనో యనన్.

సీ. తమకంబుఁ బుట్టించి తనవానిఁగాఁ జేయు
శుకమహర్షిని నైనఁ జూపుచేత
వలపులఁ జిలికించి వలపించి మురిపించు
స్మరహరస్మరుని నైన క్షణములోన
స్వాంతంబుఁ గరఁగించి పంతంబునం గెల్చు
నారదు నైన గానంబువలన
నింగితం బెఱిఁగించి యింటిబాఁటుగఁ జేయు
నలకూబరుని నైనఁ జెలిమికలన

గీ. నధరమధురసుధారసస్యందనమున
రతిని నోడించు నారతీపతిని నైనఁ
జెప్ప నేటికి నాఁటికిఁ జిక్కె నౌర
ధాత డెందంబు దానియందంబునందు

సీ. కౌఁగిలించినఁ జాలు క్షణములో మోడైనఁ
బులకరించినయట్లు మొగ్గ తొడుగుఁ
బదము మోపినఁ జాలుఁ బాషాణ మైనను
రంజింపఁబడినట్లు ద్రవముఁ గార్చుఁ
బలుకరించినఁ జాలు వాగ్దేవి యైనఁ దా
నోడినయట్లు మాటాడకుండు
సరస కేగినఁ జాలు శార్దూల మైనను
సఖ్య మైనట్లు ప్రసన్న మగును

పూచినట్టులఁ గను లెత్తి చూచినంత
నసమశరునకు సమ్మోహనాస్త్ర మగును

చెప్ప నేటికి నాఁటికిఁ । జిక్కె సౌర
ధాతడెంబంబు దానియం।దంబునందు.

సీ. చకితవీక్షణచాక।చక్యంబు గలదాని
సస్వేదవదనాంబు।జంబుదాని
మందహాసాంచిత।మధురాధరముదాని
తనురోమరాజివృం।తంబుదాని
చాంపేయసన్నిభ।చారునాసికదాని
రక్తప్రభాభాసు।రంబుదాని
సంకల్పసంభవా।స్థానవక్షముదాని
పద్మరాగారుణ।పదముదానిఁ

గీ. గాంచి ప్రేమించి కామించి । సంచలించి
సంభ్రమించుచు దక్షాది।సంయమీంద్రు
సంఘ మొక్కుమ్మడిన్ మోహ।జలధి మునిఁగి
మానసము లంతరింప మై। మఱచి రౌర!.

సీ. అణువున కణు వయి । యలరారుమధ్యంబు
కడఁజూడరానిసూ।కసముఁ బోలఁ
గనినంత నుప్పొంగు। స్తనములు పూర్వప
శ్చిమపర్వతములశృం।గములఁ బోల
మోహాంధకారంబు । ముప్పిరిగొనఁ గేశ
పాశంబు తామిస్ర।పటలిఁ బోలఁ
బదములఁ గరముల । భాసిల్లునఖకోర
కంబులు నక్షత్ర।గణముఁ బోల

గీ. తనువు నరుణిమ యనురాగ।జనక మగుచుఁ
గడల వ్యాపించి సాంధ్యరా।గంబుఁ బోల

మునుల కెన లేనియనుమోద । మొనయఁ జేసె
నతులశృంగారపేటి సంధ్యావధూటి.

గీ. రత్నగర్భకు దీపాంకు।రంబుఁ బోలు
నామెఁ గనినంత ననురాగ । మంకురించి
జలజసంభవుస్వాంతంబు । సంచలించె
హస్తిహస్తవిన్యస్తారు।ణాబ్జ మనఁగ.

ఉ. ఇవ్వనజాయతాక్షిని, మ।నీంద్రులునైతము విహ్వలింపఁగాఁ
నెవ్వనికై సృజించె? నతఁ। డెవ్వఁడొ? యెంతటిభాగ్యశాలియో?
ఎవ్వఁడు, గాంచినంతనె ప।రియి బడకుండుఁ? జణుండు బాపురే!
ఇవ్వనజోద్భవుం డనుచు । నెల్లరు నాతనిఁ జూచుచుండఁగన్.

వ. మునివర్యులారా! వినుండు. వా రిట్లు చిత్తవిభ్రాంతిని విహ్వలు లగుటకుం గారణము గల దది తెలిపెద నాకర్ణింపుఁడు. లోకపితామహుం డగునాధాత యట్లు మనోవికారంబున సంభ్రమించి యుండునంత,

మదనావిర్భావము

సీ. కాంత మై సర్వది।గంత మై విస్ఫుర
ద్యుత్తేజ మంతట । నలమికొనఁగ
ననురాగ మనునది । వ్యాపించెనో యన
నరుణప్రభాపుంజ । మావరింపఁ
గమలకషాయసు।గంధబంధురగంధ
వహ మెల్లకడలను । బరిఢవిల్ల
గాంగనిర్ఝరజల।కణముల కుపమ మై
హర్షసూచకపుష్ప।వర్ష మలర

గీ. నఖిలమునులకు నాశ్చర్య । మంకురింప
సంధ్య విహ్వల యై మది । సంచలింప

విధిమనోవీథి నప్పు డావిర్భవించెఁ
బురుషులకు మండనం బగు పురుషుఁ డొకఁడు.

వ. తప్తకాంచనచూర్ణసన్నిభగాత్రుండును, పరిఫుల్లపద్మపత్రవిశాల నేత్రుండును, సువృత్తోరుకటీజంఘుండును, నీలాలకవేష్టితఫాలత లుండును, భ్రూయుగళాలంకృతసంపూర్ణవదనుండును, చారుకుంద రదనుండును, రోమరాజివిరాజితకవాటవక్షస్స్థలుండును, పీననిస్తుల బాహుతృణీకృతశుభ్రమాతంగకరుండును, పరిమత్తగజబంధనుండును, కంబుకంధరుండును, కేశపాశధిక్కృతకంధరుండును, మీన కేతుండును, పంచపుష్పాయుధోపేతుండును, శృంగారరససేవితుండును నగునప్పురుషవరుండు వినయానతకంధరుండై విధిఁ గని యిట్లనియె.

శా. నానాజంతువితానసంయుతజగన్నాథుండ వాద్యుండ, వీ
శానుల్ సేవకు లుండఁగా నను సృజింపం గారణం బేమియో?
యే నేకార్యముఁ జేయఁగావలయునో? యేకాంత నాభార్యయో
స్థానం బెయ్యదొ? నామ మెయ్యదియొ? యాజ్ఞాపింపు మబ్జోద్భవా!.

బ్రహ్మ మన్మథునకు లోకాధిపత్య మొసంగుట

మ. అని పల్కన్ విని ధాత యిట్లనియె:- నో యంభోజపత్రేక్షణా!
నిను సృష్టించినకారణంబు వినుమా; నిన్నున్ జగత్సృష్టికిన్
వినియోగించితి; నీపరిభావమునఁ బ్రాఘ్వన్ సర్వజీవోత్కరం
బనుకూలంబుగ నుండు నేక మయి యన్యోన్యానురాగంబునన్.

మ. విరితూపుం గఱి చేసి స్త్రీపురుషులన్ వేధించి బాధించుచున్
నరులన్ సిద్ధుల సాధ్యులన్ గరుడులన్ గంధర్వులన్ యక్షకి
న్నర విద్యాధర రాక్షసాద్యమరులన్ సర్పాదిజీవంబులన్
బరిపాలింపుము, నీదు పాలనమునన్ వర్ధిల్లు మల్లోకముల్.

మ. అరిషడ్వర్గము సేవలన్ గొనుము, భా।మాపాంగపుష్పంబులన్
శరముల్ చేయుము, నేఁడు నీ కొసఁగితిన్ । సర్వంసహాచక్రమున్
హరి యైనన్ హరుఁ డైన నీరజభవుం । డైనట్టి నే నైన, నీ
వరబాణంబులకున్ వశంవదుల మై । వర్తింతు మబ్జాంబకా!.

మ. సరసీజాంబక! జంతుసంయుతధరా।చక్రంబు సృష్టించి, నీ
పరముం జేసితి, సర్వజీవములలోఁ । బ్రచ్ఛన్నరూపంబునన్
జరియింపం గలశక్తి నీ కొసఁగితిన్; । సంధించుచున్ బాపుచున్
బరువంబుం గలకామినీపురుషులన్ । బాధించి సాధింపుమా.

ఉ. కాంచినయంత నీలమణి।ఖండసముద్గతకాంతిఁ బోలుమా
చంచలదృష్టికిన్ బరవ।శత్వమునన్ బురుషుండు దాసుఁ డౌ
నంచుఁ దలంచిన ట్లతిశ।యంబు సృజింపుము చంచలాక్షులన్
జంచలు లైనపూరుషుల।స్వాంతము లెంతయు సంభ్రమింపఁగన్.

మరీచిప్రముఖులు మదనునకు బిరుదంబు లొసంగుట

వ. అని యి ట్లంభోజసంభవుండు వచించి దక్షప్రముఖాదిమానసపుత్త్రుల నవలోకించుచు నిజపుండరీకాసనంబున నుపవిష్టుం డయ్యె. అమ్మహానుభావునియవలోకనంబున నింగితం బెఱింగి దక్షాదు లప్పురుషసింహునకు స్థానంబును నెఱింగించి మనోహరలావణ్యాతిశయంబున నద్వితీయ యగుమగువ నొసంగిరి. సక్రమముగ సర్వ మెఱింగించెద. వినుఁడు. మరీచిప్రముఖు లాదివ్యపురుషుం గని,

సీ. మనముల మథియించి । మన్మథుం డన నీవు
ఖ్యాతి వహించెద । వఖిలభువిని
కామరూపమున నిన్ । సోమింపఁగా రాదు
కామాభిధానంబుఁ । గలిగి యుందు

మదనమ్ముం బోలియు । న్మత్తతఁ గలిగించి
మదననామంబునం । బొదలె దీవు
ఫాలాక్షునకు దర్ప। భంగంబుఁ గలిగించి
దర్పకాహ్వయమునఁ । దనరె దీవు
గీ. బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరా। స్త్రంబు లైన
భవదమోఘనిశితపుష్ప। బాణములను
బోలఁజాలవు, ముల్లోక। ములును నీదు
నాటపట్టు లఖిలజగ। ద్వ్యాపకుఁడవు.
గీ. ఉర్వి నెప్పు డాబ్రహ్మస। దోదయమున
సంభవించు జీవంబులు, । శాద్వలాది
తరుణవృక్షంబులున్ భవ। త్థ్సలము లయ్యె
నర్తనముఁ జేయు మిచ్ఛాను। వర్తనమున.
చం. అని వచియించి పిమ్మట మ। హర్షులు కట్టెదుటన్ గలట్టిసం
ధ్యను గని ధాత నిన్నుఁ దన। ధ్యానమునన్ జనియింపఁ జేసెఁ గా
వున భువి నీవు సంధ్య యనఁ । బొల్చెద వంచు నెఱుంగఁజేసి యా
ననముల నెత్తి బ్రహ్మవద। నంబులఁ గాంచిరి భక్తి పెంపునన్.

మదనగర్వాటోపము

మ. మునులారా! వినుఁ డాపయిన్ మరుఁడు సం। ఫుల్లాబ్జముం బోలునా
సన మొక్కించుక యెత్తి నేత్రముల నా। నందం బమందంబు గాన్
దనుసీమన్ బులకాంకురంబు లెసఁగన్ । దంభంబునన్ వారలన్
గని చింతింపఁగఁజొచ్చె మానసమునన్ । గర్వం బఖర్వంబు గాన్.
మ. భళిరా, నేనఁట మన్మథుండనఁట, మ। ద్బాణాళికిన్ బ్రాణు లు
త్కలికం జెంది చలించుచుందునఁట, నేఁ । గాముండ నై సర్వభూ
తలచక్రంబున ఖ్యాతిఁ గాంతునఁట, కో। దండంబు చే నంది సం
చలితస్వాంతులఁ జేసి వీరలకు నా । సామర్థ్యముం జూపెదన్.

మ. వల పొక్కింతయు నైన లో నెఱుఁగ రీ। బ్రహ్మాదిదేవర్షులున్
నలినీపత్త్రవిశాలనేత్రి యగుసం। ధ్యాకామినీరత్నమున్
ములికి న్మోహననామము న్దొడిగి । సంమోహించి కామింప సం
చలితస్వాంతులఁ జేసి స్వల్పముగ నా । సామర్థ్యముం జూపెదన్.

సీ. అఖిలజీవములకు । నమృతవర్షముఁ బోలు
హర్షంబుఁ బుట్టించు। హర్షణంబు
ప్రాణుల యౌవనం । బంకురింపఁగఁ జేసి
రోచకం బలరించు। రోచనంబు
కామినీరమణులు । కామించి ప్రేమింప
మోహంబుఁ గల్పించు। మోహనంబు
మానుల నైనను । దీనులం గావించి
శోషింపఁ గాఁ జేయు। శోషణంబు

గీ. మగల మగువల నెడఁబాపి । జగతి మరణ
కారణంబుగ నుండు నీ। మారణంబు
పంచబాణుండ, నఖిలప్ర। పంచములను
బాలనముఁ జేయ సృష్టింపఁ। బడితిఁ గాదె ?.

గీ. అబ్జభవు నైన హరి నైన । నభవు నైన
మత్సుమాస్త్రంబులకు వశం। వదులఁ జేయ
శక్తి నా కుండ మానులు । సంయమీంద్రు
లితరు లన నెంత నిశితపు। ష్పేషువులకు?.

మ. అని యిట్లాత్మగతంబునం దలఁచి ప్ర। త్యాలీఢపాదస్థుఁ డై
మన ముప్పొంగఁగ వామహస్తమున ను। న్మాదాఖ్యకోదండముం
గొని సంధ్య న్ద్రుహిణాదిసంయముల జం। కుం దక్కి వీక్షించుచున్
గొనముం గూర్చి బిగించి నిల్చెను; కృత। ఘ్నుం డేమిగావించునో?.

చం. నిలిచినయట్లు నిల్చి తన। నేరుపుఁ గూరుపు నివ్వటిల్లఁ బూ
ములికిని నారికిం దొడిగి । పుష్పధనుస్సును మండలంబు గాఁ
బాలుపుగ లాఁగి వీచులకు; । ముష్టియు దృష్టియు సౌష్ఠవంబుగన్
నిలిపి త్యజించె; శిష్టజన। నిందితుఁ డామరుఁ డెంతమూఢుఁడో ?.

గీ. తల్లిపైఁ జల్లురావసం। తం బనంగఁ
దన్ను సృష్టించుధాతపై । ధ్వజము నెత్తి
గుణము సారించి చూపించె । గుణముఁ; గుక్క
యఱచి పెంచినవానినిఁ । గఱచినటుల.

బ్రహ్మాదిదేవర్షులు చిత్తచాంచల్యము నొందుట

మ. అతఁ డట్లాసునుబాణము న్విడువఁగా । వ్యాపించుచున్ బుష్పవా
సితముల్ శీతలవాతపోతములు వీ। చెన్ మోద ముప్పొంగ; న
పరిమూనాంధ్యమునన్ విమోహమతు లై । బ్రహ్మాదిదక్షప్రజా
పతు లాసంధ్యను జూచుచుండిరి మనో। భావంబులం దెల్పుచున్.

సి. మరుఁ డంత విడువక । మగుడఁ బుష్పాస్త్రసం
ఘంబుఁ బుంఖానుపుం। ఖముగ విడిచె
మధురాధరంబున । మందహాసము దోఁపఁ
జంచల యై సంధ్య । గాంచుచుండె
సకలినయువయవ। స్థాను లై హీను లై
హాను లెల్లరు నతి। దీను లైరి
కామాతురుం డయి । రోమాంచలాంచిత
తనువున దక్షుఁ డ। దక్షుఁ డయ్యె

గీ. నింగితం బెఱిఁగించునిరీక్షణములు
సంధ్యనిడువాలుఁజూపుల । సంగమింప
స్వాంత మనువది యంతలో । నంతరించె
బ్రహ్మమస్తిష్కసృష్టి నే మన। వచ్చు నౌర!.

మ. జలజాతోద్భవుఁ డిట్లు మైమఱపున న్సంమోహముం జెంది య
న్నలినాక్షిం గని యాపెరూపము నెదన్ ధ్యానించుచుండ న్దలం
పు లసంఖ్యాతము లయ్యెఁ గన్ను లరుణాంభోజంబులం బోలె, మైఁ
బులకశ్రేణి జనించె హావములు బిబ్బోకాదిభావంబులున్.

గీ. స్మరునిశాతాస్త్రపాతిసంజాతము లయి
సంధ్య నిడువాలుఁజూపుల సరసగతిని
హావభావవిలాసంబు లంకురించె
నందమున కంద మై వన్నె యతిశయింప.

చం. తనువు కవోష్ణసుర్మపరితాపమునన్ గృశియింప వింతసొం
పెనసి, లతాంగిఁ గాంచి, రమియింపఁ దలంచె విధాత; వారలున్
గనులను మాయఁజాలక యొగాదిగఁ జూచుచునుండి రామె; న
వ్వనితయు వారిఁ గాంచి రసవంతము గా నెఱిఁగించె భావమున్.

గీ. ఇట్లు వారలు వైకారికేంద్రియమున
సంచలితచిత్తు లై యుండ స్మరుఁడు గాంచి
తనప్రతాపాతిశయమును దలఁచుకొనుచు
మీసములు దువ్వుచుండె విలాసముగను.

విశ్వేశ్వరుని హేళనము

గీ. అంత విశ్వేశ్వరుండు వియద్గతుండు
వారిస్మరవికారంబుఁ గన్నారఁ గాంచి
నీరజోద్భవా యని పిల్చి నిట్టనిల్చి
అట్టహాసంబుఁ గావించె నిట్టలముగ.

వ. వెండియు మహానుభావుం డగు నాభవుండు దక్షాదిదేవర్షులం గని
పునఃపునరాట్టహాసంబునఁ బరిహాసముఁ జేసి యిట్లనియె.

నిగమనిగమాంగములనెల్ల సుగమములుగ
నెఱిఁగి సదసద్వివేకంబు నెఱిఁగి తుదకు

మాయకుం జిక్కి-రే స్త్రీవి। ధేయు లగుచు
సత్ఫలముఁ గాంచె నిగమవి। జ్ఞానమహిమ.

చం. చదివినదానికిఁ ఫలముఁ। జక్క-గఁ గంటిరి చాలుఁ జాలు, నీ
మదనునిపుష్పబాణములు। మానసవీథిఁ జలింపఁ జేయునే ?
మదవతిఁ గాంచి యెల్లరు, న। మానుష మార! రమింప నెంచిరే!
వదనము లెత్త రాదు సరి। వారలలోన, హాసింతు రెంతయున్.

ఉ. చిన్నతనంపుఁజెయ్వులకు। సిగ్గిలకుండిరె ? యార! జ్ఞానసం
పన్నుల రయ్యు ధ్యానముల। వైఖరిఁ గొంకును జంకుఁ దక్కి- యీ
కన్నెను, పుష్పమార్గణవి। ఘట్టితచిత్తుల రై రమింపఁ గాఁ
జన్నె? విశేష మయ్యె మతి। జాడ్యము; మీచదు వేల గాల్పనే?.

ఉ. ఓర! విధాత! జ్ఞానమహి। మాధ్యుఁడ వాద్యుఁడ వైన నేమి? యీ
తీరున బుద్ధిజాడ్యమునఁ। దెంపరి నొక్క-ని సృష్టిఁ జేసి వి
స్తారముగా వరంబుల నొ। సంగి సుమాస్త్రహతుండ వై యప
స్మారమునఁ గుమారి కయి। సంచలియించితి సంగమింపఁగన్

గీ. తల్లి యెట్టిదో యట్టిదే। చెల్లియలును
అట్టిదే యగుఁ గూఁతురు। నని గదా భ
వన్ముఖోత్థితవేదంబు। పలుకుచుండు
మఱచితే కూఁతుఁ గాంచి మై। మఱచి యార!.

గీ మనుజమాత్రుండ వైతివే। మతిఁ దొఱంగి
యీ వెవండవో మఱచితే। యిప్పు డైన
ధైర్యముం జిక్కఁబట్టుము। ధాత నీవు
ధైర్యమూల మీజగ మండ్రు। తత్త్వవిదులు.

గీ. దివ్యదర్శను లార్యు లీ। దేవమునులు
సాత్త్వికగుణంబు విడువని। స్రష్ట నీవు

దక్షుఁ డాదిప్రజాపతుల్ । త్వత్సమాను
లెట్టు లీక్షుదరశరముల । కిట్లు లైరి.

భాగ్యమంతయుఁ బుత్రుని। వశముఁ జేసి
వానివశమున వర్తించు। వానిపోల్కి
స్వల్పు నొక్కని సృష్టించి । వరము లొసఁగి
వానివలన నిక్లైతి వ।జ్ఞానమునను.

చీ! యకాలజ్ఞుఁ డత్యల్ప।చేతనుండు
మరుఁడు; మృదుపుష్పములు వాని।మార్గణములు;
సూనశరలక్ష్యభూతు లై । పొక్కి పోలి
పైసిమాలిరె? మీరు త।త్త్వజ్ఞు లయ్యు.

బాల్యమునఁ జిక్కి కాంతాల।లామపాద
దాసుఁ డై మన్మథునిఁ బెద్ద । జేసి, తనదు
బీజమునఁ బుట్టి పెరిఁగిన।వృక్షఫలము
గాఁ దలంచెఁ గూఁతును గాంచి । కంజభవుఁడు.

బ్రహ్మాదిదేవర్షుల పశ్చాత్తాపము

అని యుద్బోధించినహరుఁ
గని యాకమలోద్భవుండు । కామాతురుఁ డై
యొనరించినచెయ్వుల కె
ల్లను నిట్టూర్పునఁ జెమర్చి । లజ్జితుఁ డయ్యెన్.

మౌనులుఁ బ్రజాపతులు వి।జ్ఞానబోధ
కారణంబునఁ గామవి।కారదూరు
లై ప్రబోధితచిత్తు లై । యలరి రపుడు
జలదనిర్ముక్తనక్షత్ర।సమితిఁ బోలి.

ఉ. సారససంభవుం డపుడు । స్థైర్యముఁ జెంది మదిన్ వికారమున్
దూరముఁ జేసి పాఁచి రవి । దోఁచినభంగి వెలింగె నెంతయున్
మారునిబాణవృష్టికిఁ బ్ర।మాదవశంబున సంచలించిరన్
ధీరులయంతరంగములు । తేర్కొనుఁ బెద్దలజ్ఞానబోధకున్.

వ. అనంతర మమ్మన్మథుండు దూషితుం డై శంకరుం గాంచి.

శా. ఔరా యీశ్వరుఁడా యితండు ? తనవే।దాంతోపదేశంబు మ
న్నారాచాగ్నిదహించునం చెఱుఁగఁడో? । న న్నల్పుగా నెంచునే
యీరీతిన్ ? గనుఁ గానఁ డస్ఖలితమా।నీంద్రుండొ ? వేదాంతసం
చారుండో? సమయంబుఁ జూచుకొని నా।సామర్థ్యముం జూపెదన్.

గీ. ఇతఁడు ఫాలనేత్రుం డైన । నెవ్వఁ డైనఁ
గలఁతఁ గల్పింతు నా కశ।క్యంబు గలదె ?
తగినతఱిఁ గాంచి వీనిమ।దం బణంచి
మనసు మథియింపకున్న మ।న్మథుఁడఁ గాను.

అగ్నిష్వాదాదుల యావిర్భావము

వ. అని దంభసంరంభమునఁ దనమనంబునఁ బ్రతిజ్ఞఁ గైకొనియె. సర్వ
జ్ఞుం డగుశంభుండు వాని డింభకునిగఁ దలంచి మందహాసముం జేసి
యున్నకుండె. బ్రహ్మయుఁ జిత్తస్వాస్థ్యముం జెందె నని గాత్రం బెఱిం
గించుచుండె నన ఘర్మాంబుజాలం బుత్పన్నం బై భూమిం బడునంత,
సంసారవిముఖులును, ఫుల్లరాజీవనేత్రులును, నంజనసన్నిభగాత్రు
లు నగునగ్నిష్వాత్తు లఱువదినాలుగు వేలకు మించి యుద్భవించిరి.
ఎనుబదినాలుగు వేలబర్హిష్వాదులు నుదయించిరి. మఱియుఁ గామ
వికారసంజనితఘర్మాంబుజాలంబునుండి క్రతువునకు సోమపులు
ను, వసిష్ఠునకు స్వకాలినులును, పులస్త్యునకు నాజ్యపులును
నంగిరసునకు హవిష్మంతులును జన్మించిరి. వీరల కెల్లరకు బ్రహ్మ
పితామహుం డయ్యె. అనంతరమున,

రతి జననము

గీ. చక్కఁదనమున కిక్కయై సాటి లేని
చిన్నదానిని దక్షుఁడు సృష్టిఁ జేసె
దాని వర్ణింపఁ దరమె యాధాత కైన
మానివరులార! వినుఁడు మీవీనులార.

ఉ. అంచితచిత్తశుద్ధినిపుణాతిశయంబున సృష్టికర్త సృ
ష్టించినదాని మవ్వమును చెల్వముఁ గాంచి హసించి దానినిన్
మించినదాని, దాని కెలమిన్ దిలకంబుగ నుండుదాని ని
ర్మించెను జిన్నదానిని విరించియుఁ గాంచి నుతించి మెచ్చఁగన్.

గీ. జఘనభారాలసగమన చంద్రవదన
మందహాసవిభ్రాజిత కుందరదన
సరసచాంపేయసుమసమ చారునాస
తన్వి తనుమధ్య శ్యామ సౌందర్యసీమ.

గీ. మృదులతనురోమరాజిత సదయహృదయ
చకితబాలమృగీనేత్ర చాకచక్య
పక్వబింబాధరోష్ఠి శంపాలతాంగి
లలితగుణశీల మదనలీలాకురంగి.

మ. మును మెప్పెక్కినసత్కవీంద్రుకృతిలోఁ బొల్పారుసారాంశముల్
గాని యింకొక్కఘనుండు పైపయిమెఱుంగు ల్వెట్టి ప్రఖ్యాతిఁ గాం
చినచందంబున, బ్రహ్మ బుద్ధిగరిమన్ సృష్టించుసంఖ్యాసతిన్
గని దక్షుండు సృజించె నీరమణి సౌందర్యోపమానంబుగన్.

మన్మథుని బ్రహ్మ శపించుట

వ. అనంతరమునఁ గోపావిష్టుం డయి బ్రహ్మ భ్రుకుటీకుటిలాననుం
డై ప్రళయకాలాభీలపావకజ్వాలలం బోలి నేత్రంబులు ప్రజ్వ
రిల్లఁ, గందర్పు శపింపఁ దలంచి శంభుం గాంచి యిట్లనియె.

గీ. ఎవఁడు మూఢుఁడై నిశితపు । ష్పేషువులను
నన్నుఁ గాముఁవికారసం । ఘన్నుఁ జేసె
భవదమోఘనేత్రానల । జ్వాలలందు
భస్మ మగుఁ గాక యాతఁడు । ఫాలనేత్ర!.

కం. వనజోద్భవుఁ డిట్లు శపిం
చెను గాని వధింపకుండెఁ । జిత్తజు నారా!
తనవిషభూమీజంబును
దనచేతులఁ బెల్లగింపఁ । దనకుం దగదో ?.

మన్మథుని పరితాపము

వ. వినుం డనంతర మమ్మన్మథుండు తనబాణంబుల నుపసంహరించి భీతచేతస్కుం డగుచు,

కం. కన్నుల బాష్పము లొలుకఁగ
నన్నలినోద్భవునిఁ గాంచి । యతిదీనుం డై
న న్నిట్టుల శపియింపఁగఁ
జన్నె ? యిది నీదున్యాయ । సరణియె చెపుమా ?.

కం. ఎందుకు శపియించితి వర
విందాసన నీపలుకుల । వినినందుకు మే
లొందుటకుఁ మారుగఁ గీ
డొందితి నిది నీకుఁ దగునె ? । యొప్పిద మగునే ?.

కం. ఎలమిఁ నను గని పలికిన
పలుకుల గణియించి నేను । వర్తించితిఁ బూ
ములికినిఁ ద్యజియించితి నీ
పలుకునఁ గలకల్లనిజముఁ । బరిశోధింపన్.

కం. నాయెడఁ గలయపరాధము
నీయది యగుఁ గాదె నన్ను । నిందించెదవే

నీయాజ్ఞను బాలించితి
న్యాయాన్యాయంబు లెఱుఁగి । ననుఁ బ్రోవఁ దగున్.

మ. అనుకూలంబుగ నెల్లజీవములు న।న్యోన్యానురాగంబునన్
దనరన్, మోహవశంబునన్ జగతి సం।తానంబునన్ వర్థిలన్
నిను సృష్టించితి నంచుఁ బల్కితివి నే । నీయాజ్ఞఁ బాలించితిన్
అనఘా! శాపముఁ గ్రమ్మరింపు మనుకం।పాయత్తచిత్తంబునన్.

బ్రహ్మ ప్రసన్నుఁ డగుట

కం. అని యిట్లు పలుకుమారునిఁ
గని సర్వము విని విరించి । కరుణాలోకం
బున శాంతభావమున ని
ట్లనియెన్ దక్షాదిమారు । లానందింపన్.

సీ. తనయుండ వయ్యు నీ తండ్రికిఁ దనయపైఁ
దమకంబుఁ బుట్టింపఁ । దగునె నీకు
నీలక్ష్యశుద్ధికి । నేను గావలసెనే ?
దండింపఁబడితివి । తప్పుసేత
శాంతించెదం గాక । శాపంబు దప్పద
పాయంబు లేనియు।పాయ మొండు
గల దది యాలింపు । మలికనేత్రునినేత్ర
వహ్నికీలల కీవు । భస్మ మగుదు

గీ. వెండియు నతండు పార్వతిం । బెండ్లియాడు
నప్పు డఖిలదేవతలసం।ప్రార్థనమున
నతనికృపను సజీవుండ । వగుదు వీవు
తప్పొనర్చినఁ దప్పునే । దండనంబు.

వ. అమ్మహానుభావుం డిట్లానతిచ్చి యెల్లరుఁ జూచుచుండ నత్యా
శ్చర్యకరముగ నంతర్హితుం డయ్యె, వియద్గతుం డగుశంభుండును

యభీష్టదేశగతుం డయ్యె. అనంతరము దక్షప్రజాపతి రతీపతిం గని యిట్లనియె.

రతీపాణిగ్రహణము

చం. వితతగుణాంబులం గలవి। వేకిని, నీ కనుకూల మైనసం
గతమున నుండు, నీపదయు। గంబును దప్పదు ప్రాణ ముండఁ గాఁ
రతి యని పేర్కొనం దగిన। రామ, మదీయశరీరజాత యీ
సతినిఁ బరిగ్రహింపు సహ। చారిణి గా నవపుష్పసాయకా!.

వ అని తా సృజించిన యమ్మనోహరాంగి నతనికిం జూపి పలుక నప్పలుకుల నాలించి సంతోషాతిరేకంబున

కం. పతిభక్తితృణీకృతసతి,
గతిగర్హితసురపతికరి। గతి, మతిజితభా
రతి, ముఖజితరజనీపతి
రతిఁ గనియెఁ మన్మథుండు। రతితత్పరుఁ డై.

శా. ఆరామామణివాలుఁజూపులకు మో। హాయత్తుఁ డై మత్తుఁ డై
స్మేరాంకూరకలాకపోలముఖుఁ డై। చిత్తంబుఁ బ్రేమంబునన్
ధారాదత్తముఁ జేయ నెంచి యపుడే। తద్రూపలావణ్యశృం
గారాంభోధిని స్నాన మాడె నపురా। కాముండు విభ్రాంతుఁ డై.

శా. సాకాచారవిచారధీరు లగు నా। స్రష్టాదిదేవర్షులన్
నారాచంబుల నేఁచి సంచలితులన్। గావించితిన్ నేను శృం
గారాపాంగని శాతబాణముల నన్। గామింపఁ గాఁ జేసె నీ
నారీరత్నము జాణ యంచుఁ దలఁచెన్। మారుం డపస్మారుఁ డై.

సీ. వెలఁదిభ్రూయుగళంబు। వీక్షించి కాంక్షించి
మఱచెఁ బో తనదును। న్మాదధనువు
ఆక్షి శిఖలకటాక్షశుగంబులఁ గాంచి
దూషింపకుండె నిజాశుగములఁ

గలికిశ్వాసంబు నాఘ్రాణించి సుంతయు
మలయానిలంబును దలఁపఁ డయ్యె
లలితాంగిభ్రూలతల్లలక్షితాస్యముఁ గాంచి
నిండుక్రొన్నెల యంచు నిశ్చయించె
గీ. మధుపసేవితపద్మకుట్మలము లనఁగఁ
జూచుకాన్వితకుచములసొబగుఁ గాంచి
తనదు కెందమ్మిములికిపై నెనరు మానెఁ
దెలుప నేటికి మారుఁ డధీరుఁ డయ్యె.
గీ. సౌరు దైవారు తుమ్మెదబారు మీఱి
పొక్కిలిం దాఁటి మిక్కిలి పొలుపు నింపు
నారితనుకోమరాజిఁ గన్నారఁ గాంచి
తనదునారిఁ బుటుక్కనఁ దునిమె స్మరు!.
సీ. ఉండియు లేనట్టు లుండుమధ్యముఁ గాంచి
యఖిలంబు శూన్య మం చాత్మఁ దలఁచెఁ
జక్రోపమితఘనజఘనంబులం గాంచి
రత్నవేదిక లంచుఁ బ్రస్తుతించె
నిరుపమానంబుగ నెగడునూరుయుగంబుఁ
గాంచి లోఁ గామించి సంచలించె
నారక్తపార్ష్ణిపాదాగ్రభాగముఁ గాంచి
యనురాగముం గ్రక్క ననుచు నెంచె
గీ. శిఖరసూక్ష్మాగ్రములఁ దేరునఖరములను
గ్రాలునంగుళీదళములఁ గలిగియుండు
హస్తములు నిజచిత్తంబు నపహరించె
ననుచు నూహించి మోహించి తనువు మఱచె.

గీ. కాంతితోయప్రవాహసం। క్రాంతబాహు
యుగళనిగళనిబద్ధుఁ డై । యొడలు మఱచె
ననఁగ నున్మత్తుఁ బోలి । యాతఁ డపుడు
మృదుమృణాళనాళంబులం । గ్రిందు పఱచె.

గీ. చమరమృగవాలముం బోలి । కొమరు మిగిలి
నీలనీరదసంకాశ । మై లతాంగి
కేశపాశంబు సంమోహ। పాశ మగుఁడు
నాశ మితి మీఱె నార పు। ష్పాంబకునకు.

సీ. లావణ్యతోయౌఘ, । లలితవక్త్రాంభోజ,
స్తనకోరకద్వయ, । తతనితంబ
సైకత, కచపాశ। శైవాల, నేత్రోత్ప
లాన్వితాపాంగభృం। గౌఘ, బాహు
యుగళమృణాళసం। యుత, వళిత్రయభంగ,
నిమ్ననాభిహ్రద, । నిరుపమాన
విభ్రమభ్రూలత, । విదళితస్థైర్యమ
నోద్రుమ, దక్షహి। మాద్రిజాత,

గీ. అని నుతింప గంగానది । ననుకరించు
రతినిఁ బోడగాంచి తమి మించి । మతిఁ జలించి
అతిశయించి మారుఁడు మెం। డ్లాడె మంద
హాసచంద్రిక దిక్కుల । నావరింప.

వ. ఇట్లాసతీదేవి బెండ్లి యాడి యమందానందంబున నై మఱచి యిట్లని తలంచె.

మ. మగువం గాంచి ప్రకామి నైె వలచె బ్రహ్మం బోలి దక్షుండు నా
శుగము్ నేను త్యజించినంత, విధి సంక్షోభించి శాపించె, నీ

సొగసుం బ్రోవు నితం డొసంగెఁ దగ నే । శోకింప మోదింపఁ? నే
మిగతిం జూచిన వచ్చుఁ గాలముగతిం । మే లైనఁ గీ డైననున్.

వ. అనంతర మతండు.

సీ. కనులకు మిఱుమిట్లు । గలిగించుమించుతోఁ
బొలుపారు మేఘునిఁ । బోలియుండె
సొగరొత్తిత మద్గ । సాగరకన్యతో
నలరు కేశవుఁ బోలి । మెలఁగుచుండె
మనము నాకర్షించు । మధులక్ష్మిశోభతోఁ
గ్రాలువసంతునికరణి వఱలె
విమలమానసమున । విద్యను సాధించు
యోగదర్శిం బోలి । యుల్లసిల్లె

గీ. అఖిలజీవహృదంతర । వ్యాప్తుఁ డగుచుఁ
బంచబాణుఁ డై సర్వప్ర । పంచములను
సంచలింపఁగఁ జేయుచు । సంచరించె
వానిలీలల వర్ణింప । వశమె మనకు.

బ్రహ్మ ప్రతిజ్ఞఁ గైకొనుట.

వ. వినుం డట్లు జలజభవుం డంతర్హితుం డై కొండొకరహస్యస్థలంబున.

సీ. హరునిచే నిందితుఁ । డై విషాదంబున
నెంతయుఁ జింతించె । స్వాంతమునను
తరుణులముఖమారు । తం బించుకంతయు
మేనిపై సోఁకని । మౌనిఁ బోలి
కడునట్టహాసంబుఁ । గావించి ననుఁ గాంచి
మగువపైఁ దగులంబు । తగు నె యనుచు
మునివర్యు లెల్లరు । వినుచుండ దూషించి
శ్రీరంగనీతులఁ । జెప్పె నౌర!

గీ. ఈతఁ డేరీతి నాతిం గ్ర।హింపఁ గలఁడొ?
ఏలతాంగి నిజాపాంగ।భృంగసమితి
నితనిహృదయాబ్జమధువు గ్ర।హింపఁ గలదొ?
ఎప్పు డీడేఱు నావంత। యొపుడు దీఱు?.

మ. జగతిన్ సృష్టి యొనర్చి ఖ్యాతిఁ గను న।స్స్వల్పజ్ఞగా నెంచి, నా
మొగముం గాంచి మహాట్టహాసమున సం।బోధించి బాధించి, ఛీ!
తగునే యంచు వచించె నెవ్వఁ డతఁడున్। దంభూతవామాంగుఁడై
సగమైనంగద నాదువంత తొలఁగున్। సంమోద ముప్పొంగఁగాన్.

మ. వనితానామము వీనులన్ వినఁడు త।ద్వక్త్రంబు నొక్కింతయున్
గనులన్ జూడఁడు గాలియున్ దగిలినన్।స్నానంబుఁ గావించు, నీ
తనిగర్వంబును యోగమార్గమును వి।ధ్వంసంబుఁ గావింపఁజా
లినవాఁ డెవ్వఁడొ?:- కాముఁ డోపు నితరు।ల్వీక్షింపఁగా శక్తులే?.

ఉ. కొందఱు మేటివాల్మగలఁ। గూల్పఁగ నోపును విష్ణు వాపయిన్
గొందఱ నీశ్వరుండు మఱి।కొందఱ నేను వధింప నేర్తు మి
ట్లందఱ నొక్కతూపునకు। వ్యాకులచిత్తులఁ జేసి స్త్రీలకున్
గొందల మందఁ జేయఁ గల।కోవిదుఁ డీసుమబాణుఁ డొక్కఁడే.

మరీచ్యాదిమహర్షులకు బ్రహ్మ పునర్దర్శన మిచ్చుట.

వ. అని యిట్లు లోకేశుండును లోకపితామహుండు నగు నప్పుండరీకాసనుండు నిండుమనంబునఁ జింతించి చింతాకులితస్వాంతుండై వెండియు వియత్తలంబు నుండి దక్షాదులకుఁ బునర్దర్శనం బిచ్చి రతిద్వితీయుం డయి యద్వితీయుం డగు

కం. మదనున్ సంపూర్ణకలా
వదనున్ శృంగారరాజ్య।వైభవలక్ష్మీ
సదనున్ వికసితసుమశర
కదనున్ వీక్షించెఁ గుంద।కలికారదనున్.

వ. అట్లు వీక్షించి విస్ఫారితనేత్రుం డై ప్రఫుల్లవదనుం డై యిట్లనియె.

బ్రహ్మ మదనుని ప్రశంసించుట.

గీ. యామినీపూర్ణచంద్రుల ననుకరించి
కాంచనేంద్రనీలంబులకరణి మీఱి
మీర లిరువురుఁ గ్రాలుచున్నారు, మదన!
ఎవని నోడింపఁజాల వీసృష్టియందు.

గీ. దర్పమున రతిభ్రూలతాధన్వి వగుచు
నాపెనిడువాలుఁజూపు లంబూపు లూని
వాఁడిఁ గలవాఁడ వై నీవ ఫాలనేత్రు
గెలువఁ జాలుదు వన్యులు గెలువఁ గలరె?.

గీ. నదనదీస్నిగ్ధవననిర్జనప్రదేశ
ములను, పర్వతోన్నతభాగముల నతండు
సారసంసారవిముఖుఁ డై సంచరించు
వాని వెన్నాడుచుండు మీ వనితతోడ.

గీ. వెలఁది పే రైన వీనులఁ బెట్టఁ డెపుడు
చాన మైగాలి సోఁకిన స్నాన మాడు
వానిఁ గని లోక మారీతి వఱలు నేమొ?
అతని నోడింపవలె జగద్ధితముకొఱకు.

గీ. ఆవిరాగి మహాయోగి సానురాగిఁ
జేయఁ గలవాఁడ వన్యులు సేయఁ గలరె?
ఇమ్మహాకార్యభారంబు సమ్మతించి
చక్కఁజేయుము శాపోపశాంతి కైన.

గీ. అతఁ డుద్వాహ మైనఁ దనంతఁ దానె
భామినీభోగసంతోషపారవశ్య

మున నవశ్యంబు గా నిన్నుఁ । బ్రోవఁ గలఁడు
సాహసింపుము శాపోప।శాంతి కైన.

ఉ. ఇచ్చ రవంతయుఁ జొనుప।నీయఁడు నెమ్మది మచ్చుకంటిపై
మచ్చర మూని మండిపడు; । మానివరేణ్యుల కగ్రగణ్యుఁడై
కచ్చ బిగించి కట్టె; మమ।కారమునుం దమకంబుఁ బాసె; నీ
చిచ్చఱకంటిఁ జంచలిత।చిత్తునిఁ జేయుము పుష్పసాయకా!.

మన్మథప్రాగల్భ్యము

ఉ. ఆచతురాననుం డెలమి । నాడినపల్కుల నాలకించి సం
కోచముఁ బాసి మీసముల । గోముగ దువ్వుచు వాలుఁజూపులన్
జూచుచు, మందహాసమున । జోటియుఁ దగ్గనుచుండఁ బుష్పనా
రాచములన్ ధనుస్సును గ।రంబునఁ బూని సుమాస్త్రుఁ డిట్లనున్.

ఉ. దేవ! మహానుభావుఁడవు । దివ్యచరిత్రుఁడ వీవు నీమనో
భావము సంగ్రహించితి, ధ్రు।వంబుగ నట్లొనరించువాఁడ, నా
పూవులు తూపులై యెవని । మోహితుఁ జేయవు; రూపురేఖలన్
దావల మైనదాని నొక।తన్వి సృజింపుము చారుసుందరిన్.

ఉ. ఎక్కడ కేగినన్ విడువ । నెమ్మెయి నీశ్వరు నీడఁ బోలి, నే
డక్కఁగొనంగ నోపుదు, దృ।ఢవ్రతచిత్తుఁ దతండు గన్నులన్
జక్కగ విప్పినప్పటికి । సౌరభముల్ గడలన్ గుబుల్కొనన్
జక్కనిచుక్క నా యెదురఁ । జాన యొకర్తుక యుండఁ జాలదే?.

గీ. తగుల మెఱుఁగనిమగవాని । మొగము నెదురఁ
జిన్నినగవులు మోమునఁ । జెంగలింప
జోటి నిడువాలుఁజూపులఁ । జూడకున్నఁ
గలదె నాపూవుఁదూపుల।వలనిఫలము?.

వ. ఇట్లు మదనుండు వలుక నాగాంభీర్యవాక్యంబుల నాలించి యవ్వి
రించి దీర్ఘముగ నాలోచించుచు దీర్ఘనిశ్శ్వాసము విడుచునంత,

వసంతుని సంభవము

సీ. పల్లవోల్లాస మై । పల్లవవ్రాతంబు
చూతవృక్షంబుల । సొబగు నింప
బాలపల్లవిక । స్వరసుస్వరంబునఁ
గోయిల కో యని । కూయుచుండ
సర్వపుష్పాసవా । స్వాదనసంభ్రమ
భ్రమరఝుంకారని । స్వనము లెసఁగఁ
బుష్టపుష్కరసరః । పుండరీకకషాయ
గంధంబుఁ దాలిచి । గాలి వీవఁ

గీ. బూలలోన మోదుగునకు । స్త్రీలలోన
రోవెలందికి వలపులు । లే వటంచుఁ
గింశుకంబుల శుకములు । క్రేళ్ళు దాఁట
వింతగ వసంతుఁ డప్పు డావిర్భవించె.

వ. శోణరాజీవసంకాశుండును, ఫుల్లతామరసేక్షణుండును, సాంధ్యోదితాఖండశశిప్రతిమానాస్యుండును, సునాసికుండును, శంఖవచ్ఛ్రవణావర్తుండును, శ్యామకుంచితమూర్ధజుండును, సంధ్యాంశుమాలిసదృశకుండలద్వయమండితుండును, ప్రమత్తమాతంగగమనుండును, విస్తీర్ణహృదయస్థలుండును, పీనస్థూలాయతభుజుండును, సువృత్తోరుకటీజంఘుండును, కంబుగ్రీవుండును, నున్నతాంసకుండును, సర్వలక్షణలక్షితుండును నగునవ్వసంతుఁ గాంచి సంతసించి యాహిరణ్యగర్భుండు మన్మథున కిట్లనియె.

గీ. జలరుహాంబక! యితఁడు నీ । సహచరుండు
నీకు ననుకూలముగ నుండు । నీడఁ బోలి
యూఁతకోలగ నెప్పుడు । నుపచరించు
ననిల మనలంబుతో నుండు । నట్టు లుండు.

గీ. కాంతి దీపంబు విమవని।కరణి, సౌర
భంబు పుష్పంబుఁ బాయని।భంగిఁ, బ్రకృతిఁ
గాల మనుసరించువిధాన । గాఢమైత్రి
నమరియుండుఁడు మీర ల।న్యోన్యముగను.

కం. *బతకారణభూతుం డై
యితఁడు వసింపంగ నోపు । నెల్లప్పుడు న
క్కృతమున వసంతుఁ డనఁగను
గృతకృత్యుఁ డయి నిను ననుస।రించుచునుండున్.

మ. రతితోడన్ సఖుతోడ నీసుకపిక।వ్రాతంబుతోడన్ సమం
చితశృంగారవిలాసపూరుషుఁడ వై । చెల్వొందుచున్ గామసం
గతునిం జేయుము ఫాలనేత్రు; నతనిన్ । గామించి ప్రేమించి స
మ్మతిపైఁ బెండిలియాడఁ గాఁ దగినభామ।న్ నేను సృష్టించెదన్.

వ. ఇట్లు పితామహునిచే నాజ్ఞాపితుం డై మన్మథుండు నమస్కరించి దక్షాదిమానసపుత్త్రిల దీవనలం బడసి మిత్రుం డగువసంతుం జేకొని రతీద్వితీయుం డై యథేచ్ఛం జనియె. అనంతర మాంభోజకేతుండు దక్షాదిమానసపుత్త్రిలం గాంచి యి ట్లనియె.

బ్రహ్మ తప మొనరింప దక్షుని నియోగించుట

మ. మదిలోఁ జింతకు మేర లేదు, త్రిజగ।న్మాన్యుండు ఫాలాక్షుఁ డే
ముదితన్ జూడఁడు, నే సృజించినసతిన్ । మోహించి కామించినం
గద నాకార్యము సానుకూల మగుఁ; గిం।కర్తవ్యతాసంశయా
స్పదచిత్తంబునఁ దల్లడిల్లియు మహో।పాయంబు యోజించితిన్.

గీ. విష్ణుమాయయె సదసద్వి।వేక మెల్లఁ
జూఱఁగొన నోపు; నామెవాల్।చూపులకును

---

* బతశబ్దము సంతోషదుఃఖాద్యర్థములయం దుపయోగింపఁ దగియున్నది.
"బతానుకంపా సన్తోష ఖేదా మంత్రణ విస్మయే"...అని నానార్థరత్నమాల.

జిక్కి శంభుండు మోహించి । సొక్కి సోలఁ
గరము వినుతింతు నామె ని । కార్యమునకు.

గీ. యోగమాయ జగన్మాత । యోగనిద్ర
విశ్వరూపిణి శివుని మో । హింపఁజేసి
యాడు వలఁతి యాఁ; దనయఁ గా । నామెఁ బడయఁ
దపముఁ గావింప దక్షుండు । దక్షుఁ డగును.

మ. అనునప్పల్కుల నాలకించి మది "నా । రా భాగ్య మిట్లుండునే?"
యని సంతోషముఁ జెంది బ్రహ్మఁ గని "యో । యబ్జోద్భవా! నీదునా
జ్ఞను బాలించెద, విష్ణుమాయ యభవున్ । జాయాస్వరూపంబునన్
తనస్వాధీనునిఁ జేయఁ జాలు నని ప్రో । త్సాహించె నాదక్షుఁడున్.

గీ. అదియ యుక్తంబుగా నుండు । నని మునీంద్రు
లెల్లరు వచింప నాదక్షుఁ । డుల్లసిల్లి
క్షీరవార్ధికి నుత్తర । తీరమునను
దనరు నావిష్ణుమాయ కై । తప మొనర్చె.

గీ. మారుతాశి యై శుష్కించి । నీర మాని
పర్ణములమాత్రము గొని । స్వాంత మెపుడు
విష్ణుమాయపై నిలిపి స । హిష్ణుఁ డగుచు
మూఁడువేలేండ్లు జపతపం । బుల నొనర్చె.

వ. అట్లు దక్షుండు తపం బొనర్చుచుండ, జగత్పతి యగుబ్రహ్మయు మనోవేగంబున, హంసయానంబున, క్షీరోదంబు నతిక్రమించి యుత్తరపుదిక్కునకుఁ జని చని,

కం. ధరముఖ శృంగాశ్రితకం
ధరముఖ మృగధూర్తకకృత । దరముఖ మణికం
దరముఖ ఘురసుందరమం
దరముఖ వీక్షించె నప్పుడు । దరహాసమునన్.

వ. అట్లు వీక్షించి సమీపించి తత్కందరమునం గలవిష్ణుమాయను సందర్శించి ప్రమోదితమానసుం డై యాయంబను నిట్లు స్తుతించె.

బ్రహ్మకృతవిష్ణుమాయాస్తుతి

మాలిని. జయతు జయతు మాతా । సద్గుణవ్రాతపూతా
జయతు జయతు మాయా । సన్మునిస్తోత్రగేయా
జయతు జయతు ధాత్రీ । సర్వలోకైకజైత్రీ
జయతు జయతు దుర్గా । సర్వజీవత్రివర్గా.

మ. అతులం బై, బహుభీకరం బయి, యవాచ్యం బై ప్రకాశించి, భూ
స్థితికిన్ సృష్టికి మూలబీజ మగునీ తేజంబు బ్రహ్మాండధీ
ధితి యై మోహన మై వశీకరణ మై । దీపించుచున్ ముక్తికిన్
గతిం జూపించును గాదె ? నీ కిదె నమస్కారంబు నారాయణీ!.

మ. నినుం గీర్తింప గ్రహింప శక్య మగునే ? । నీరూపభేదంబు లై
వనితల్ విద్యలు నీమహామహిమచే । వర్ధిల్లి, యేవేళ నీ
యనుభావంబు వచించునీజగములన్ । వ్యాపించి యుండుం గదా
ఘనమాయావృతచిత్స్వరూపిణి ! నమస్కారంబు నారాయణీ!.

దండకము. శ్రీవిష్ణుమాయా, మహాయోగమాయా, మునిధ్యేయ, విజ్ఞానవిజ్ఞేయ, వేదాంతనిర్ణేయ, యోగీంద్రసన్మాననీయా, మహాయోగనిద్రాసమున్నిద్ర, యత్యుగ్రవిజ్ఞానముద్రా, జగద్భద్ర, రౌద్రస్వరూపాపహతారాతిరాట్కృష్ణనిద్రా, యవిద్యాత్మికా, సర్వవిద్యాత్మికా, శుద్ధమాయానువిద్ధా, సువిజ్ఞానరుద్ధా, మహాకాళరాత్రీ, మహామోహరాత్రీ, జగద్ధాత్రి, కళ్యాణసంధాత్రి, దేదీప్యమానోరుగాత్రీ, యనిర్వాచ్యచారిత్రి, లోకైకజైత్రీ, నిరాలంబ, లోకాంబ, ఖేదాంత వేదాంత వీణాధరా, చారుసస్మేరశోణాధరా లోకదీపంబు నీదివ్యరూపంబు సృష్ట్యంతరవ్యాప్త మై దీప్త మై,

జ్ఞానసంప్రాప్తమై యుండఁగా నెన్న నే నెంతవాఁడన్, బరంబై స్థిరంబైన నీదివ్యదృష్టిన్ మహాసృష్టిసంభూతమై పూతమై సర్వభూతాళికానీతమై యుండు, నాచేతకున్ హేతుభూతంబుగా నుండు, నోతల్లి, దేవీమతల్లీ, నమత్కల్పవల్లీ, జగత్సర్వభూతాళికిన్ శక్తివై భుక్తివై రక్తివై ముక్తివై యుందు వోశక్తి, సద్భక్తి నీవాసిఁ గీర్తింపఁ గాఁ జాల, నిన్ బాసి వర్తింపఁ గాఁ జాల, నర్తింపు మేవేళ నాయంతరంగంబునన్ దమ్మిలోభృంగముం బోలి, మాన్యుండనై లోకధన్యుండనై సర్వపుణ్యుండ నాదున్, వరేణ్యుండ నాదున్, త్రిలోకాగ్రగణ్యుండ నాదున్; బరంజ్యోతి వోనాతి నీనీతి విఖ్యాతి నేరీతి వర్ణింపఁ గాఁ బోలు ? సంసారికిన్ గల్పభూజంబు నీదివ్యతేజంబు ; నీమందహాసంబు విద్యావిలాసంబు, మన్మానసోల్లాస, మీసృష్టి కావాస, మేవేళ భక్తాళి కాశ్వాస, మైశ్వర్యవిన్యాస ; మజ్ఞానరూపంబునన్ మేఘసంకాశ మైయుండు నీకేశపాశంబు, సంమోహపాశంబు గా నుండు; నీసృష్టిరూపంబునన్ నీవు సంసారమున్ సారవంతంబు గాఁ జేయవే ? యీాయవే ముక్తి ; శ్రీవిష్ణురూపంబునన్ లోకజాలంబుఁ బాలింపవే మేలు కీలింపవె కీడుఁ దూలింపవే ; వేగ నాపల్కు లాలింపవే నన్నుఁ బాలింపవే పెంపు దీపింపఁగా నింపవే పేర్మి ; మన్నింపవే నీదుభక్తుండ ; లోకాంతరూపంబునన్ నీవు కోపంబునన్ ఘోరతాపంబు స్థాపించి, లోపంబు లేకుండ పాపంబునన్ నిండు లోకంబు నత్యంత మంతింబుఁ బొందింపవే నాకు సంధింపవే సృష్టిహేతుత్వమున్ ; నీదుతత్వంబు సత్వంబు మాయాపటుత్వంబు నూహింప శక్యంబె ? మోహింపఁ గాఁ జేయు ; మేధాస్వధామోహలజ్జావషట్కారముల్ నీవ, స్వాహానమస్కారముల్ నీవ, శాస్త్రంబులున్ నీవ, శస్త్రంబులున్ నీవ, యస్త్రంబులున్

నీవ, వాదంబులున్ నీవ, వేదంబులున్ నీవ, మోదంబు ఖేదంబు నీరూపభేదంబు లై యుండు, నీదివ్యలక్ష్మీస్వరూపంబునం గాదె యైశ్వర్య ముత్పన్న మై సర్వభూతంబులన్ బ్రోచుచుండున్ మదంబా, యనిత్యంబు గా నుండియున్ నిత్య మై యుండు వే వేళ సత్యంబునం దుండి లేనట్టులే సర్వసాహిత్యకృత్యంబులం జేయు దోశంఖినీ చాపినీ ఖడ్గినీ శూలినీ, చక్రిణీ, నిత్యకళ్యాణి, చిద్రూపిణీ వాణి నారాయణీ! శాశ్వతానందసంధాయినీ దేవతాధ్యాయినీ దామినీ కామినీ రూపమాయావినీ విశ్వసంజీవినీ మానినీ విశ్వయోనీ యయోనీ, మహానిద్ర సంమోహనిద్రా మహాయోగనిద్రా జగన్మాత నిర్మాత, మాం పాహి శ్రీవిష్ణుమాయా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః.

వ. అని కీర్తించిన నమ్మహాదేవి యమ్మహానుభావుం గని మేఘగర్జనముం బోనిసుస్వరంబున ని ట్లనియె.

ఉ. ఏటికి నిట్లు భీతిని న నేకవిధంబుల సన్నుతింప నీ
నాఁటికిఁ గీడు వాటిలెనె? నన్నుఁ గనుంగొనిరేని కార్య మే
పాటిది యైన సిద్ధి యగు వత్స! వచింపుము సత్వరంబ, పె
న్గోట నొనర్చెదన్, శుభము గూర్చెదఁ, బేర్చెద, వంతఁ దీర్చెదన్.

ఉ. జ్ఞానివి, సృష్టికర్తవు, జగన్నుతసద్గుణశాలి వక్కటా!
హాని ఘటిల్లె నేమొ? భవదాజ్ఞను లోక మతిక్రమించి స
న్మానముఁ జేయలేదొ? వనమాలియు శూలియు సాదరంబునన్
గానరొ? యంశుమాలియును గాలియుఁ గీలియు మేరఁ దప్పిరో?.

ఉ. ధాత్రి యథాప్రకారమును దప్పక యున్నవె పంచభూతముల్?
పుత్రులు వేదమార్గమును బూని చరింతురె? భార్య యైనసా
విత్రికి సేమమే? నిగమవేదులు, ధీవరు లాప్రజాపతుల్
మైత్రినిఁ గల్గియుందురె? ప్రమాదము లేదు గదా వచింపుమా?.

-+ బ్రహ్మ యీశ్వరుని గృహస్థుఁ జేయఁగోరుట +-

వ. ఇప్పలుకుల నాలించి ప్రమోదితమానసుం డై బ్రహ్మ యి
ట్లనియె.

సీ. సర్వ మెఱుంగఁగఁ । జాలుచు వెఱుఁగని
భంగి భాషించెదు । పాడి యగునె
అద్వితీయుం డయి । యభవుండు చరియించుఁ
బొలఁతిపై నైన నె। వ్వలన వినఁడు
రామాభిలాషమా। త్రమునకు నిందించు
వరగృహస్థులఁ గాంచి । పరిహసించు
కామంబుఁ బ్రేమంబుఁ । గల నైన నెఱుఁగడు
గృహిణి యన్ పలుకున । కేవగించు

గీ. నాదిలక్ష్మి వై పూర్వము । హరి గృహస్థుఁ
జేసినట్టుల శంభునిం । జేయవలయు
సారసంసారవిముఖుఁ డై । సంచరించు
వాని గృహమేధిఁ గాఁ జేయ । వలదె చెపుమ?.

గీ. ఆవిరాగి మహాయోగి । యని తలంచి
పరులసంసారులం గాంచి । పరిహసించు
ధిక్ ! గృహస్థాశ్రమం బంచు । ధిక్కరించు
నంబ! యాలింపు మాతని । యాగడంబు.

ఉ. స్నానముఁ జేయుచున్న యొక। చానఁ గనుంగొని "యాఁడుదానవే?
జ్ఞానవయోవిలాసవతి । వౌదువె; మానుల వాలుఁజూపులన్
దీనులఁ జేయఁజాలుదువె; । ధీవరుఁ డెవ్వఁడు నిన్నుఁ జూచునే?
జ్ఞానము లేదు గాని నెఱ। జాణతె" యంచు హసించె నెంతయున్.

ఉ. ధీరుఁడ వౌదు వగ్నిఁ బరి। తృప్తునిఁ జేసినవాఁడ వౌదు, కాం
తారము సేవగించువని। తాపదదాసుఁడ వీవ యౌదు, వౌ

రార ! వివేకపాకమహి। మాతిశయాఢ్యుఁడ వౌదు వంచు సం
సారముఁ జేయునొక్కయజ। మానునిఁ గాంచి హసించె వింటివే ?

ఉ. ముద్దులు గుల్కు మోముపయి । మోమిడి కౌఁగిటఁ జిక్కఁ గానలో
మ్ముద్దియ యొత్తు ప్రాణవిభు । ముద్దిడి ముద్దులమాటఁ గట్టుచున్
సుద్దులఁ బల్కుచుండ మన। జోగి కనుంగొని సృష్టికారణం
బద్దిర! యిద్ది యంచుఁ బరి। హాసముఁ జేసెఁ దృణీకరించుచున్.

చం. ఇతఁడు గృహస్థులన్ బ్రదుక। నీయఁడు సృష్టికి మూల మైనసం
గతమును గ్రేణి సేయుఁ దమ। కంబుఁ ద్యజించినసంయమీంద్రులన్
యతులను జేరఁ దీయు ; జగ। దంబ! జగంబున నైన నీదృఢ
వ్రతుని, విరాగి, యోగి, నను। రాగినిఁ జేయుము సంతసించెదన్.

గీ. ఆతఁ డఖిలజగన్నుతుఁ । డైనయోగి
యివ్విధంబున నెల్లర । నొవ్వనాడు
నేని యెల్లరు యోగీంద్రు । లైనఁ దల్లి !
సృష్టి యనునది యెట్లు వ। ర్ధిల్లుఁ జెపుమ?.

ఉ. ఇట్టుల నేవగించెడుయ। తీంద్రు గృహస్థునిఁ జేయకుండినన్
జెట్ట పోసంగు నమ్మ! యిది । నిశ్చయ మాతనిచర్య నాతలన్
గొట్టినయట్టు లుండు, నినుఁ । గొల్చితి నెట్టుల నైనఁ జెట్టులన్
బుట్టల గట్టులన్ వెదకి । మోహితుఁ జేసి, వరింపఁగావలెన్.

గీ. నిన్ను శరణంబుఁ జొచ్చితి । నీవు దక్క
యితరు లతనిమోహించి మో। హింపఁ జేయఁ
జాల రోయంబ ! జగదంబ ! । జాల మేల?
ఇతని నోడింపవలె జగ। ద్ధితముకొఱకు.

వ. అప్పలుకుల కమ్మహాదేవి వెండియు నిట్లనియె.

శా. ఈమాత్రంబున కింతవంత తగునే ? । యే నుండఁగన్ సృష్టికిన్
క్షేమం బుండదె ? నే నెఱుంగుదును ము। న్నే వీని నె ట్లైనన్

భామాపాంగనిబద్ధుఁ జేయుటకు నై । భావించితిన్ వత్స ! ని
ద్ధామున్ వాని గృహస్థుఁ జేసెద జగ।ద్ధర్మంబుఁ గాపాడెదన్.

గీ. ఆతఁ డగృహీతుఁ డైన నీ । వనినయట్లు
సృష్టి వర్ధిల్లనేరదు । శిష్టు లైన
నార్యజనమార్గపద్ధతి । ననుసరించి
మెలఁగుదురు పామరులఁ జెప్ప।వలెనె వత్స?.

గీ. పెద్ద లేజాడ నేగినఁ । బిన్న లైన
వారునైత మాపద్ధతిఁ । బట్టియుంద్రు
వారిసిరి వీర లొందని।వార లైన
వారిచెడు గెట్టు లైనను । వీరి కబ్బు.

బ్రహ్మవచనంబులకు విష్ణుమాయ సమ్మతించుట

ఉ. ఇంతకుమున్నె యీశ్వరుని । నెవ్విధి నైన గృహస్థుఁ జేయఁ గాఁ
బంతము గొంటి, నిప్పుడు భ।వద్వచనంబున నాతలంపు రెం
డింతలు హెచ్చె; నీవు వచి।యించినయ ట్లొనరించుదాన న
త్యంతమనోహరాకృతిని । నాతనిచిత్తము నేఁ గరంచెదన్.

ఉ. అంతకుఁ జాలనోటు? తన।యంతనె తాను వరించుభంగి నే
కాంతవనాంతరంబుల ల।తాంతనికుంజగృహాంతరంబులన్
గాంతలతో మెలంగుచు జ।గం బఖిలంబును సన్నుతింప న
త్యంతమనోహరాకృతిని । నాతనిచిత్తము నేఁ గరంచెదన్.

ఉ. దక్షుఁడు సంతసింపఁ దన।దారకుఁ బుత్త్రిక నై జనించి ప్ర
త్యక్షమనోహరాకృతి, సు।రాసురకిన్నరసిద్ధసాధ్యులున్
యక్షులు సన్నుతింప నిట।లాక్షునిఁ బెండిలి యాడెదన్ జగ
ద్రక్ష యొనర్చెదన్ విను పి।తామహ! నీకు శుభంబుఁ గూర్చెదన్.

ఉ. స్థాణునిచెట్టవట్టి రిపు।సంఘము భీతి వహించి నన్ను రు
ద్రాణి యనంగ, శిష్టజన।తండము శంకరి నా నుతింప, శ

ర్వాణి యనంగ లోకము; వి।రాజిలుదాన భవజ్జగజ్జన
త్రాణ మొనర్చుదాన నల।దక్షుని చక్కనిచిన్నదాన నై.

గీ. భువనముల నెల్లప్రాణులు । మోహమునకు
వశము లై యుండునట్లు లీ।పరమయోగి
రాగి యై నాకు వశ మూను । భోగి యగును
వంత యింత నీ కేటికి । వత్స ? పొమ్ము.

వ. అని యిట్లు వచించి యమ్మహాదేవి యంతర్హిత యయ్యె. అనం
తరమున,

మ. కలయో నిక్కువమో వచింప నరు దై । కన్పట్టె; నాదేవి యు
మ్మలికన్ బాపుచుఁ బల్కుపల్కులు సుధా।మాధుర్యముం జిల్కుచున్
భళిరా ! వీనుల మ్రోఁగుచున్నవి; స్మరిం।పంబోలు నశ్రాంతమున్
గలిమిం గాంచినపేద నై తి నతులా।నందం బనుందంబు గాన్.

మ. వనజాతోద్భవ చింత యేటి కని, నన్ । వాత్సల్య మేపారఁగన్
గని నాభావ మెఱింగి లోకము లెఱుం।గన్. శర్వుఁ బెండ్లాడెదన్
జను మంచు న్వచియించెఁ గాదె? యహాహా! । సౌభాగ్య మిట్లుండునే
యని సంతోషము మీఱ నై మఱచి య।త్యాశ్చర్యమున్జెందు మన్.

వ. చని చని శతానందుం డమందానందంబు క్రందుకొను డెందంబున
సత్వరగమనంబున మన్మథుం డుండుస్థలంబున కేగి యాతని నమ
స్కృతు లంది హర్షోత్ఫుల్లలోచనుం డై యి ట్లనియె.

బ్రహ్మ విష్ణుమాయాప్రభావంబు మన్మథునకు బోధించుట.

సీ. క్షీరసాగరోత్తరతీర।సీమయందు
నందముగ నుండుమందర।కందరమున
విష్ణుమాయను గాంచితిఁ । దృష్ణ తీఱ
నామె దక్షునిపుత్త్రిక । యై జనించు.

ఉ. పూర్వము పల్కవే భువన। మోహిని యైనమనోహరాంగినిన్
శర్వునకై సృజింపు మని; । సత్వర మేఁ జని విష్ణుమాయకున్
సర్వ మెఱుంగఁ జేసితిని । నావచనంబుల నాలకించి తా
నుర్వి జనింప నొప్పుకొనె । నొప్పరికింపకు ముప్పు డిప్పనిన్.

మ. అనునప్పల్కుల నాలకించి మదనుం । డాశ్చర్యముం జెంది యో
వనజాతోద్భవ! విష్ణుమాయ యనఁగాఁ । బ్రఖ్యాతిఁ గన్నట్టి యా
వనజాతాయతనేత్ర యెవ్వరిత? యా। ఫాలాక్షు వంచింప నో
పినదే? నేఁ జని ముచ్చటింప నగునే? । వేగంబునన్ జెప్పవే?.

గీ. ఆవిలాసిని చక్కని। దా? కటాక్ష
పాతముల మత్కుసుమబాణ। పాతములను
మీఱఁ జాలినజాణయా? । మెలఁతలందు
వన్నె కెక్కినకన్నెయా । వనజగర్భ?.

వ. అని మదనుండు పలుకుపలుకుల నాలించి యుత్సాహపూరితుండై సంతోషపారవశ్యంబునఁ, జెప్ప నెంచియుఁ జెప్పఁ జాలక యవ్వనజగర్భుండు గమనాయాసంబుఁ దీఱ నిట్టూర్పు విడుచునంత, నతిభయంకరాకారులును, తురంగవదనులును, గజముఖులును, సింహవ్యాఘ్రముఖులును, వరాహఖరాననులును, ఋక్షమార్జారవక్త్రులును, శరభాస్యులును, ప్లవగోమాయుముఖులును, సరీసృపాదివదనులును, మహాదీర్ఘులును, మహాహ్రస్వులును, మహాస్థూలదేహులును, మహాకృశులును, పింగాక్షులును, విరళాక్షులును, త్ర్యక్షులును, నేకాక్షులును, మహోదరులును, నేకకర్ణులును, త్రికర్ణులును, స్థూలకర్ణులును, మహాకర్ణులును, వికర్ణులును, చతుష్పాదులును, పంచపాదులును, హ్రస్వపాదులును, దీర్ఘపాదులును, స్థూలపాదులును, హీనపాదులును, నేకహస్తులు, త్రిహస్తులును, హస్తహీనులును, శింశుమారాకా

రులును, క్రౌంచాకారులును, బకాకారులును, హంససారసస్వ రూపులును, వివిధవిచిత్రవర్ణగాత్రులును, శూలహస్తులును, పాశహస్తులును, ఖడ్గహస్తులును, ధనుర్హస్తులు నగువార లుద్భవించి మారయచ్ఛేదయ యని యధికకోలాహలమున మహాట్టహాసముఁ జేయుచు నుండ వారిసందడి నివారించి వారిజోద్భవుఁడు యోగనిద్రాప్రభావంబు మన్మథునకుం దెలియఁజేయ నుద్యమించుచుండ మదనుం డిట్లనియె.

చ. అనఘ! కనుంగొనన్ మిగుల । నక్కజ మయ్యె వికారరూపు లీ
జనులు వసింపఁగాఁ దగిన। స్థానము లెయ్యవి? వీర లెవ్వ? రె
వ్వని కయి సృష్టిఁ జేసితివొ? । వానికి వీరిసహాయ మెట్టిదో?
వినియెద నానతి మ్మనిన । వేధయు వారలఁ గాంచి యిట్లనెన్.

కం. మారయచ్ఛేదయచ్ఛేదయ
మారయ యని వీరు మాటి। మాటికి ననుటన్
మారు లనంగను బొల్చెద
రారూఢిని నీయనుచరు । లౌదురు మదనా!.

సీ. భవదీయపుష్పాస్త్ర। వశవర్తులకు సదా
చిత్తవిభ్రాంతి సృజించుచుంద్రు
జ్ఞానులజ్ఞానమా। ర్గమునకు విఘ్నంబు
సతతంబు గావింపఁ । జాలియుంద్రు
సర్వజంతువులసం। సారకర్మం బవి
ఘ్నంబుగా నేవేళ । నడుపుచుంద్రు
పంచయజ్ఞాంశముల్ । భక్షించి మానుల
స్త్రీలకు దాసులం । జేయుచుంద్రు

గీ. హృదయమున స్థైర్య మించుక। యేని లేని
వానిఁ గాంతకుఁ బాదసే। వకునిఁ జేసి

యాట లాడించుచుండ్రు, ని । న్ననుసరించి
నీదునాజ్ఞను బాలించి । నెగడుచుండ్రు.

వ. అని వచించి యనంతర మమ్మహానుభావుండు యోగనిద్రాప్రభావముం జెప్పందొడంగె. అవ్యక్తవ్యక్తరూపంబున సత్త్వరజస్తమోగుణములచే సర్వంబు విభజించి యంతట వ్యాపించి విష్ణుమాయ యనంగ వెలసె. నిమ్నాంతస్థలాంభస్థ యై యండకపాలంబులం బోలుజగంబు విభజించి యోగనిద్రారూపంబునఁ బురుషుం బొంది యోగనిద్ర యనంగఁ బ్రఖ్యాతిఁ గాంచె. మంత్రాంతర్భావనపర యై పరమానందరూపిణి యై పరాత్పర యై యోగులకు సత్త్వవిద్యం బ్రసాదించు నామె నెన్న శక్యంబె? గర్భాంతర్జ్ఞానసంపన్నప్రేరితం బయినజీవంబును సూతిమారుతాహతిఁ బుట్టించి యనంతరము నిరంతరంబుగ జ్ఞానరహితముం జేసి క్రమక్రమముగ సంస్కరింపఁ జేసి క్రోధలోభాదులం జొనిపి మమత్వజ్ఞానసంశయంబుల నంకురింపఁ జేసి కామచింతాపరత్వముం గల్పించి మహామాయ యనంగఁ బెం పెక్కె. ఆమె జగదీశ్వరి యై యహంకారాదిసంసక్తిసృష్టిప్రభావభావిని యై యనంతరూపిణి యై లోకోత్పత్తికి హేతుభూత యై యూహింపనశక్యంబుగ నుండు నామె వర్ణింపం దరంబె? అఖిలరూపంబులకు జనని యై సృష్టికి నీశ్వరి యై క్షమకు క్షమ యై కరుణకుఁ గరుణ యై నిత్యంబునకు నిత్య యై జగద్గర్భంబునం బ్రకాశించుపరంజ్యోతి యై వ్యక్తావ్యక్తంబులం బ్రకటింపంజేయుచు, విద్యారూపంబున వైష్ణవి యై యోగులకు మోక్షలక్ష్మి యై సంసారికులకు సంసారబంధ యై రహించి లక్ష్మీస్వరూపంబున శ్రీవిష్ణు నలరించి ప్రియారూపంబున మత్కంఠస్థ యై సర్వజంతువులకు మనోహరి యై నిత్య యై విరాజిల్లుం జూవె.

ఉ. ఇంతకుఁబూర్వ మామెయు మ।హేశ్వరుఁ బెండిలి యాడ నెంచె;నీ
వెంతకుఁ జాల వంచు నుతి।యించితి దక్షున కుద్భవింప; నీ
వింతటినుండి భార్య యగు । నీరతిదేవి, సుగంధపుష్పభా
స్వంతుఁడు నీవసంతుఁ డని।శంబును గొల్వఁగ నుండు మంతటన్.

గీ. యోగమాయ దక్షునిభార్య । కుద్భవిల్లుఁ
దల్లడిల్లెడునాయుల్ల । ముల్లసిల్లుఁ
గార్య మీడేఱు సృష్టియు । ఘనతఁ జెందు
మదన! ఖ్యాతి కెక్కుము జగ।న్మండలమున.

మన్మథుని ప్రగల్భవాక్యములు

ఉ. నావుడు మన్మథుండు వదనంబు ప్రఫుల్లము గాన్ హసించి యో
హో! విధి! యట్టు లైన మఱి । యున్నదె? మాటల కేమి? యమ్మహా
దేవు వరింపఁ జాలినస।తీమణిఁ గానము నిశ్చయంబు; నా
పూవులు ఫాలనేత్రుని వి।మోహితచిత్తునిఁ జేయఁ జాలునే?.

ఉ. అంటినఁ గందుబాణములు । హా త్తనిఁ న్ భయ మొందె, డేగ వె
న్నంటినభంగి నీశుకపి।కాదులు పర్వెడు; వానికంటెపె
న్మంటల కేను మాధవుఁడు । మాడి నశింతుము; నీదుమాట కీ
కొంటెని గాక కార్య మొనఁ।గూడునె? స్థాణువు సంచలించునే?.

చం. జనులను యక్షరాక్షసుల । సాధ్యుల సిద్ధులఁ దక్కువారలన్
వనితలపాదదాసుల నొ।నర్పఁగఁ జాలుదు నొక్కతూపునన్
మునులను యోగులన్ భుజగ।భూషణుఁ డీషణశోషణుం డనన్
ఘనత వహించెఁ గార్య మతి।కష్టతరం బని నాకుఁ దోఁచెడిన్.

ఉ. ఆఁడుది పుట్టు లేద? కుసు।మాస్త్రుఁ డైనసఖుండు మాధవుం
డేడ? రవంతసందడికి । నేడకొ యెగెడుపక్షు లేడ? నే
నెడ? మహేశ్వరుం గెలుచు। టేడ? యెఱుంగవో మంచిచెడ్డలన్?
గీడు ఘటిల్లు నంచుఁ బరి।కింపవొ? వెంజరపత్తు వైటెవో?.

ఉ. ఇంతకు నీవు నన్ను శపి।యించితి విష్ణుడు జంక నేల ప్రా
ణాంతక మైనఁ? గార్య మెటు। లైనను జేయక తప్పునోటు? లో
కాంతకుఁ డైనరుద్రునయ।నానలకీలకు భస్మ మాదు నీ
స్వాంతము సంతసించు నపు। డంబుజగర్భ! విచార మేటికిన్.

చ. అన విని తెల్లఁబోయి యపు।రా! మదనుండు ధృతిం దొలంగెఁ గా
యని కడుభీతిఁ జెంది యపు। డాదట బ్రహ్మ వచించె నోయి! నా
నెనరున మేలు చేకుఱును, । నీభుజదర్ప మమోఘ మిూ వెఱుం
గనికత మట్లు పల్కితివి; । కార్య మసాధ్యమె నేఁ దలంచినన్.

చ. జగము భవచ్ఛరంబునకు। సాగరమో యన సంచలించు; నీ
యగణితబాహుదర్పము మ।హత్తరశక్తియు నీ వెఱుంగ; వా
శుగము త్యజించినంతనె వ।శుం డగు నిక్కము సాహసింపుమిూ
భగ భగ మండునీదుశర।వహ్నికి వహ్నియు శీతలం బగున్.

ఉ. ఆమెప్రభావ మిూ వెఱుఁగ। వంతట నిండిన విష్ణుమాయయే
నీమహనీయశక్తి గమ।నింపుము మే లగు సాహసింపు మో
కామ! భవత్ప్రతాపము జ।గం బఖిలంబు నుతించుఁ జూవె; నీ
క్షేమమె యాత్మ నెంచితి, వ।చించితి నీ కనుకూలపద్ధతిన్.

ఉ. శాపము దప్ప దింతకు నొ।సంగితి లోకము లెల్ల నాపయిన్
జాప మొసంగినాఁడ శర।జాల మొసంగినవాఁడఁ జూడ నే
లోపముఁ గాన రాదు; ధృతి।లోపమునన్ భయ మొంది నాపయిన్
గోపముఁ జెంది కార్య మొనఁ।గూర్పక యుండిన లాభ ముండునే?.

చం. అనవుడు మన్మథుండు పరి।హాసముఁ జేసితి నాదుశక్తియున్
గనుఁగొన నట్లు పల్కితి, జ।గద్ధితకార్యముఁ జేయకున్న నీ
యనఘుఁడు కోప మూను, నితఁ।డాత్మ నధైర్యముఁ జెందునేని శం
భుని గెలువంగ శక్యమె? ప్ర।బోధితుఁ జేసెద సంచు నెంచుచున్.

గీ. సూనవతి యైనలతకూన । కానలోన
తనదుమే నంట నం టయ్యె । నని తలంచి
తాన మాఱాకుముక్కంటి । చానయంటు
తగులకుండఁ దాఁ బాయునో । మగతనంబు?.

ఉ. వారణపీవకుంభముల।భంగి కుచంబులు దంబు మీఱు దో
వారవిలాసినీగణము । వారిధితీరనికుంజసీమలన్
దారుచునుండఁ గాంచి ప్రియు।థప్రకరంబు మదీయ కేళికిన్
గేరుచునుండ నాతఁడు బిగించినకచ్ఛ సడల్పకుండునే?.

గీ. మేరువున కేగునో హిమ।మేదినీధ్రి
శిఖరి కేగునో డాఁగునో । సృష్టియందు
నాతఁ డెచ్చోట నుండిన । నచట నుండు
నెచటి కేగిన నచ్చటి । కేగుచుండు.

గీ. నాగకేసర కేసర।నాగరంగ
నాగరామ్రికురవకపు।న్నాగపూగ
పర్ణపర్ణాసపాటల।పర్ణధార
సాలబాలరసాలాది।సాలములను,

గీ. మల్లికామాధవీవల్లి।కోల్లసన్ని
కుంజపుంజసమావృత।కూలములను,
పుష్పితము లైనపుష్పస।మూహములను
మాధవునికీర్తిఁ బాడ భం।భరకులంబు,

గీ. సారనీరకాసారక।ల్హారకమల
జాతగంధబంధురశీత।వాతపోత
మెల్లెడల మెల్ల మెల్లగ । నుల్ల సిల్లఁ
సిల్లఁ జల్లగఁ జలువులఁ । జల్లుచుండ,

గీ. చిలుకతే రెక్క తేనెలం । జిలుకుధనువుఁ
బూని, నారి బిగించి స । మ్మోహన మను
ములికి సంధించి విడిచిన । నులికిపడఁడె?
ఎక్కడకు నేఁగఁ గలఁడు మ । హేశ్వరుండు.

ఉ. మానుకబాణపాతమున । మానసముల్ విచలింప మీఁదు సం
ధ్యాముఖచుంబనక్రియకుఁ । దత్తర మొందుచునుండఁ గాంచి యీ
కాముని కిట్టు లైరె యని । గర్హణవాక్యము లాడె నవ్వఁడా
పాములవానిఁ బుష్పశర । బాధితు జేసెద నంబుజోద్భవా!.

గీ. సూదిమొన మోపుటకు నైనఁ । జోటు లేక
యెల్లెడల సంచరించు యో । గీశ్వరునకుఁ
బిలిచి బిడ్డ నిచ్చిన నేమి । చులక నగునొ?
తీపివిగదీయునో లేక । తెగులుగొనునొ?.

ఉ. ఈతఁడు లోకనాయకుఁడొ? । యీశ్వరుఁడో నిగమాంతవేద్యుఁడో
భూతవిభుండొ? వ్యోమతల । మూర్ధుఁడొ? నిర్జరసేవితుండొ? యీ
ప్రేతను నొక్కతూపునకు । వెంబరవిత్తునిఁ జేయకుండినన్
జేతుల మోడ్చి వెంటనె త్యజించెదఁ జాపముఁ బుష్పరోపమున్.

చం. సురలు మహానుభావుఁ డనుచు న్నుతింపఁగ, గండుమీఁటి తా
గరువము పెక్కు నిక్కు నెన । గా నిగుడించుచునుండెఁ గాక యీ
వ్వరసతిఁ గాంచె నేని వన । భాగమునందుఁ దనంతఁ దానె యీ
ప్పురుషుఁడు కౌఁగిలించుకొని । ముద్దిడు నెల్లరుఁ జూడకుండఁగన్.

గీ. సతికిఁ దనశీర్ష మిచ్చునో । సగము మే నొ
సంగునో? కౌఁగిలించుచు । సంగమించి
యతులసంతోషముం జెంది । ప్రాణములను
బాయునో స్మార ఘోటక । బ్రహ్మచారి?,

సీ. సరసిజోద్భవ ! నీకు। సరసం బ్రిగల్భవా
క్యంబులం బల్కిన । ఘనత లేదు
యము మనంగ నియము । మనంగం బ్రాణాయాము
మనంగం బ్రత్యాహార । మనంగ నాస
న మనంగ ధ్యాన మ। నంగ ధారణ యనం
గ సమాధి యనంగం బెం । పెసంగుయోగ
మార్గపద్ధతి నుండు। భర్గునిచిత్తంబు
సంభ్రమింపంగం జేయం । జాలుజాణ

గీ. యమ్మహాయోగమాయ యా ; । నామెయెదుర
మించుందీవియుచలె సంచ। రించునేని
కార్య మీడేఱు ననుకూల। కాలమునకు
సృష్టికర్తవు నీకు నేం । జెప్పవలెనె ?.

చ.. అన విని బ్రహ్మ వానిం గని । యట్లయొనర్చెదం గాక నీవు నీ
పని యొనరించుచుండుము, ప్ర। పంచము సర్వము నీయధీన మ
య్యెనుగద ; యోగియైనహరుం । డెచ్చటి కేగిన నేగం జాల వీ
వనయము వాని నీడవలె । నంతట నుండుము పుష్పసాయకా !.

వ. అని వచియించి యవ్వనజగర్భుం డంతర్హితుం డయ్యె. మారగణ
పరివృతుండై మదనుండు యథేచ్ఛం జనియె.

ఆ శ్వా సాం త ము.

క. రాజశిరోమణిపూజిత
రాజేంద్ర ! సురేంద్రమకుట। రత్నసమూహ
భ్రాజితపదరాజీవా!
రాజీవవిశాలనేత్ర ! రమ్యచరిత్రా !.

మాలిని. సరసిజదళనేత్రా । చారునీలాబ్దగాత్రా
సరసగుణచరిత్రా । సజ్జనస్తోత్రపాత్రా
తరణిసదృశతేజా । ధారుణీకల్పభూజా
ధరణివరబిడౌజా । దానవాంభోజరాజా.

గద్యము. ఇది శ్రీ భాగవతుల నరసింహాశర్మ ప్రణీత శ్రీకాళికాపురాణాంతర్గత శృంగారసంధ్యయందుఁ

ప్రథమాశ్వాసము.

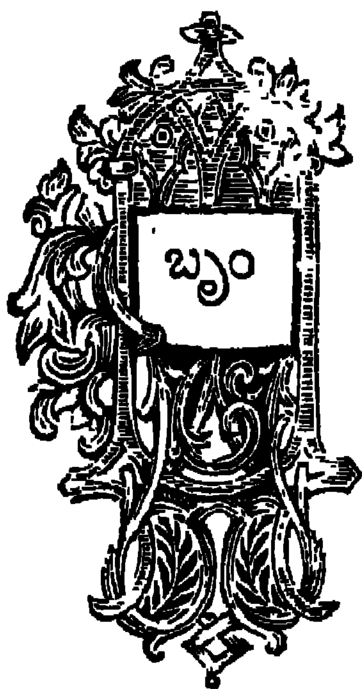

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణేనమః

శృంగారసంధ్య

(కాళికాపురాణాంతర్గతము.)

ద్వితీయాశ్వాసము.

దారకబృందావన,
బృందావనవాస, నందితేంద్రమునీంద్రా,
స్యందితదరహాసామృత,
స్పందితలవణాబ్ధి, భువనవందితచరణా!.

వ. అవధరింపు మనంతర మమ్మార్కండేయమహామునీంద్రుండు కమఠాదిమునుల కిట్లు చెప్పందొడంగె.

దక్షునకు విష్ణుమాయ ప్రత్యక్ష మగుట

శా. దక్షుం డట్లు తపంబు సేయునపు డత్తద్ధ్యానమార్గంబు ఫా
లాక్షుండున్ విని నంత మాఱునపడి యత్యాశ్చర్యముం జెందె నీ
శిక్షాప్రక్రియ యెడ నెఱ్ఱె ననుచున్; శీఘ్రంబుగన్ దేవి ప్ర
త్యక్షం బయ్యె మనోహరాకృతిని హర్యక్షాసనాసీన యై.

సీ. కాలాంబుదచ్ఛాయఁ గాలఁ ద్రొక్కఁగఁ జాలు
డాలు దిక్తటములఁ గ్రాలుచుండ

మదనలీలాస్పద। వదనంబు లక్ష్మికి
సదన మై చెలువంబు । జాలువాఱి
నాఁడు వేఁడిసదోయి । నోడించుకనుదోయి
కరుణారసంబునఁ । గ్రందుకొనఁగఁ
జంద్రసూర్యులఁ బోలు। చందోయి 'కందోయి
విందోయి' యని తెల్పు। చంద మడర

గీ. జనుల ధర్మార్థకామమో। క్షంబు లగుచ
తుర్భుజంబుల నభయ మా। విర్భవింప
ముక్తకేశి యై భువనసం। మోహనముగ
దక్షునకు విష్ణుమాయ ప్ర। త్యక్ష మయ్యె.

మ. తనవంశంబున నుద్భవించుటకుఁ బ్ర। త్యక్షంబు గా నిల్చు దే
విని వీక్షించి నమస్కరించి వదనా। విర్భూతసంతోషముం
గనులన్ జూపుచు బాష్పరూపమున; మ। ద్గాత్రంబు జన్మంబుఁ బా
వన మయ్యె న్గృతకృత్య మయ్యెఁ; గులము । న్వర్ధిల్లు నం చెంచుచున్.

దక్షకృతయోగమాయాస్తుతి

క. వినయానతకంధరుఁ డై
కనులన్ వికసింపఁ జేసి । ఘనతేజంబున్
గని దండాపతితుం డై
వినుతింపఁగఁ జొచ్చె భక్తి। వివశుం డగుచున్.

సీ. ఆనందరూపిణీ! । ఆశ్రితస్వర్గవీ!
భార్గవీ! లోకత్రి। వర్గ! దుర్గ!
యోగమాయా! మహా। యోగమాయా! యోగ
నిద్రా! పరంజ్యోతి! । భద్రకాళి!
విశ్వశక్తివి నీవు । విశ్వేశ్వరివి నీవు
కాలరూపంబునఁ । గ్రాలు దీవు

నన్న్యల కెఱుంగఁ దర మానె ? యాదిశక్తి !
తల్లి శ్రితకల్పవల్లి కాంతామతల్లి !.

గీ. ప్రజలు తమకన్నబిడ్డ లన్ భావమునను
సత్యపరిపాలనక్రియాసరణిఁ గ్రాలు
రాజమార్తాండులం గలరాజసమున
నీవు రాణించుచుందు వో దేవి ! జనని !.

గీ. రోషభాషణభీషణాశోషణములఁ
బొదలు యుద్ధరంగంబునఁ బోరుభటుల
ముఖములం దాండవించుతమోగణమున
నీవు రాణించుచుందు వో దేవి ! జనని !.

గీ. ఇతరు లుండుదేశంబున కేగి యచటఁ
దనదురాజ్యంబు సృష్టింపఁ దలఁచునప్పుడు
సదయుఁ డై తోఁ ప్రకటించుసాత్వికమున
నీవు రాణించుచుందు వో దేవి ! జనని !.

సీ. ఇంటఁ గల్పక ముండ నెఱుఁగఁ జాలక పర
గృహముల యాచింప నేగునట్లు
స్వర్గవి తనదుగోపాలలో నుండఁగఁ
జల్లకై కడుఁ దల్లడిల్లుపగిది
వాకిట స్వర్నది ప్రవహించుచుండఁగఁ
బల్వలాంబువులకై పఱచుకరణి
కలితవిద్యుద్దీపకలిక రాజిలుచుండ
ఖద్యోతకాంతికిం గవియుసరణి

గీ. కంధిగర్భస్థసన్మణికాంతిఁ బోలి
యంతరాత్మ వై ప్రకృతి వై యఖిలజగతి

నీవు తేజరిల్లుచు నుండ । నెఱుఁగలేక
ప్రాణి నీచాతినీచుల । నాశ్రయించు.

ఉ. ఈ వన నెట్టిదానవో ? గ్రహింపఁగఁ జాలినవాఁడె జ్ఞాని, నీ
తావు చరాచరప్రకృతి।తత్త్వము యూ నది తథ్య మైన నా
దేవరహస్యముల్ నరులు । దేవతులున్ గ్రహియింపఁజాల రో
దేవి ! జగత్స్వరూపిణి ! ను।తింపఁగఁ జాలరు మూఢచిత్తుఁడన్.

దక్షునకు విష్ణుమాయ వర మొసంగుట

వ. ఇట్లనేకవిధంబుల వినుతించిన నమ్మహాదేవి సంతోషించి దక్షున
కిట్లనియె.

ఉ. ఓయి ! మహామునీంద్రనుత । యోగివరేణ్యుఁడ వౌదు వీవు ; నా
మాయ నెఱుంగఁ జాలినయ।మానుషబుద్ధివి మత్పదాంబుజ
ధ్యాయివి జ్ఞాని వేకవద।నాబ్జభవుండవు, లోకసన్నుతా
మ్నాయమహాసముద్రగత।నాక వొసంగెద వాంఛితార్థమున్.

ఉ. కోరినకోర్కులెల్ల నొన।గూర్చెద భక్తులవేల్పుటావు నాఁ
గీరితిఁ గాంచితిన్ జగతి।కిం గడుఁ గీడు ఘటింప నెంచిరో
క్రూరులు, వారలం దునుమఁ । గోరెదవో? యిాజగదాధిపత్యమున్
గోరెదవో? యేమి కోరెదవో?।కోరు మొసంగెదఁ గామితార్థమున్.

వ. అప్పలుకుల నాలించి కృతార్థుండ నైతి నని సంతోషాతిశయం
బున, నమందంబగు నుప్పొంగుడెందంబునం గ్రందుకొను కోరిక
లీరిక లెత్త, బాష్పాంబుపూరంబు దొప్పం దోగి పునఃపునఃప్రణా
మంబులం గావించుచు దక్షుం డిట్లనియె.

చ. ఎఱుఁగవె నీవు నన్నడుగ । నేటికి సర్వరహస్యవృత్తిలో
నెఱిఁగి యెఱుంగనట్లు నటి।యించెద వంబ ! జగత్స్వరూపిణీ !
అఱమర లేక నాకు సుత । వై జనియించి జగద్ధితార్థ మై
యఖిలపదిమోహములం గలను।హానటుఁ బెండ్లి యాడఁగోరెదన్,

వ. అట్లు క్రమక్రమాభివృద్ధి వర్ధిలుచుండు నాశిశువునకు,

క. పతిసేవయె సద్గతి యను
సతులకుఁ దలమానికంబు సరణిం గ్రాలన్
క్షితి నెల్లరకుం దెలియఁగ
సతి యనఁగా నామ మిడిరి జననీజనకుల్.

సతీయౌవనాభివర్ణనము

క. కలకల లాడెడుకలలన్
వెలిఁగెడి సంపూర్ణచంద్రబింబముకరణిన్
మిలమిల లాడెడు నవయువ
కలలన్ రాజిల్లె సతియుఁ గడు నందమునన్.

కం. బాల్యంబును దోలఁగించుచు
లాల్యంబు నయనయుగంబు లాలింపంగన్
గళ్యాణాత్మకముగ సా
కల్యంబుగ జవ్వనంబు కామద మయ్యెన్.

సీ. శాణఘర్షణమున సంపూర్ణముగ మయూ
ఖములఁ గ్రాలెడుమానికంబుఁ బోలి
లాలిత్యముగ నూత్నలావణ్యమున నొప్పి
దం బగుముక్తాఫలంబుఁ బోలి
మధుమాససమయసంపర్కంబునన్ బువ్వ
వతి యైననూతనలతికఁ బోలి
కోదమతుమ్మెదగుంపు రొద సేయ విలసనం
బున వికసిల్లుకెంబూవుఁ బోలి

గీ. మవ్వమునఁ జెల్వమునఁ గ్రాలుమావిచిగురుఁ
బోలి, నడయాడుపుత్తడిబొమ్మఁ బోలి

పరువముం గలపైఁడితా । మరను బోలి
అందమున కందముగ నుండె । యౌవనంబు.

కం. ఈరీతి సతికి యౌవన
మారూఢము గాఁగ నంత । నంబుజభవుఁడుక్
నారదుఁడుం జనుదెంచిరి
వీరణి కడుపారఁ గన్న । బిడ్డం జూడన్.

వ. అట్లేతెంచి,

క. సతిఁ గనుఁగొని దీవించిరి
మతిమంతుని సర్వలోక । మాన్యుని పరమ
వ్రతునిన్ యతివరునిక్ బశు
పతినిం బెండ్లాడు మతుల । వైభవయుక్తిన్.

వ. అట్లు దీవించి దక్షుని సంపూజనంబుల నలరి యథేచ్ఛం జనిరి. అనంతరమున,

గీ. అతివమోహమైనఁ జూడని । యతివరుండు
అలికలోచనుం డమితభ । యంకరుండు
ఎట్లు పతి యగుఁ? గార్య మి । ట్లేల దనుచు
సతియుఁ దలఁచు నశ్రాంతంబు । స్వాంతమునను.

వ. వీరణియు దక్షుండు నట్ల తలంచిరి. క్రమక్రమముగఁ జింతాకులిత స్వాంత యై సతి, జననియనుమతిని పశుపతియె పతి గావలె నని మతిం దలంచుచు నిష్ఠాగరిష్ఠ యై పరమతపంబుఁ గావించు చుండె:—

బ్రహ్మ విష్ణు సమాగమము

మ. ఒకనాఁడంతట బ్రహ్మవిష్ణువులు కార్యోద్యుక్తులై వాణితో
వికచాబ్జేక్షణ లక్ష్మితోడ హిమపృథ్వీధ్రస్థఫాలాక్షునం

తికముం జేరి నమస్కరింపఁగ మహా। దేవుండు వీక్షించి యు
త్సుకుఁడై వారల గౌరవించెఁ గడు సంతోషాంతరంగంబునన్.

గీ. జాయలం గూడి వచ్చిన। జలజగర్భు
జలజనాభుని వీక్షించి । సంతసించి
బ్రహ్మచారి యై తా నుండు। వరుసఁ గాంచి
యించుకంత సెమ్మది విచా। రించె హరుఁడు.

గీ. పురుషుఁడం గాన వీరి ని। ద్దరుపవరుల
సత్కరించితి, వీరల। సతులఁ గాంచి
గౌరవింప నెట్లగు బ్రహ్మ। చారి నేను
గృహిణి లేకున్న గౌరవ । మెట్లు దక్కు ?.

వ. అని యించుక చింతించి వారలం గని యిట్లనియె.

ఉ. ఊరక రారు మీరలు మ। హోద్యమ మొండు దలంచివచ్చిన
ట్లారయుచుంటి ; లోకముల । నందఱ నేలెడువిష్ణుమూర్తియున్
ధారుణి సృష్టిఁ జేసినవి। ధాతయు సర్వజగజ్జనాళికిన్
గౌరవనీయు లేపనికి । నన్నుఁ గృతార్థునిఁ జేయ వచ్చిరో?.

కం. కరతలభిక్షుయు నాపయిఁ
దరుతలవాసంబుఁ గలిగి । ధ్యానంబున నా
పరతత్త్వముఁ జింతించెడి
నరునిన్ ననుఁ జూడఁ గార। ణం బెట్టిదియో ?.

మ. వనులన్ శైత్యవనంబులన్ హిమగిరి। ప్రాంతంబులన్ బ్రహ్మచ
ర్యనిరూఢిన్ బరతత్త్వతత్పరుఁడ నై । యాహారహీనుండ నై
మునివృత్తిం గలజోగి నై మెలఁగు నన్ । బుణ్యాత్మునిం జేయ స
జ్జనుఁ గావింపఁగ వచ్చిరో ? యెఱుఁగ నజ్ఞానంబు సైరింపుఁడీ.

బ్రహ్మోపదేశము

ఉ. నావుడు శౌరిప్రేరణమునన్ । విధి యిట్లనె:- దేవ! యోమహా
దేవ! యెఱుంగ వొక్కొ జగ। తిం గల ధర్మము? నావులించినన్

బేర్పుల లెక్క పెట్టుదువు; సృష్టికిఁ గారణ మైనకార్యముఁ
నీవు త్యజించి యుండఁ దగునే జనలోకము సమ్మతించునే?.

గీ. ఏ సృజించిన నద్దాని నేలు శౌరి
దాని నశియింపఁ జేయునంతకుఁడ వీవు
అందుచే మనకార్య మన్యోన్యసరణిఁ
జక్రపరివర్తనముఁ బోలి జరుగుఁ గాదె.

కం. కొందఱు నాచేతను మఱి
కొందఱు మాధవునిచేతఁ గొందఱు నీచేఁ
గొందఱు మనబిడ్డలచేఁ
గొందఱు మా యాకలనను గూలుదు రభవా!.

గీ. రాగముఁ ద్వేషముం బాసి యోగయుక్తి
సదయహృదయుఁడ వై యున్న జగతి నసుర
లోకముం జంప నెట్లగు, లోక మెట్లు
నిలుచు; సృష్టిహేతుత్వ మెవ్వలనఁ గలుగు?.

గీ. ఏకరూపంబుఁ గలవార మిట్లు వృత్తి
భిన్న మయ్యె నయ్యది; రూపభేదమునను
కార్యములఁ జేయుచుంటిమి, కార్యసిద్ధి
లేకయుండిన లాభంబు లేదు గాదె?.

గీ. కార్యభేదంబునన్ మాయ కమల యయ్యె
సంధ్య యయ్యె భారతి యయ్యె సంయమీంద్ర!
రమణియే మూల మగు ననురాగమునకు
సృష్టికిన్ మూల మనురాగ మెఱుఁగ వొక్కొ?.

వ. మఱియు ననురాగంబునం గామక్రోధాదు లుద్భవిల్లు. కామక్రోధాదులవలన సృష్టి యభివృద్ధిఁ జెంది క్రమక్రమంబునఁ దమోగుణాచ్ఛాదితం బై నీవలన నంత మొందు. రాగవృక్షఫలంబు స్సంగ

ఉ. మెచ్చితి నీతపంబున క। మేయవరంబుల నిచ్చువాఁడ నీ
యిచ్చకువచ్చునట్లు నను। నేలుము కొల్చెద మచ్చకంటి! యీ
చిచ్చఱకంటి నీపదసేవకుఁ జాలఁడె? నాదుపల్కులన్
బొచ్చెము లేదు చూడవె మొగం।ముఁ బయి కెత్తి వచింపు మిత్తఱిన్.

ఈశ్వరుఁడు సతికిఁ దనవలపుం దెలుపుట

ఉ. నిక్క మెఱుంగ వేమొ? నవ।నీరజపత్త్రవిశాలనేత్ర! నీ
మక్కువ నన్ను లోఁగొనియె। మాటలకుం దగ నొక్కొ? యేరికిన్
జిక్కనివాఁడ నీ కిపుడు। చిక్కితి నీకటాక్షదృష్టికిన్
దక్కితి మాయరూపులకుఁ। దక్కితిఁ దక్కితి యోగచింతయున్.

ఉ. తక్కువ యయ్యెనా వలపు। దగ్గఱకుం జనుదెంచినంతనే?
టెక్కులఁ జూపుచుంటివో? క।డిందిగ లజ్జను జూపుచుంటివో?
అక్కట! నీవు నాదుభయ।దాకృతిఁ గాంచి భయంబుఁ గొంటివో?
చక్కనిదాన నంచు ననుఁ। జాలనివానిఁగ నాత్మ నెంచితో?.

ఉ. వ్రీడకు మేర లేదె? నను। వెంగలిఁ జేయఁ దలంచి యిట్లు ప
ల్కాడక మిన్నకుంటివ బ।లా! సబలాత్మవు మెచ్చితిన్ బలా;
ఓడితి నీకు, మారునకు। నోడితి, వీనుల కింపు నింపఁ బెం
డ్లాడెద నన్నుఁ దప్పె మను।వా తగువా మగవానిఁ జూచినన్?.

సీ. అలికనేత్రము భీక।రాగ్నిహోత్రము గాదు
తిలకనీ! సింధూర।తిలక మగును
మారుతాహారంబుఁ। గోరుపాములు గావు
రమణిరో! పుష్పహా।రంబు లగును
ప్రేతవనోద్భూత।భూతి యియ్యది గాదు
నాతిరో! ఘనసార।భూతి యగును
లలితపల్లవజటా।లతిక లియ్యవి గావు
లలితాంగి! యనురాగ।లతిక లగును

సీ. మనము నివసించునది ప్రేత। వనము గాదు
వనరుహాక్షిరో! యుద్యాన। వనము గాని
మనము మనముల ననిశంబు। నెనరు గలిగి
యేక మై యున్న నెయ్యవి। కాకయుండు?.

వ. ఇట్లీశ్వరుండు ముమ్మరం బగుననురాగంబునఁ దల్లడిల్లుచుండ మన్మథుండు,

మ. అవురా! యోగివరుం డితండు తనవే। దాంతోపదేశంబు నేఁ
డెవనిన్ జ్ఞానినిఁ జేయ నెక్కడకుఁ బో। యెన్? బెద్ద యై నాఁడు నా
కవమానంబు ఘటించెఁ గాదె; రతి హే। యం బంచు దూషించెఁ గా
దె; విధిం గాంచి హసించెఁ గాదె; యిపు డా। ధిక్కార మేమయ్యెనో?.

మ. అని చింతించి యహంకరించి ధనుష్క। హస్తంబునం దాల్చి మో
హన మన్ముల్లికి హర్షణం బనునమో। ఘాస్త్రంబు జోడించి, మో
హనహర్షాబ్ధితరంగరంగముల ఘా। లాతుండు మగ్నుండు గాన్
ఘనదోస్సారమునన్ ద్యజించె సతియు। న్గామించి ప్రేమింపఁగన్.

వ. మన్మథుం డట్లు పుష్పబాణంబులఁ ద్యజించుట నెఱింగి యమ్మోహనుభావుండు మందహాసంబుఁ గావించి వెండియు నిట్లనియె.

ఉ. ఎక్కడ మన్మథుండు శివుఁ। డెక్కడ యాతఁడు పూలచేత నన్
డక్కగొనంగ నోపునె? దృ। ఢవ్రతదీక్షఁ గలట్టివాఁడ న
క్కెక్కడ దేవలోక మది। యెక్కడ నీ వొనరించునిష్ఠకున్
జిక్కితిఁ గాక యన్యులకుఁ। జిక్కెడువాఁడనె నీరజేక్షణా?.

ఉ. చెప్పఁగ నేల నీవు? ననుఁ। జెంతకు లాఁగిన నీదునిష్ఠయే
చెప్పకె చెప్పుచుండె వలఁ। చెన్ సతి యంచు, మదీయచిత్తమున్
దెప్పర మైనమోహజల। ధిన్ మునిఁగెన్ రమణీలలామ! యో
రొప్పులకుప్ప! నన్వలచి। యొప్పరికింపకు మెల్లిదంబుగన్.

క. గెంటనివలపున నోవా
ల్గంటీ! నినుఁ జూడ యోగ। కాంతుఁడు దోఁగెఁ
గెంటసమున ననుఁ బాసిన
రెంటికిఁ జెడి కుందినట్టి। రేవడ నాడున్.

క. ఇంగితమును బూర్తిగ నీ
శృంగారాపాంగదృష్టి। యెఱిఁగించెడుఁ ద
న్వంగీ! నీమానం బ
ర్ధాంగీకారంబుఁ దెలుపు। నతిచిత్రముగన్.

వ. ఇట్లనేకవిధంబుల శంభుండు సంభాషింప నాయంభోజాక్షి,

గీ. క్రొన్నెలం బోలుమోమున। వెన్నెలవలెఁ
జిన్నినగవు లెన్నఁగ రాని। వన్నెలీన
వాలు జూపులఁ జూచుచు। వాలుఁగంటి
పలుకు పలుకునఁ దేనియ। లొలుకఁ బలికె.

ఉ. కన్నియ నేమనం దగు? జగంబుల మీఱినజాణ వీవు, నీ
మున్ను వచింప నోపుదునె?। పూనిక జవ్వన మెల్ల నీకునై
యన్నియగట్టు పెండ్లియిలకొ। సర్వ మెఱింగిన నీ వెఱుంగవే?
నిన్నుఁ బరిగ్రహింపఁ గల। నే యతివర్యుఁడ వో మహేశ్వరా?.

ఉ. సారవిచారధీరుఁడవు। చానలలోఁ గలచిత్తవృత్తి నీ
వారయ లేవె? యేపనుల। కైన శుభంబులఁ గూర్పఁ బెద్దలు
న్నారు మహాత్మ! నా రెఱిఁగి। నం గద యంగద లేని మేలు చే
కూరును, సానుకూలముగఁ। గోరిక లీరిక లెత్తు, నిత్తఱిన్.

వ. అప్పలుకుల నాలించి భక్తసులభుం డగుశంభుం డట్ల యగు నని దీవించి యథేచ్ఛం జనియె. మన్మథుండు స్వప్రతాపంబుఁ దలంచుకొని కరం బుప్పొంగుచుండె.

ఉ. నాఁ డటు లాఁడి గర్వితమ। నంబున మీఱి యహర్నిశంబు వె
న్నాడుచు నుండెఁ గాని స్వబ। లాతిశయంబును జూపకుండెఁ బూఁ
బోఁడిసొబంగుహంగులకు। మోహితుఁ డౌటఁ బురారి నేఁచె నేఁ
డాఁడుది లేకయుండిన సు। మాస్త్రుఁడు సచ్చినయట్టు లుండఁడే?

వ. వినుం డనంతరమున:—

శా. ఈశానుండు నిజాశ్రమంబునకుఁ బో। యెన్ ; విప్రయోగంబుచే
నాశాపాశనిబద్ధుఁడై యతులమో। హాంభోధిలోఁ జొచ్చి లో
లో శుష్కించెఁ ; బరంబు యోగమున నా। లోకించునే గాని యా
కాశంబట్టుల శూన్యమైనసరణిం। గాన్పించె నానాఁటికిన్.

వ. అట్లయ్యోగివరుండు రాగియై యోగమార్గంబుఁ దొఱంగి, విప్రయోగంబున వేఁగి, తాపంబునఁ గ్రాఁగి, భోగపరాయణుండై, నిజకార్యోద్యోగసాఫల్యంబునకు సంచలించుచుఁ, బుష్పబాణుపుష్పబాణప్రయోగంబులకుం దాళం జాలక, యన్నీలాలకఁ జాలక సంతతంబు స్మరించుచు, నొంకదినంబునఁ బుండరీకాసను నేకాగ్రచిత్తంబునం దలంచె. అంత ననంతమార్గంబున,

బ్రహ్మాగమము

సీ. పూతవేదనినాద। భూతవాతాహతి
నజ్ఞానమేఘంబు। లంతరింప
నాలుగుమోములన్। గ్రాలెడు దరహాస
కౌముది కడలను। గడలుకొనఁగఁ
బూర్ణిమాచంద్రికం। బోలినవామాక్షి
వామభాగంబున। గోము మీఱ
నామ్నాయజలనిధి। నవతరించెడునావ
యనఁగ రాయంచ వా। హనము గాఁగ

గీ. మోదవార్ధితరంగ మై । పొంగు నంత
రంగమునఁ బెక్కుతలఁపు లూ।రంగ, నిజమ
నోవ్యథ తొలంగ వాణీమ।నోహరుండు
శీఘ్రగమనంబునన్ వచ్చి । శివునిఁ గాంచె.

కం. వచ్చినధాతం గాంచి వి
యచ్చరవందితుఁ డగుశివుఁ । డతులామోదం
బచ్చుపడఁగ నర్ఘ్యాసన
మిచ్చి గతించినయుదంత । మిట్లు వచించెన్.

బ్రహ్మ కీశ్వరుఁడు నిజవిరహపరితాపముఁ దెలుపుట

ఉ. నీవు వచించినట్లు సతి । నిష్ఠకు నెంతయు సంతసించి నే
దీవన లిచ్చి వచ్చితి, మ।దిం గలకోరిక తెల్ల మయ్యె, మ
ద్భావన మెఱింగె నామె తలి।దండ్రులయింగితమున్ గ్రహింప నా
తావున కేగి కార్యము య।థావిధిగా నొనరింపఁగావలెన్.

ఉ. పూనికఁ గాంచి భక్తసుల।భుండను గానఁ బవిత్రచిత్తమున్
మానిని కిచ్చివచ్చితి, న।మానుష మైనమదీయబుద్ధి య
జ్ఞానతమోవిమోహభవ।సాగరవీచికలందుఁ జిక్కె నా
పైని వ్రతంబుఁ దక్కె వల।వంతయు నెంతయు హెచ్చెఁ గాంతకై.

గీ. విప్రయోగంబునం జిక్కి । సుప్రసిద్ధ
యోగమార్గంబుఁ దొఱఁగి ద।ర్యోగమునను
కడకు నీరీతి నార్తికై । జడుఁడ నైతి
వ్రతము చెడుఁ గాక సుఖ మైనఁ । బడయవలదె.

శా. మాయావాగురఁ జిక్కినాఁడఁ దుదకున్ । మానంబు జ్ఞానంబు వ
మ్మాయెన్, నీవును విష్ణుమూర్తి నను న।న్యాయ్యంబుగా మోహన
చ్ఛాయాచ్ఛాదితుఁ జేసి రిట్టు లకటా ! । సంసారముం గూర్పు, లే
దా యోగంబును దక్కనిమ్ము చెఱఁకన్ । ధర్మంబె రెండిఁటికిన్?.

చం. పరమతపోగరిష్ఠుఁ డనఁ। బ్రస్తుతిఁ గాంచితి సర్వసంయమీ
శ్వరులకు మేటి వైతి హిమ।వంతముపాంత వనాంతరంబులన్
బరమపథం బెఱుంగఁగ జ।పంబుఁ దపంబు నొనర్చుచుంటి, సం
సరణముఁ గోరి నీకతన। సర్వము బాసితిఁ దప్పుఁ జేసితిన్.

ఆ. జపము బోయెఁ దపము। సర్వనాశన మాయె
పరము మెఱుఁగుచింత। చరమ మొందె
సారహీన మైన।సంసారముం గోరి
యోగిఁ గాక విప్ర।యోగి నైతి.

ఉ. ధాతవు నీవు, శీఘ్రముగ। దక్షుఁ డయోనిజనున్ గ్రహించి యే
రీతిని నైనఁ గార్య మొన।రింపుము, లోకహితంబుఁ గోరి నాఁ
డాతరుణిన్ వరింపు మని। యంటివి; నాదుహితంబుఁ గోరి నా
కీతగులంబుఁ గూర్చు మిది।యే పరమం బని యాత్మ నెంచెదన్.

చం. అన విని చిక్కె నేఁడు నిట।లాక్షుఁడు దక్షునిచిన్నదానికిన్
ఘన మగువిప్రయోగమునఁ। గామునిబారికిఁ జిక్కె యోగచిం
తనయుఁ దొఱంగె నుల్లమునఁ। దల్లడ మొందుచునుండె నంగమం
బున కని సంతసించుచుఁ బ్ర।ఫుల్లముఖుం డయి బ్రహ్మ యిట్లనెన్.

బ్రహ్మ యీశ్వరు ననునయించుట

చం. సతియును నీవియోగమునఁ। జాల తపించుచునుండె నాప్రజా
పతియును భార్యయుం దగిన।భర్త లభించునె యంచు నన్ను సం
తతము స్మరించుచుందు రిది। తథ్య మెఱుంగుము వారియింటి కే
గి, తెలియఁజేయఁగా నిచటికిం జనుదెంచితి ఫాలలోచనా!.

ఉ. ఈపని నేను చేయుటకు। నేమియు లే దిఁకఁ జెప్ప కేమి మా
యాపరికల్పితాంగి యగు। నాసతి నీకొఱకై జనించెఁ గా
దే? పరితాప మేల? భవ।దీప్సిత మెట్టులొ యట్ల యౌను, నే
నోపుదుఁ బెండ్లిఁ జేయఁగ ము।హూర్తము నిశ్చయ మైనవెంటనే,

చం. అఖిల మెఱుంగు దీ వెఱుఁగ। నట్లు నటించెదు, పూర్ణసత్కళా
ముఖి యగునాలతాంగి నినుఁ। బొందఁగఁ గాదె జనించె; దక్షుఁ డు
న్ముఖుఁ డయి విష్ణుమాయ కయి। మున్ను తపం బొనరింప లేదె?
నీసుఖమును గోరి కార్యమును। జొప్పడఁ జేసితిఁ జెప్ప నేటికిన్.

గీ. దక్షుఁ డిప్పుడు కన్యాప్ర। దాత యగును
గృహివి నీ వౌదు వాసతి। గృహిణి యగును
లోకముల కెల్ల హిత మౌను;। శోకరహిత
మైనయి కార్యమున సౌఖ్య। మతిశయిల్లు.

వ. అప్పలుకుల నాలకించి ఈశ్వరుం డిట్లనియె.

సీ. అజ్ఞానజనితమోహాంధకారంబుచే
బుద్ధిసంచలనంబుఁ। బొంద లేదు
అందచందంబుల। నతిశయిల్లెడు నామె
హావభావంబుల। కలర లేదు
సాంద్రమదంబున। నింద్రియాళికిఁ జిక్కి
గృహమేధివృత్తిఁ గాంక్షింప లేదు
అంతట వ్యాపించి। ప్రాణుల బాధించు
చిత్తజధాటికిం। జిక్క లేదు

గీ. భక్తసులభుండఁ గావున। భక్తి కలరి
సతిని బెండ్లాడ నెంచితి। శౌరి నీవుఁ
జెప్పుటం బట్టి సమ్మతిం। చితిని, తగిన
తటికి నిశ్చయింపుము ముహూ। ర్తంబు వనఘ!.

-:: శి వో ద్వా హ ము ::-

వ. ఇట్లు,

మ. చలితస్వాంతుఁడు ఫాలలోచనుఁడు సం। సారంబుఁ గాంక్షింప నా
జలజాక్షోద్భవుఁ డట్ల యౌ ననుచు సు। స్వాంతంబునం దత్తటిన్

దలఁచెన్ మానసపుత్త్రులన్ మునుల నానందాతిరేకంబునన్
గొలువ న్వచ్చిరి వార లాశశికలాకోటీరు నబ్జాసనున్.

వ. అనంతరమున,

మ. జను లోహో యని సంతసింప గణముల్ శంఖాళిఁ బూరింప, స
న్మును లెల్లన్ నిగమంబులం జదువ సమ్మోదంబునన్ దేవతుల్
ఘనవాద్యంబుల మంగళారవములన్ గావింప శీఘ్రంబునన్
జని వీక్షించిరి మున్ను యోగిజనసంతోషదక్షునిన్ దక్షునిన్.

వ. శివోద్వాహోత్సాహంబున నెల్లరు నేతెంచి రని యెఱింగి,

చం. ఎదురుగ వచ్చి దక్షుఁడు మహేశ్వరు నెంతయు గౌరవించి య
భ్యుదయముఁ గోరి, బ్రహ్మపదయుగ్మమునం బడి మ్రొక్కి మానులన్
గదిసి బహూకరించి రతికాంతుని క్షేము మెఱింగి యక్షులన్
త్రిదశుల సిద్ధసాధ్యుల వరిష్ఠుల నెల్లర నాదరించుచున్.

ఉ. పావనమయ్యె నాగృహము బ్రహ్మమహేశ్వరులు న్మునీంద్రులున్
దేవతలున్ మహాత్ము లగు దివ్యచరిత్రులు వచ్చి రింటికిన్ .
దీవన లిచ్చి శూలికి సతీమణి నీను వివాహకార్యమున్ .
ధీవరులార! వేగమె విధించి ముహూర్తము నిశ్చయింపుఁడీ.

వ. అనిన బ్రహ్మ యిట్లనియె.

చం. వలపు ఘటించినప్పుడె వివాహముహూర్తము నిశ్చయించెఁ బూ
విలుతుఁడు, శూలి పెద్దలకుఁ బెద్ద జగంబులకెల్లఁ దాత యో
గులకును సన్మునీంద్రులకుఁ గొంగుపసిండి యెఱుంగవే మదిం
దలఁచినయప్పుడే యగుచు తాతకు పెండ్లి ముహూర్త మేటికిన్.

వ. నిమిత్తమాత్రంబుగ నీ వుండుము. సర్వము నేన యొనర్చెద నని
చెప్పి యతండు వివాహకార్యారంభంబునకుం బూనుకొనియె.

సీ. వాలారుఁగొనగోళ్ళ వల్లకిన్ మ్రోఁగించి
భారతి పెండిలిపాట్ల పాడఁ

దైతకధిమ్ధిమీ । తకతసైౖ యని దేవ
తాస్త్రీలు భరతశాస్త్రము నటింపఁ
బటహడిండిమశంఖ। వంశ కాహళతూర్య
భేరీనినాదముల్ । పిక్కటిల్ల
మానసపుత్త్రు ల। నూనంబుగా సామ
గానంబునం దమ। గరిమఁ జూప

గీ. ధాత యుద్వాహకార్యతం। త్రంబు నడుప
నలికనేత్రాగ్ని ప్రత్యక్ష। సాక్షి గాఁగ
వైభవప్రాభవంబున । భర్గుఁ డపుడు
ప్రేమ దైవార సతినిఁ బ। రిగ్రహించె.

వ. అంత గరుడవాహనుం డగులక్ష్మీపతి పత్నీసహితుండై యచ్చటి కేతెంచి సతీపతిం గని యిట్లనియె.

గీ. స్నిగ్ధనీలాంజనశ్యాము। ముగ్ధఁ గూడి
మాసతికి నాకుఁ బ్రాతిలో। మముగ నీవు
తనరుచుంటివి; సంసార ధర్మసరణి
సౌఖ్యములఁ బొంది దస్యులం । జంపఁ గలవు.

వ. అని యిట్లు శౌరి పలుకుచుండుసమయంబున,

సతీసందర్శనంబున బ్రహ్మ నిస్తేజుం డగుట కీశ్వరుండు కృకోపించుట.

గీ. చారు మందహాసమున శృం। గారదీప
కలికఁ బోలినమాసతిం । గాంచి బ్రహ్మ
యింద్రియవికారమున మేన । నెఱుకఁ దప్పి
దృష్టి మఱలింపలేక ని। స్తేజుఁ డయ్యె.

వ. ఆతనిమనోంగితం బెఱింగి యత్యుగ్రుండై,

ఉ. కూళవు దుర్మదాంధుఁడవు। క్రూరుఁడ వంచుఁ దృణీకృతారిరా
జ్జాలము, భక్తలోకసుర। సాలము, దానవజీవమారుత

వ్యాళముఁ, గాలమృత్యుఫణి । వాలము, నిత్యజయాలవాలమున్
శూలము నెత్తె నత్తఱిని । శూలి, జగంబులు తల్లడిల్లఁగన్.

శా. ఓహో! యెంతటిదారుణం బపుర! యీ । యుగ్రాత్ముఁ డత్యుగ్రుఁడై
మోహాంధ్యంబునఁ గన్నుఁ గానవిధిఁ । బోకార్ప జృంభించె, ను
ద్వాహోత్సాహము నేఁడు భీకరరణో । త్సాహంబుగా మాఱె నం
చాహాకారముఁ జేసి రెల్లరును స । ప్తాంభోధు లల్లాడఁగన్.

ఉ. అంతట లేచి దక్షుఁడు కు । మార్త్వుఁడ వంచుఁ గరంబుఁ బట్టి నీ
కింతటితామసంబు తగు । నే? విధిఁ జంపిన సృష్టి యుండునే?
శాంతముఁ బూని కార్యము నె । సంగఁగఁ జేయు మనుగ్రహించి, లో
కాంతకశూల మెత్తిన ల । యం బగుఁ గోపము సంహరింపుమా.

వ. అన విని యీశ్వరుం డిట్లనియె.

ఉ. ఏను వరించినట్టిసతి । నీతఁడు చూడఁగ హేతు వేమి? య
జ్ఞానవశంబునన్ మదవి । కారమునన్ మతిఁ దప్పి ధర్మముం
గానఁడు మూఢచిత్తుఁడు, ద్ర । కామి, జడుండు, గతేంద్రియుండు, నే
వీని వధించి ధర్మపద । విన్ బృథివిం దగఁ బాదుకొల్పెదన్.

— విష్ణుప్రబోధము —

మ. అని పల్కన్ హరి మందహాసమున ఫా । లాక్షున్ విలోకించి యి
ట్లనియెన్, గోపము సంహరింపఁ దగు లో । కాభీలశూలంబునన్
దనుమం బోలునె? లోకసృష్టి కయి ప్రా । దుర్భూతుఁ డయ్యె న్విరిం
చనుఁ, డాతండు నశించినన్ జగతి నా । శం బొందు నక్షమ్మఁడిన్

ఉ. ఏను సృజించెదన్ జగతి । నీతఁడు చచ్చిన నష్ట మేమి? లే
దా నయశాలి యైనచతు । రాననునొక్కని నే సృజింతు, నా
యానతి నాతఁ డీజగతి । నంతయు సృష్టి యొనర్చు నంచు లో
లోనఁ దలంచె దేమొ? మన । లోమన కెన్నఁగ భిన్న మున్నదే?

ఉ. ఎవ్వఁడ వీవు? నే నెవఁడ? । సృష్టి నొనర్చెదునీవిరించనుం
డెవ్వఁడు? నీదు భార్య సతి । యెవ్వతె? నాదుమనోహరాంగి శ్రీ
యెవ్వతె? బ్రాహ్మ్యమైనసతి । యెవ్వతె? యించుక లోఁ దలంపు మే
నెవ్వఁడఁ జెప్పు నీ వెఱుఁగ। వే పరతత్వము ఫాలలోచనా!.

ఉ. ఎయ్యది జ్యోతిరూపమున । నీప్రకృతిం స్వపరప్రకాశ మౌ,
నెయ్యది నిత్య మయ్యె గుణ।హీనమునం సగుణాత్మకంబుగా
నెయ్యది కారణాంతమున । దృష్టికి గోచర మౌఁ బరాత్పరం
బెయ్యది యయ్యె? నయ్యదియ । యీవును నేనును సృష్టికర్తయున్.

వ. అస్పష్టంబుగ నుండియు స్పష్టంబుగ దృష్టికి గోచరించుచున్న యీ సృష్టి యొకప్పుడు సర్వము తమోమయ మై భువనవర్జిత మై ప్రసుప్త మై, దివారాత్రివిభేదహీనం బై, జ్యోతిహీనం బై, జలహీనం బై, వాయుహీనం బై యుండె. అతీంద్రియం బై, నిత్యం బై, సూక్ష్మం బై, యవ్యక్తం బై పరబ్రహ్మంబ యుండె. ఆబ్రహ్మంబ పురుషుం డని యెఱుంగుఁబడి. తమోమయం బైన యీప్రకృతి పురుషు ననుసరించి యుండుం జూవె. జగత్కారణం బేకం బగుపరబ్రహ్మంబ. ఈబ్రహ్మంబ యప్పుడు నిప్పుడు నెప్పుడు భాస్వద్రూపంబున స్వప్రకాశంబున నిరవకాశంబుగఁ బ్రకాశించు. అట్టి యీపురుషుండు సృష్ట్యర్థ మీప్రకృతిని క్షోభింపఁ జేయ ననిర్వాచ్యం బైనమహత్తత్వ మొం డుద్భవిల్లె. ఆమహత్తత్వంబున నహంకారంబు జనించె. అహంకారంబున శబ్దగుణంబు దోఁచె. అనంతర మవ్విష్ణుపు మూర్తివర్జితంబు ననంతంబు నగునాకాశంబును సృజించె. రసతన్మాత్రంబున జలంబు సృజించె. నిరాధారం బైనసకలంబును మాయచే భరించె. త్రిగుణసామ్యంబున సంస్థితం బైనయీప్రకృతిని వెండియు సృష్ట్యర్థము సంక్షోభింపఁ జేయ నాప్రకృతి త్రిగుణాత్మకంబును నిరాకులంబును నగుబీజంబును

జలంబున విసర్జించె. ఆబీజంబు, క్రమక్రమంబుగ హైమాండరూపంబున వర్ధిల్లె. ఈయండంబు సమస్తజలంబును దనలో నిమిడ్చికొనియె. తదండగర్భంబున నప్పురుషుండు విష్ణువై పంచభూతంబుల సృజించె. ఈపంచభూతంబు లీయండంబు నాచ్ఛాదించి పార్శ్వగతంబులై యుండె. క్రమక్రమాభివృద్ధి నాయండంబు భిన్నంబగుచు మేరువు జనించె. అండమధ్యస్థజలసముదాయంబున సప్తసముద్రంబు లుత్పన్నంబు లయ్యె. పర్వతంబు లున్ముఖంబు లయ్యె. అండమధ్యంబునం గల గంధతన్మాత్రంబున భూభాగము దృగ్గోచరంబయ్యె. రూపతన్మాత్రంబునఁ దేజఃపుంజ మావిర్భవించె. స్పర్శతన్మాత్రంబున వాయు వుద్భవించి వ్యాపించి ప్రాణభూతం బయ్యె. ఈయండంబున కూర్ధ్వభాగంబునఁ జతుర్వక్త్రుండును, చతుర్భుజుండును, పద్మకేసరగౌరాంగుండును నగుబ్రహ్మ సంజాతుం డయ్యె. మధ్యభాగంబున నీలాంగుండును, నేకవక్త్రుండును, చతుర్భుజుండును, శంఖచక్రగదాద్యాయుధపాణియు నగువిష్ణువు విరాజిల్లె. అధోభాగంబునఁ బంచవక్త్రుండును, స్ఫటికసన్నిభకాయుండును నగు చంద్రశేఖరుండు ప్రభవించె. సత్వరజస్తమోగుణంబు లీమువ్వురనాశ్రయించె. అప్పరబ్రహ్మంబు మన యీమూర్తిత్రయంబున విభాగింపం బడియెఁ జూవె. అక్కతంబున మనకు ద్వైతభావంబు శూన్యం బని యెఱుంగునది.

౨. అని యిబ్బంగి నుపన్యసింప విని ఫాలాక్షుండు శ్రీవిష్ణువుం గని బ్రహ్మంబు విభేద మైనయపుడేకం బెట్టులొకొ జెప్పుమా యనఘా! కాలము మాయయుం బ్రకృతి యె ట్లావిర్భవించె న్వినం గనఁ గాంక్షించెద నాన తిమ్మనిన నాకం జేకుణుం డి ట్లనున్.

అస్మదీయమాయామోహితాత్ముఁడ వయి
కోపయుక్తుండ వై మనస్తాపమునను

విస్మృతిం జెందితివి నీవు । విశ్వనాథ
ధ్యానయోగంబునన్ సర్వ । మరసె దీవు.

చ. అన విని యాత్మలోనం బర । మాత్మను ధ్యానమునం దలంచుచున్
గనులను మోడ్చినంత శితి । కంఠుఁడు; వెంటనె జ్యోతిఁ బోలి యా
తనిహృదయంబుఁ జొచ్చి పర । తత్త్వము, సర్గము, మాయఁ గాలము
న్గనుఁగొనఁ జేసె శౌరి క్షణ । కాలములోన జగద్ధితార్థి యై.

వ. అట్లు నిమీలితాక్షుం డగుఫాలాక్షునకుఁ బద్మాక్షుండు సమస్తం బెఱింగించె. ఆశంభుండుఁ దొలుత, నిత్యానందంబును, నిరాతంకంబును, నేకంబును, నిర్గుణంబును, జగత్కారణకారణంబును నగు పరబ్రహ్మంబు నెఱింగె. మఱియు నాబ్రహ్మంబు సృష్ట్యర్థము ప్రకృతి యై భిన్నం బగుటయుఁ గాలరూపంబున ననిర్వాచ్యంబుగఁ బ్రకాశించుటయు, సంసారార్థము ప్రాణులశరీరంబున మోహరూపంబున మాయ యై మెలంగుటయు, నామాయయే స్త్రీరూపంబున లక్ష్మీ సతీ రతీ సంధ్యాచండిక లైయుండుటయు, గ్రహించె. మెండియు నప్పరబ్రహ్మంబు మూర్త్రిత్రయంబున భిన్నం బయ్యు నేకం బగుటయుఁ గాంచె. అనంతరము పరబ్రహ్మం బనుజ్యోతిస్స్వరూపంబునకు ఛాయఁ బోలినమాయచే నాచ్ఛాదితం బైనబ్రహ్మాండసంస్థానం బాతనిహృదయంబునఁ గనుపట్టె. ఆసంస్థానంబునఁ జరాచరజాలంబును సర్వంబు విలోకించె. ఆబ్రహ్మాండ మంతం బొందుటయు, సర్వము నశించుటయు, మూర్త్రిత్రయంబుమాత్రంబ యుండుటయు, ననంతరంబున, బ్రహ్మయుఁ బినాకియు విష్ణుశరీరంబున లీనం బగుటయుఁ, దుదకు నేకంబుగ నవ్యక్తంబుగ విష్ణుతేజంబు గోచరించుటయు, నెఱింగి యాతం డంతరంగంబునఁ బరమానందంబుఁ బొందె. శ్రీవిష్ణు వాతనిశరీరంబునుండి మగుడ బయలు వెడలినఁ దత్క్షణంబ మాయ యీశ్వరునిశరీరంబునఁ బ్రవే

శించె. మహానుభావుం డగునాభవుం డంత విస్మితుం డై వికసితనే
త్రుం డై, మనోహరంబుగఁ బ్రబుద్ధకమలాకరంబుఁ బోలుసౌంద
ర్యంబునం గ్రాలుసతిం గని విమోహితుం డై, దక్షాదుల వీక్షించి
యి ట్లనియె.

ఉ. శాంత మనంత మచ్యుతము । సత్యము నిత్యము బ్రహ్మ మొండు మ
త్స్వాంతమునందుఁ దోఁచె నిజ।తత్త్వ మెఱింగితి, ద్వైతభావ మొ
క్కింతయుఁ గాన మీప్రకృతి । దృశ్యము నశ్యము; కాలరూప మే
కాంతము, బ్రహ్మలీనము, చ।రాచరసృష్టికిఁ గారణంబు; వి
భ్రాంతియె మాయ యై పురుషు।భావముఁ బట్టిమెలంగు నెప్పుడున్

వ. ఆవాక్యంబు లాలించి శ్రీమన్నారాయణుండు శంభున కి ట్లనియె.

గీ. జ్ఞానమయ మైనతత్వంబు । సర్వ మరసి
తీవు; మనముమ్వురకు భేద । మెన్నఁ దగునె?
బ్రహ్మ హంతవ్యుఁడే? ద్వైత। భావహతులు
ప్రాకృతులు; వారిభావ మ। భాజనంబు.

వ. ఇట్లు శ్రీకాంతునిపలుకుల నాలించి యనంతర మాసతీకాం
తుండు శాంతుం డై భారతీకాంతుని మన్నించి, కృపారతి నెల్లర
ననునయవాక్యంబుల సంతోషితులం గావించి, దక్షప్రభృతుల
వీడ్కొని,

వసంతఋతువర్ణనము.

గీ. సతిని నామోదశాలిని । శారదాభ్ర
తుల్యవృషమున నెక్కించి । తుంగశృంగ
సంగతహిమవత్ప్రస్థర। స్థానములకు
వెడలినంత వసంతునిం । బిలిచి మరుఁడు.

వ. ఇ ట్లనియె.

చం. తెలియ వచించెదన్ వినుము । ధీరవరుం డగుఫాలనేత్రుఁ డా
చిలుకలకొల్కియున్ గలసి । శీఘ్రగతిన్ వృషవాహనంబునన్
జలిమల కేగుచుండిరి; వి । శాలవనాంతరముల్ లతాగృహం
బులు వికసింపఁ జేయవలెఁ । బొమ్ముఁ పికమ్ములు సంతసింపఁగన్.

చం. అన విని యవ్వసంతుఁ డపు । డట్ల యొనర్చెద నంచు నీశ్వరున్
ముచుకొని కొండఁ జేరెఁ బిక । ముల్ శుకముల్ కను నింపు నింపఁబ
ల్కినపలుకుల్ జగంబులను । క్లీబను నాశముఁ జేయుచుండె; నే
మన దగుఁ జిత్తసంభవుని । యూవతి మీఱి వశంబె యేరికిన్?.

ఉ. శాంతము కంతుమార్గణని । శాంతము, సారససారభావృతా
శాంతసముద్గతానిలని । శాంతము, సాంద్రనికుంజకాంత మ
త్యాంతవనాంతకోత్థితక । తాంతదశాంతరుదన్మదాళిసం
క్రాంతము, చూతపల్లవవి । కస్వరసుస్వరపైకతోషిత
స్వాంతము, సర్వవృక్షఫల । వాతము, కాముకమందహాసభా
స్వంతము, దోఁచె నెంతయు వ । సంత మనంతవియోగకుంతమై.

కం. ఆమనిశోభావైభవ
మే మని వచియింపవచ్చు । నెల్లెడఁ దానై
కామునిరాజ్యప్రతినిధి
యై మోదముఁ గూర్చుచుండె । యతి మోహనుఁడై.

గీ. వృక్షములు నికుంజములు పు । ష్పితము లయ్యె
ఫుల్లపద్మంబులన్ జలం । బులు రహించె
భ్రమరసంకులం బెల్లెడఁ । బాడుకొనియె
గంధములఁ జల్లె మెల్లగ । గంధవహుఁడు.

గీ. మునులచిత్తంబులం దైన । మోహ మనెడు
బీజ మంకురించుచునుండఁ । బృథ్వి నితర

జనులబుద్ధు లెట్లుండునో । మన మెఱుంగ
శక్య మగునె యోమునివతంసుబులార!.

గీ. సాంధ్యరాగార్ధచంద్రునిసామ్య మొంది
కింశుకంబులు రాజిల్లెఁ । గేసరముల
రాల్చి నాగకేసరములు । గ్రాలె స్వర్ణ
వర్ణపుష్పంబు లెల్లెడఁ । బరిఢవిల్లె.

గీ. పాటలారుణరాగంబు । వనములందు
కాలసాంధ్యరాగం బనఁ । గడలఁ దోఁచె
నంబుదేవత సుముఖ యై । యతులమోహ
రాగములఁ గూర్చుచుండె వి।యోగతతికి.

గీ. మృదులవంగవల్లీగంధ । మెనసి మారు
తంబు వీచె నఖిలదిగం।తంబులందు
నఖిలజనులకుఁ గామాగ్ని । యన రహించి
చూతశాఖలఁ బల్లవ।వ్రాత మలరె.

గీ. వ్యక్తరాగోద్గమంబున । నతిశయించు
పద్మినీసక్తసరసు।వైభవంబు
సముదభృంగఝంకార వా।చారవముల
జనుల కెన లేనిమోదంబు । సంఘటించె.

గీ. అవ్వసంతాగమం బట్టు । లతిశయింపఁ
బ్రియునిసంగమంబునకు నెం।తయు రహించు
కామినిం బోలి యామిని । కలువవిందుఁ
గూడి హిమబాష్పహీన యై । కోమరు మిగిలె.

గీ. ఇట్టితరుణంబునకు నమ్మ।హేశ్వరుండు
చలిమలం జేరి నిజసతీ।సంగమమున

ననుదినంబు సుఖించుచు । నలరుచుండె
వానితమకంబు నే మన।వచ్చు నార!.

శివవిలాసము.

కం. నల్లనిధమ్మిల్లంబునఁ
జెల్లనియీపూలదండ । తెల్లంబుగ రా
జిల్లెను నని తుఱుముచు సతి
యుల్లము రంజిల్లఁ జేయు।చుండు నొకతఱిన్.

కం. నిద్దపుటద్దముఁ జేఁ గొని
ముద్దియ ముద్దుగ మొగమున । బొట్టున్ దిద్దన్,
ఒద్దకుఁ జని యను "వ ద్దీ
యద్దం బిదె నాదుచెక్కు।టద్దముఁ గనుమా".

కం. ఒప్పులకుప్ప రమా్మ
చెప్పెద నొకమాట నీకు।చి త్తం బలరన్
ఒప్పుగఁ గొప్పున్ ముడిచినఁ
దప్పు యని కొప్పు ముకుచుఁ । దద్దయుఁ బేర్మిన్.

కం. సైకతఘనజఘన నదీ
సైకతమున గాలికొఱకుఁ । జాఁగి పరుండన్
ఏకతమునఁ జని ముద్దిడి
యేకతమున వచ్చి తనుచు । నిట్లనుఁ బ్రీతిన్.

కం కందమ్ములు కెందమ్ముల
కందమ్ము లనంగ నొప్పుఁ । గాంతా విను మీ
చెందమ్ముల కందము లగుఁ
జందమ్ములఁ బొంకు నంద।చందము లెందున్.

కం. నైజం బగురాగంబున
రాజిల్లెడు పాదపద్మ।రాగంబులకున్

రాజానన యీయాయావక
మోజస్సుఁ దొలంగె ననుచు । నూడం దీయున్.

కం. ఏకాంతముఁ జెప్పెద నో
రాకాచంద్రానన యిటు । రమ్మని నీయా
లోకాలోకం బీము
ల్లోకంబులఁ గప్పుచుండె । లోలాక్షి యనున్.

కం. దగ దగ మనునీచెక్కిలి
మృగమదపంకాంకితమున । మిసిమిం దప్పెఁ
మగువా తుడిచెద రమ్మని
మొగమున మొగ మిడి యొకపటి । ముద్దిడుచుండున్.

గీ. వెలఁది యేమఱికూర్చుండ । వెనుకనుండి
కన్నుఁగవఁ గప్పి వెంటనె । కానరాక
యుండు; నామె భీతిలి చూచు।చుండ వచ్చి
ముద్దిడుచుఁ గౌఁగిలం జేర్చి । బుజ్జగించు.

చం. చెలువలరారుహారముల।చిక్కు సడల్చెద రమ్ము రమ్ము నఁ
జెలిమిని నీవ మెచ్చెదవు । చిల్కలకొల్కిరో యంచుఁ జేరి, పే
రులసడలించునట్టుల ను।రోజయుగంబు స్పృశించి చేలవే
తెలియవు ముద్దరాలవు గ।దే యని కౌఁగిటఁ జేర్చు నవ్వుచున్.

ఉ. ఎన్నఁడు నేర్చెనో యెఱుఁగ । మీసరసమ్ము త్రిలోచనుండు; లో
నెన్నఁడు యోగనష్టము; గ।తేంద్రియుఁ డయ్యె జితేంద్రియుండు; తా
నెన్నఁగ రాని మోహమున । నిట్లు మనోహరకుంజసీమలం
దన్నులమిన్నతోడను వి।హారము సేయుచు నుండె భోగి యై.

గీ. గాంగసైకతస్థలుల శృం।గారవనవి
తానముల మణికందరాం।తరములందు

స్తరముగ వజ్రినామకశ।తఘ్నులఁ జేర్చి రణాభిలాష భీ
కరుఁ డగుమేఘరాజు తటిఁ । గాంచుచు నుండె నినుండు భీతిలన్.

చం. ఇనుఁ డనురాగముఁ విడిచి । యెల్లజనంబుల నేఁచుచుండఁగన్
గని తటి యంచు మించి గగ।నంబును దిక్కుల నాక్రమింప నె
మ్మనమున నెంచి ము న్నినుని।మండలముఁ వడి ముట్టడించి యా
ఘనుఁ డగుమేఘరాజు లయ।కాలునిఁ బోలి పరాక్రమింపఁగన్.

ఉ. రాణువతోడ మేఘుఁ డను।రాజు దినేంద్రుని ముట్టడించె నా
ప్రాణము లుండ మిత్రునకు । హాని ఘటిల్లునె యారా! నే జగ
త్ప్రాణుఁడ లోకబాంధవుఁ డ।తం డని వాయువు రేఁగి యంబుద
శ్రేణి హుటాహుటిన్ గలఁచెఁ । జిందఱవందఱ గాఁగ నెంతయున్.

సీ. బ్రహ్మాండభాండఁబు । పగిలె నాఁ గుహారకం
దరములు ఘూర్ణిల్లి । ధ్వనుల నీనఁ
గందరాంతరసు ప్త।కంఠీరవము లేచి
డంబుగఁ బ్రత్యు త్త।రం బొసంగఁ
గుంజాంతరోన్నిద్ర।ఘోరదర్శనము శ
తఘ్ని యన్ భయమునఁ । దల్లడిల్ల
నాతపంబునకుఁ బ।కావశిష్టం బగు
ప్రాదమున మహిషంబు । బెదరి పాఱ

గీ. నాదమఱచినయజగరం । బదరిపడఁగఁ
జాలకడలిని వెన్నుండు । మేలుకొనఁగఁ
బ్రళయపర్జన్యగర్జాను।బంధ మనఁగఁ
గడల నడరె ఘనాఘన।గర్జనంబు.

చ. పుడిమి సగంబు క్రింగ జన।ముల్ కడు భీతిల మేఘుఁ డుగ్రుఁడై
ఫెళఫెళలుఁ బుప్పొచున్ జెవులు । వ్రీలఁగ గర్జిలుచుండఁగన్ ధడం

బడి తనయుయ్యాలం గలకుమారుఁడు జ్ఞప్తికి రాఁగ "అమ్మ నా
కొడ" కని యార్చి పర్విడియెఁ గోమలి యోర్తుక భీతచిత్తయై.

మ. వలుపైనం గొనియాయ విట్లురక సంభాషింపఁగా నేటికిఁ
వల పొక్కింతయు లేనిభర్త వని కోపం బూని పల్కాడ కా
వలకు న్మోమును ద్రిప్పి పండుకొనియున్ బర్జన్య మాలించి వి
హ్వల యై డగ్గఱి కౌఁగిలించుకొనె నిల్లాలోర్తు ప్రాణేశునిన్.

గీ. అట్టివేళను బెదరి రాయంచఁ బోలి
భీతహరిణాక్షి సతి తనప్రియునిఁ గాంచి
మందహాసముం జేయుచు మందగతిని
చెంతకుం జేరి యిట్లు వచించె నపుడు.

గీ. కాలమేఘాగమం బెల్లకడలఁ దోఁచెఁ
బరమదుస్సహకాలంబు ప్రాప్త మయ్యె
దిగులు జనియింప హృదయంబు పగులఁ బాఱ
నంతటన్ వీచుచుండె ఝంఝానిలంబు.

గీ. అహహ పవనేరితంబులై యంబుదంబు
లాకసంబున నెల్లెడ, నాక్రమించి,
ఒయ్యనొయ్యన వ్రేలాడుచున్న వదిగొ
అందుకొనవచ్చుఁ జేతితో నిదుమాళి!.

సీ. ఆశాంబరస్థగితానేకవర్ణమే
ఘాఘంబుఁ జూచితే యలికనేత్రి!
అమితధారాసార మాశాంతములనుండి
వెడలె భూతలము కన్బడకయుండె
వెలిపించుచున్నట్లు మెఱపులు కనులకు
మిఱుమిట్లు గొలుపుచు మెఱయుచుండె

లాసముఁ జూడ లేదె? నిట లస్థగితాధిక నేత్రి! దాని నా
వాసము గాఁగఁ గైకొనిన వారికి సుంతయు లోప ముండునే?.

వ. మఱియు,

ఉ. ఎంతయుఁ జెప్ప నొప్పదె కరీంద్రకరోజ్ఝితగాంగశీకర
ప్రాంతచరద్వనేచర కరచ్యుత బాణహతోగ్రసింహర
క్తాంతముఁ, బుష్పవాసితదిగంతము, సభ్యమునీభ్యసంచయా
క్రాంతముఁ, జంద్రకాంతమణికాంతము నాహిమసానుమంతమున్.

గీ. తోసమున కిర వైన కైలాసముననొ?
భదరిముల కిర వగుహిమభూధ్రముననొ?
వాసయోగ్యంబు గా నుండు వాస మొండు
ప్రాణనాయక! పరికింప వలయుఁ జూవె.

చం. అని సతి వానకాలమున కాత్మఁ గడుంగడు జంకి యాఘనా
ఘనఘనగర్జనంబులకుఁ గాళ్ళు తడంబడఁ గంప మొందె యే
వనమును జూచినన్ వనధి వైఖరిఁ దోఁపఁగ భీతిఁ జెంది ప
ల్కినపలుకుల్ శివుండు విని క్లేశముఁ బాపఁగ నామె కిట్లనున్.

గీ. జలధరుండు చొచ్చుటకు నశక్య మైన
స్థలమునకు నిన్నుఁ గొనిపోదు సారసాక్షి!
వర్షకాలంబునం దైన వారిధరము
ఈనితంబపర్యంతము నెనసియుండు.

హిమవత్పర్వతవర్ణనము.

గీ. శ్రీ లధస్సానువుల సంచరించునపుడు
వర్షధారలు పైఁబడ త్వరితగతిని
నాతపాక్రాంతహిమపర్వతాంతమునకుఁ
బోవుచుందు రెవ్వేళఁ బూఁబోణి! వినుము.

గీ. అతివ! యతి మేఘమండల । మై రహించు
నట్టి కైలాసశిఖరిపై । నంచపించు
సలిలధరున కథోగతి । సంభవించె
ననుచు నెన లేనిమోదంబు । నాత్మ నెనయు.

ఉ. కాంచనగాత్రి! యీగిరియు । గంబు యుగంబులనాఁటినుండి వీ
క్షించుచునుంటి నేను పరికింపని తావులు లేవు, నీవు కాం
క్షించినదానిపైని నివసించి సుఖింపఁగవచ్చు నీ కెఱిం
గించెద నాలకించి యెఱిఁ । గింపుము వెండియు నీయభీష్టమున్.

గీ. పసిఁడిఱెక్కలు దిక్కుల । మిసిమి నింప
చలిమలం గలకోనల స్వే । చ్ఛావిహార
రతిని నెగురుచుఁ గిలకిలా । రావముల నో
వర్చి శుకకుంతముల దెల్మి । నచ్చు నీకు.

గీ. నాగకన్యలు దేవక । న్యలును మఱియు
శైలకన్య లెల్లరు నీకు । సంతతంబుఁ
బ్రేమ దైవార ననుమోద । విభ్రమములఁ
దోడునీడ లై యుందురు । తోయజాక్షి!.

ఉ. స్తోకము గానిరూపమునఁ, । జుట్టఱికంబున, శీలమందు, లో
కైకగుణంబునందు నహ । హా యని లోకములందు నెల్లరున్
మేకొని మెచ్చఁ గీర్తిఁగొను । మేనక యన్ గిరిరాజుభార్యయున్
నీకు మనోనుమోదమును । నిత్యముఁ గూర్చుచునుండుఁ బ్రేయసీ!.

వ. విచిత్రకోకిలాలాపంబును, నికుంజపుంజావృతంబును, సదా వసం
తప్రభవంబును, నానాస్వచ్ఛజలపూర్ణసరశ్శతసమావృతంబును,
సర్వకామప్రదవృక్షాచ్ఛాదితంబును, శాద్వలాలంకృతంబును, ప్ర
శాంతశ్వాపదగణసంయుతంబును, మునిసేవితంబును, స్ఫటికస్వర్ణ
ప్రభావిభ్రాజితంబును, హిరణ్మయరత్ననాళసరోజముకుళ విరాజి

తంబును, కాదంబసారసమత్తచక్రాంగసంఘసంగతమానసాదిసరో వర్గపరిశోభితంబును, పుష్పవిభ్రమభ్రమరఝుంకారరుతంబును, రంభా శచీ మేనకాదిరంభోరుగణసేవితంబును నగుహిమవంతంబును వాసయోగ్యంబని యభిలషించెదో, విత్తేశపురీపరివిరాజితంబును, గంగాజలౌఘప్రయుతంబును, పూర్ణచంద్రసమప్రభాభాసితంబును, యక్షకన్యాకుచకుంభావలిప్తనిస్తుల కస్తూరీవాసితదిగంతంబును నగుకైలాసంబు నివాసంబుగఁ గాంక్షించెదో? యోజింగింపు మనవుడు సతి పశుపతి కిట్లనియె;

సీ. బాలార్కకిరణవి। భ్రాజితశృంగంబు
కనకరజితరత్న। కర్బురంబు
శాద్వలబింబిత। స్ఫటికాభ్రకయుతంబు
ముకురసన్నిభసాను। భూషితంబు
కంజాతకైరవ। కల్హారగంధంబు
సంభ్రమద్భ్రమరసం। చయరవంబు
చక్రవాకబలాక। సారసక్రౌంచంబు
కోకిలకులకల। కూజితంబు

గీ. కల్పవృక్షసమానవృ। క్షవ్రజంబు
నిర్ఝరీకిన్నరీసమ। న్వితవనంబు
సర్వపర్వంబు ప్రాలేయ। పర్వతంబు
వాసయోగ్యంబు గా నుండఁ। బ్రాణనాథ!.

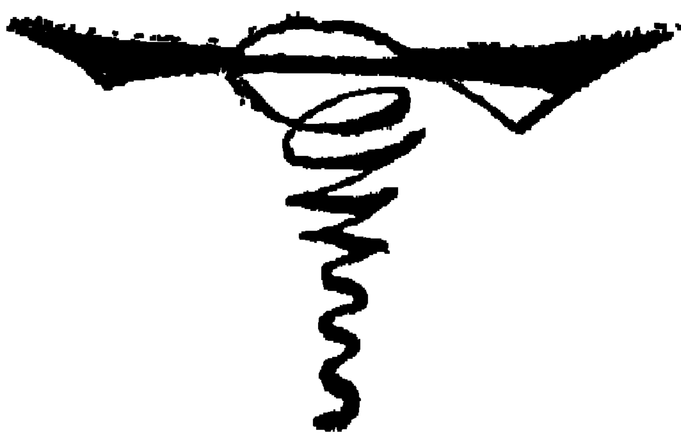
గీ. అట్ల యౌఁ గాక యని యప్పు। డలికనేత్రుఁ
డధికరయమున నప్పర్వ। తాగ్రమునకుఁ
బోయి మణికందరాంతరం। బుల, వనాంత
రంబుల వసించి సుఖయించె। రమణితోడ.

ఆశ్వాసాంతము.

శా. దంభోళ్యత్యధికాస్త్ర, శస్త్రకలితోద్దంచద్యశఃక్షీర, క్షీ
రాంభోరాశిగభీర, భీరహితవీరాత్యుగ్ర, యుగ్రస్తుతా
రంభోద్యద్గ్రరణప్రచారదళితక్రవ్యాదసంరంభ, రం
భాంభోజాక్ష్యధరప్రమోదితసమస్తారాతివంశాంతకా!.

మాలిని సుగుణమణికలాపా ! స్తూయమానప్రతాపా
విగతకుజనపాపా ! భీతదైత్యప్రలాపా
విగళితజనతాపా ! భిన్నఫాలాక్షుచాపా
జగదవనకలాపా ! జానకీపుష్పరోపా.

గద్యము. ఇది శ్రీ భాగవతుల నరసింహశర్మప్రణీత శ్రీకాళికానా
పురాణాంతర్గత శృంగారసంధ్యయందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

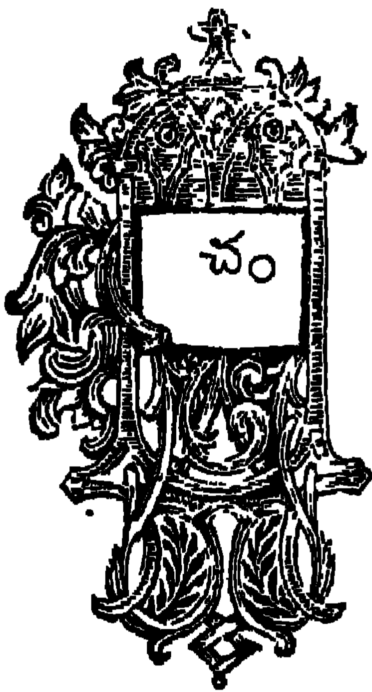

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణేనమః.

శృంగారసంధ్య

(కాళికాపురాణాంతర్గతము.)

తృతీయాశ్వాసము.

చం. డీశవినుత భండన
ఖండీకృతదనుజకాండ। కాండోద్దండా
పండితజనకథిత యశో
మండిత లోకాతివీర। మహితవిచారా!.

వ. అవధరింపు మనంతర మా మృకండునందనుం డిట్లు కమఠాదిమును
లకుఁ జెప్పఁ దొడంగె. కన్యాప్రదాత యగు నాప్రజాపతి యొక
నాఁ డేకాంతంబునం గూర్చుండి యనేకాంశంబులం దలంచుచు,

దక్షాధ్వరప్రారంభము.

శా. కన్యాదానముఁ జేసినాఁడ విధిసం।కల్పంబు సిద్ధించె, న
న్యోన్యప్రేమ వహించి రిర్వురును; నా। కావంత యావంత లే
దన్యుల్ మేలన విష్ణుమూర్తి యటులర్క। నాకౌకసుల్ మెచ్చ సౌ
జన్యశ్రీ విలసిల్ల లోకనుతయ।జ్ఞం బొందు గావించెదన్.

వ. అట్లు తలంచి, శూలిం గూర్చి యనేకభంగుల విచారించి,

ఉ. శౌచము లేనివాఁడు బుధసంఘవిగర్హితవర్తనుండు పై
శాచగుణానుభావుఁడు, శ్మశానవిహారరతుండు, సాత్వికా
లోచన లేనివాఁ డలికలోచనుఁ డధ్వరగౌరవార్హుఁడే
నీచుఁ డనంగఁ బోలు నని నెమ్మది నెంచె వివేకశూన్యుఁ డై.

వ. ఇట్లు కృతనిశ్చయుం డై సర్వప్రయత్నంబులం గావించి కపాలిం దక్క నెల్లర నాహ్వానించె. అనంతరమున,

చం. ఘనులు, మహానుభావులు, జగన్నుతవిప్రులు, నారదాదిస
న్మునులు, మహర్షులుం గొలువ భూతల మంతయు వేది గాఁగఁ దా
నెనుబదివేలకుఁ మిగులు ఋత్విజులఁ దనరారు నధ్వరం
బొనరిచె నగ్నిహోత్రుఁడును హోతృకుఁ డై తన యాహుతి న్గొనన్.

ఉ. హోతలు నారదాదిసుజనోత్తము లర్వదినాల్గువేల యు
ద్గాతలు దేవదానవులుఁ దాపసులుం జనలోకవంద్యులుం;
ధాత ఘనత్రయీవిధినిదర్శకుఁ డాయమరేశ్వరాదిది
జ్జేతలు ద్వారపాలకులు, కింకరు లెల్లరు; లోప ముండునే?

గీ. సకలసద్గుణి హరి యధిష్ఠాత యయ్యె
నాకృతిం దాల్చి యేతెంచె నగ్నిహోత్రుఁ
డఖిలసురసిద్ధసాధ్యవిద్యాధరాది
గగనచరులు సేవకు లైరి కార్యమునకు.

. వారు వీ రన నేల విశ్వంబునందుఁ
బుట్టి జంగమం బయి యుండునట్టి ప్రాణి
లోక మేతెంచె, లోకసుశ్లోకుఁ డైన
యాకపాలి రాకుండె నాయాగమునకు.

. దక్షుఁడు మూఢుం డై, సదసద్వివేకహీనుం డై,

. అల్లుఁడు శంకరుండు నిగమాన్యుఁ డకుంఠితసద్యశోలతా
వేల్లితసర్వలోకమునిబృందమనస్సరసీజభాస్కరుం

డెల్లరఁ బ్రోచువేలు పని యించుక యైనఁ దలంపకుండఁ దా
నుల్లమునన్ గపాలి యని యుప్పరికించె నగౌరవంబుగన్.

గీ. దక్షుఁ డప్పుడు సర్వస్వదక్షిణాధ్వ
రంబుఁ గావించి యఖిలనిర్జరుల ప్రీతిఁ
బడసె విశ్వేశ్వరప్రీతిఁ బడయకుండె
రాసభప్రాప్తి కలరి స్వర్గవిని విడిచె.

ఉ. విప్రవరుండు దక్షుఁ డవివేకమునన్ మతిఁ దప్పె సర్వలో
కప్రణుతాప్రమేయు లయకాలుఁ గపాలిఁ దృణీకరించె నీ
యప్రియవార్త దిక్కుల దవానలమో యన నాక్రమించుచున్
క్షిప్రగతిన్ సతీసుతులఁ జేరెఁ బ్రమాదము లేకయుండునే?.

సతి పరితాపము.

వ. అంత నాసతీదేవియు,

ఉ. పాములవాఁడు రుద్రుఁడు కపాలి మహాధ్వరగౌరవార్హుఁడే?
ఏ మని పిల్వనంపుదు మహేశ్వరు; నాతనిభార్య యైనకాం
తామణి నాదుకూఁతు రంచు నన్ బిలువం దగదంచుఁ దండ్రి యా
రా! మరియాదఁ దప్పె నిఁక ప్రాణవిభుం దిలకింప నెట్లగున్.

చం. జనకుఁడు నే జనించుటకుఁ జాల తపించినవాఁడు, ముద్దుగాఁ
బెనిచినవాఁడు, నాదుమురిపెంబులఁ దీర్చినవాఁడు; నేఁడు నా
జననము వమ్ముఁజేసె ననుఁ జచ్చినయట్లు తలంచె నల్లునిన్
ఘనుని నగౌరవించె నిఁకఁ గాల్పనె నాదుశరీర మేటికిన్.

చం. ఇతనికి నే జనించుటయ యెంతయుఁ గీడు పొసంగె నౌర! నా
కతమునఁ గాదె భర్తకు నగౌరవ మిప్పుడు సంభవించె నే
సతి పతి కిట్లగౌరవము సంఘటియించునొ యామె నావలెన్
బ్రతుకక త్యజించుఁ గాక బుధవర్గము మే లని సన్నుతింపఁగన్.

ఉ. మానవతీశిరోమణికి । మానము మూలధనంబు; తండ్రిచే
న్యూనతఁ జెందె నాథుఁడు న।నుం గనఁజాలునె? ప్రాణభర్తస
న్మానము లేనికాంత కవ।మానము దప్పునె బంధుకోటిలో ?
మానము లేనిజీవనము । మానినికిం దగ దింతయేటికిన్.

చం. వరుసగ లెక్క లేని మగ।వాండ్రకు వల్లభ యైనకాంతయుం
బరువును గోరి మాన మస।మానము ప్రాణము లేటి కంచుఁ దా
గరువముఁ జూపుచుండు; నొక।కాంతునకుం బ్రియకాంత యైనయే
వరసతి ప్రాణవాయువులఁ । బాయక మానముఁ గోలుపోవునో?.

గీ. ఈవు నన్నవమానించె।దేని తత్క్ష
ణంబ నేఁ బాయుదానఁ బ్రా।ణముల ననుచు
దక్షునకు మున్ను జెప్పి పం।తంబుఁ గొంటి
సమయ మిదె వచ్చె నాఁటినా।సమయమునకు.

చం. జనకునిదేహ మీక్షణమ । శాపదవాగ్ని దహింపవచ్చు, నై
నను సమయంబుఁ గైకొనిన।నాకు శపింపఁగ నేల? దుఃఖభా
జన మగుమేను బాసెద య।శంబును గొందు; నగౌరవంబునన్
దనుజను జంపె నన్ పలుకు । దక్షునిఁ జంపక చంపు నెప్పుడున్.

గీ. దేవతారాధ్యుఁ డేకప।త్నీవ్రతుండు
నాఁటి నాతపంబునకు సం।తసముఁ జెంది
నన్నుఁ బెండ్లాడి మన్నించి । కన్నుఁగవకు
ఱెప్పవలె నుండె శివున కే। నప్పవడితి.

గీ. కడకు సుతు నైనఁ గడుపారఁ । గాంచియున్న
నప్పుఁ దీర్చినదాన నై । యలరియుందు
దేవతల కైన నెన లేని । తృప్తి దీఱు
వంధ్య నై ప్రాణములఁ బాయు।వలసివచ్చె.

గీ. భార్యయుఁ భర్తయుఁ బరస్పరముఁ బ్రేమఁ
గలిగి మెలఁగుటయనునది గగనసుమము
అట్టిప్రేమంబు సంప్రాప్త మైన నేమి ?
క్షణమువలె నంతరించె నాకాంక్షఁ పురంబు.

సీ. అన్యోన్య మనురాగ మందియుంటిమి మేము
నను బాసి మఱియొండు నాతి గనక
ఆతనిచిత్తంబు హర్షింపఁ జేసితి
నైనఁ బాయుమనుంటి నతని నిపుడు
మఱియొండుచాన యమ్మహనీయుచిత్తంబుఁ
గరఁగింపఁ జాలదు; కరుణఁ గలిగి
మేనక నాయొక సానురాగముఁ జూపి
సంతోషమును గూర్చె జననిఁ బోలి

గీ. ఆమెకొఱకు నై జన్మించి యలరఁ జేసి
శైశవక్రీడలం దేలి జగతికొఱకు
శంభునకు బాయ నగుడు; విచార మేల ?
చక్రపరివర్తనముఁ బోలు జన్మమునకు.

మ. అని చింతించి ప్రకోపచిత్త యయి యాయజ్ఞాంశ కెందమ్మిలో
యనఁ గందోయి యకాలసంజనితసంధ్యాకాలమును బోల, నా
నన మాభీలదూర్కబింబ మనఁగ రాజిల్ల, నత్యుగ్ర యై
తనువుం బాయఁదలంచె; నేరమును గాంతల్ సైఁప రొక్కింతయున్.

ఉ. కాంతునిదుష్ప్రవృత్తులకు గాసిలి చావఁగ వింటి, నత్తయొ
క్కింతయవజ్ఞ సేసిన సహింపక చావఁగ వింటిఁ, దండ్రి య
త్యంత మగౌరవించె నని యాత్మఁ ద్యజింపఁగ మున్ను వింటిమే ?
ఇంతటిస్వాభిమానము వహించినకాంతకు శాంత మెందునే?

ఉ. తెంపు వహించెఁ గాక కడ। తేరనికోపముఁ బూని చచ్చి సా
ధింపఁ దలంచె నాసతి, మ।దిం దలపెట్టినయంత నెంతయున్
గంపము పుట్టుచుండె భయ।కారణ మయ్యె, దురాత్ముఁ డైన నా
లింపనియాత్మహత్యకుఁ జ।లింపక పూనికనె నేమిచెప్పుదున్.

గీ. తండ్రి వెళ్లాదు వౌరార। దక్షు యనుచు
దశదిశలఁ గాంచి తనదుదు।ర్దశఁ దలంచి
యవయవంబుల భేదించి। యాలతాంగి
యోగమార్గానుపద్ధతి। నుసుఱు విడిచె.

గీ. కాంచినట్టితండ్రి యగౌర।వించె ననుచుఁ
దనయ యీరీతి మృతిఁ జెందఁ। దగునె హేతు
వరయ నవకాశ మించుకం। తైనఁ గలదె?
కారణం బల్ప మతిఘోర। కార్యమునకు.

విజయవిలాపము.

వ. అంత,

గీ. ప్రాణములఁ బాసి నేలపైఁ। బడినసతికి
భగినిసుత యైన విజయ యన్। పంకజాక్షి
అచ్చటికి నామె వీక్షింప। వచ్చునరికిఁ
జచ్చి పడియుండ ప్రాన్పడి। ఱిచ్చవడియె.

గీ. హా! హతోఽస్మి మాతృష్వసా। యనుచు రావి
యాకువలె మేను కంపింప। నాననమున
దుఃఖ ముప్పొంగ వెడఁదకం।దోయినీరు
జాలువాఱఁగ నిలువున। నేలఁ గూలె.

గీ. పండుకొనియున్నదో లేక। వ్యాధివలన
మూర్ఛఁ జెందెనో? చచ్చెనో?। మున్నెఱుంగ

కుండఁ జూచినయంత నే । యొఱవఁబడియె
నాత్మ కాత్మయె తార్కాణ । మగును గాదె?.

వ. అవ్విజయ యట్లపారదుఃఖంబున నేలం గూలి సతీశిరముఁ దొడపై నిడి, స్తంభీభూత యై, నిర్జీవప్రతిమం బోలి చేష్ట లుడిగి యెట్టకేలకు,

సీ. మాటిమాటికి మోము । మార్జించుచున్ మోము
నెత్తినిఁ గేల్దోయి । మొత్తుకొనుచుఁ
గన్నీరు మున్నీరు । గా విలపించుచు
ఱొమ్ము పైఁ జేతుల । ఱిమ్ముకొనుచుఁ
బాణియుగంబునఁ । బదములఁ బుఱుకుచు
గోలు గోలున నేలఁ । గొట్టుకొనుచుఁ
గేశంబు నిమురుచు । నాశలం జూచుచు
దిక్కు లే దని వెక్కి । వెక్కుకొనుచుఁ

గీ. దనయనే తల్లి కాంతామ।తల్లి యనుచు
నన్నుఁ జూడవే యన్నుల।మిన్న యనుచు
మృత్యుదేవత ని న్నెట్లు । మ్రింగె ననుచు
నేడ్చుచుండె శోకాంబుధి । నీఁదుకొనుచు.

గీ. శోక మను కాలమేఘ మ।స్తోకముగను
ఆస్య మనుచంద్రబింబంబు । నాక్రమించి
బాష్పరూపంబునన్ బెను।వాన గురిసెఁ
జన్నుఁగొండల పైనుండి । జాలువాఱ.

వ. అట్లు విజయ యమితవ్యాకులచిత్త యై సతిం గాంచి,

గీ. తండ్రియవమానకృత్యంబుఁ । దలఁచి, యలిగి,
ప్రాణములఁ బాసి తీవు, శం।పాలతాంగి !

నీసుమృతదేహముం గాంచి । నేను బ్రదికి
యుండ నగునె ? డెందము బ్రీల।కుండె నహహా!.

గీ. నీదుమరణంబు వినినంత । నీదుజనని
బ్రదుకఁజాలునె జీవముం । బాయకుండ
శోకకర్షితచిత్తయై । లోకములను
జుట్టముల నెచ్చెలుల నెట్లు । చూడఁగలదు ?.

మ. కుటిలాత్ముఁ, డవివేకి, పాపి, నిరను।క్రోశుండు, నీతండ్రి; యి
చ్చటియీవార్తను వీనులార విని యజ్ఞుం । డెట్లు గావించు ? న
క్కట జీవించునె ? యాత్మసంజనితశో।కవ్యాకులప్రాప్తికిన్
జటులాగ్నిం బడకుండునే యకట ప।శ్చాత్తాపసంతప్తుఁడై?.

గీ. బాలవలె నేను కుందుచు । జాలిఁదూలఁ
బచ్చి తేనియ లొలుకఁగఁ । బలుక వేల ?
నిన్ను నీదుమనోహరు । నెన్నఁడైనఁ
బలికియుందునె దూషణ।భాషణముల?.

చం. కల కల లాడునీదుముఖ।కాంతి భయంకరకాలమృత్యు వన్
జలదమునం దణంగె ; నయ।నంబుల నించుక యెత్తి చూడవో
యలికులవేణి! నీదుదర।హాసవిహీనముఖంబుఁ గాంచినన్
వల వల యేడ్చి ప్రాణములఁ।బాయకయుందునెయెట్టిప్రాణియున్?.

గీ. బాంధవులయందు సఖులందు । భర్తయందు
భావముం బట్టిమెలఁగెదు । పంకజాక్షి !
ఇంటికే తెంచునప్పటి । కీవు పలుక
కున్న హారుఁ డెట్లు సహియింప।నోపుఁ జెపుమ?.

చం. పరువముఁ దప్పె మేను, నిడు।వాలుఁగనుంగవసొం పణంగె, సుం
దరవదనాంబుజంబుపయిఁ । దాండవ మాడుచునుండె మృత్యు, వీ

కరచరణంబులుం గలువ। కాడలకై వడి నొప్పె; నక్కటా!
హరుఁడు సహింప నోపునె? దు। రాత్ముని దక్షునిఁ జంపకుండునే?.

గీ. విజయ యీరీతి వల వల । వెక్కి వెక్కి
కుందుచుఁ దా నేల విల విలఁ । గొట్టుకొనుచు
నుండ నంతట నమ్మించు। కొండచఱుల
దేవతాక్రందనంబు ప్ర। తిధ్వనించె.

వ. అనంతరమున,

సీ. అరుణాబ్జకాండంబు । లన నొప్పుజడ లెల్ల
విద్రుమద్రుమలతా। వితతిఁ బోలఁ
బుండరీకనిరూఢిఁ । బోలు పొందువదనంబు
క్షాళితముకురంబు। కరణిఁ గ్రాలఁ
గ్రొన్నెల వెన్నెల। వన్నె లీనెడుమేను
స్ఫటికశిలాఖండ। సరణి మీఱఁ
బల్లవంబులఁ బోలు। పదములు పథమునఁ
గెంపులఁ జొనిపిన। సొంపు నింప

గీ. స్నానముం జేసి, భూతి నె। మ్మేన నలఁది
కాంత సంతోషముం జెందఁ । గాండసహిత
కమలకల్హారనీలోత్ప। లములఁ బూని
వచ్చె హరుఁడు మానససరో। వరమునుండి.

ఉ. కొండొకచింత నెక్కొనియెఁ । గొందల మందుచునుండె డెందమా
యండఁబడూన నాదువిర। హంబున జాలము సైఁపఁ జాల దీ
కొండ నతిక్రమింపవలె । గొబ్బున నం చరుదెంచి త్రోవలో
నుండియె యాలకించె శివుఁ । డున్నతగద్గదికార్తనాదమున్.

విజయం గాంచి యీశ్వరుఁడు సతిఁగూర్చి ప్రశ్నించుట

ఉ. ఉక్కను డిగ్గి భార్య పడియుండఁగ దూరమునుండి చూచి ప
ద్మాక్షియవేళఁ బాఱుకొనె నేర కతం బది యేమొ యంచు ఫా
లాక్షుఁడు చెంత కేగి విజయం గని యేడ్చెద వేల జేల ? వ్యా
ధిక్షుభితాత్మవైతివో ? సతిం గని మేల్కొనదాచుఁ గుందెదో ?.

ఉ. ఇచ్చపలాక్షి జాణ, నను నెంతయుఁ గాఁ గికురింప నెంచి, నే
వచ్చెడువేళ యయ్యె నని భావమునం దలపెట్టి, వంచనం
బచ్చుపడంగఁ బండుకొనినట్లు నటించుచునుండె ; నిప్పుడే
పొచ్చెము తేటతెల్ల మగుఁ బో యని లేపుట కుద్యమింపఁగన్.

ఉ. హా ! రమణీలలామ తనప్రాణముఁ బాసి గతించె నంచు లో
నారయఁ జాలకుండె ; హృదయంబున నమ్మక మూనెఁ జెప్పఁగన్
నో రెటు లాడునంచును గనుంగవ బాష్పములన్ ద్యజించుచున్
భోరున నేడ్చె నా విజయ భూగగనంబులు మాఱుమ్రోఁగఁగన్.

చం. వెల వెలఁ బోయి యీశ్వరుఁడు వెంగలి వైతివె యోసి గోల ? ని
ద్రిలుసతిఁ గాంచి యేడ్చెదు ; మది దలపోయఁగ మీర లిర్వురున్
గలసి యొనర్చినట్టినటనంబుగఁ దోఁచెడు ; దుఃఖహేతువున్
దెలుపక ముజ్జగంబులు మునింగిన కైవడిఁ గుంద నేటికిన్.

చం. అన విని నేడఁ దేఱి, హృదయంబున స్థైర్యముఁ బాదుకొల్పి, మో
మును బయికెత్తి, యీశ్వరుని మోముచు జూచి, శరీరమున్ ద్యజిం
చినసతిమోముఁ జూచి, తన చేలచెఱంగునఁ గ్రాలుదోయిలోఁ
గనులను దుడ్చుకొంచు, మృతికారణమున్వచియించె వెక్కుచున్.

ఉ. ఒప్పనివాఁడు తాత, వినియుందువు నీవును యజ్ఞవార్త ; యో
యప్ప ! జగంబునన్ మెలఁగు వారలఁ బిలిపించి విన్ సభన్
చెప్పి యగౌరవించియు సతిం బిలిపింపక మిన్నకుండె, నీ
ముప్పు ఘటిల్లె ; దెప్పటికి ముం గలయీమె త్యజించె జీవమ్మున్.

వ. అని వచించిన న మ్మహానుభావుం డాత్మవిశ్వాసాతిశయంబున నసహిష్ణుం డై మతిఁ దప్పి యి ట్లనియె.

ఉ. చెప్పుముబాగుగాఁ దెలియఁ। జేయుము, చచ్చుటయేమి? యన్న నా
యొప్పులకుప్ప యిట్లనియె ; । నోర్మి వహింపుము, నీదుమామ నిన్
దెప్పఁ గ పాలి యంచు ; విని । నీసతి ప్రాణములన్ ద్యజించె ; హా
చెప్పఁగరాని కారణము । జెప్పక తప్పునె ? యేమిసేయుదున్.

వ. అప్పలుకుల నాకర్ణించి శివుండు.

పరమేశ్వరుని క్రోధోద్రేకము

ఉ. హా యని యార్చి మిన్నెగి । యయ్యది పైఁ బడినట్టు ; ఘోర కూ
ళా యనినేలకున్ జతికిలంబడి, చచ్చునె మూర్ఛఁ బొందెనే
మో యని, లేదు లేదు మృతిఁ । బొందె నిజం బని, ఘోర మార నా
జాయ గతించునే యని, య। సహ్యవిషాదగతాంతరాత్ముఁ డై.

గీ. శూలముం గొని కేల నా। భీలముగను
కాలునిం బోలి యుగ్రుఁ డై । కాలగళుఁడు
భయదసంవర్తపావక। జ్వాల యనఁగ
భగ్గునన్ మండె బ్రహ్మాండ। భాండ మదర.

సీ. చెట్టురాపునఁ బుట్టి । చిటచిటార్భటిఁ గానఁ
గాల్చెడుదావాగ్ని। కణము లనఁగ
రవలిచే నెంతయుఁ । జెవులు చిల్లులువోవఁ
బుడమిపైఁ బడిమెడు। పిడుగు లనఁగఁ
బురములు నశియింప । భూస్థలిఁ గంపింపఁ
గాఁ జేయు నుజ్జ్వల। కం ప్లనంగఁ
బ్రళయకాలమునందు । ప్రాణాంతకంబుగ
నుపరినుండి తొలంగు। నుల్క లనఁగ

గీ. విలయకాలమార్తాండ।మండలముఁ బోలు
హరునియత్యుగ్రవదనగ।హ్వరమునుండి
బయలువెడలె భీషణరోష।భాషణములు
ధారుణీచక్ర మల్లాడి । తల్లడిల్ల.

చ. గ్రహములు సూర్యుపైనిఁ దిరు।గంబడెనో ప్రళయాంతకంబొ నాఁ
గహకహకంఠనాదమునఁ । గాలగళుండు త్రిశూల మూని యా
గ్రహమున ముజ్జగంబులు న।గంబు లగంబులు గూల నుగ్రవి
గ్రహుఁ డయి రేఁగి మైమఱచెఁ।గంజభవాద్యమరుల్ వణంకఁగన్.

సీ. ఔదలఁ బైకెత్తి । హాకూర్ర యనిపల్క-
నంబరం బెల్ల శూ।న్యంబ యయ్యె
నక్కటా సతి యని । దిక్కుల వీక్షింప
దిగ్గజంబులు మ్రగ్గి । మొగ్గియుండెఁ
గహకహనాదంబుఁ । గావించి జృంభింప
బ్రహ్మాండభాండంబు । వణకఁ జొచ్చె
శూలంబుఁ గేల ను।ద్వేలంబునన్ ద్రిప్పఁ
బాతాళలోకంబు । భయముఁ గొనియె

గీ. దక్షిణంబునఁ గాలుఁ డు।త్తరమునందు
ధనవిభుండు పశ్చిమమున । వనధివిభుఁడు
ప్రాక్తటంబున నింద్రుండు । రక్తమింక
మ్రానుపడి తెల్విఁ దప్పిరి । మాట లేక.

వ. ఇట్లుదగ్రమహాగ్రహవిగ్రహాగ్రుం డై దక్షయజ్ఞంబు ధ్వంసంబుఁ గావించెదం గాక యని పంచాననాటోపంబునఁ గోపంబున మనస్తాపంబున.

ఈశ్వరుఁడు దక్షాధ్వరముం జూచుటఁ బోవుట

మ. చని యుగ్రాక్షుఁడు తేటచూచె జ్వలనజ్వాలావళీజావేగముం
జనుపాంథప్రిపహోమధూమలతికాసంఛన్నభూభాగముం
మనుజాశ్వాస్యసురాసురప్రముఖనానాసేవకాభోగముం
వనజాతోద్భవమంత్రితంత్రహతసర్వచ్ఛాగముం యాగమున్.

సీ. ఆజ్యాహుతిసముద్గతాత్యగ్రిధూమంబు
నుజ్జ్వలజ్వలనకీలోజ్జ్వలంబు
సర్వదిక్పాలహస్తన్యస్తశస్త్రంబు
ద్వాదశార్కవిరాజితస్థలంబు
గౌతమాత్రేయభార్గవగాలవయుతంబు
శిష్టయోగీంద్రసంసేవితంబు
రాజీవనేత్రవిభ్రాజితమధ్యంబు
వనజాతగర్భవ్యవస్థితంబు

గీ. విధుకరోజ్జ్వలచంద్రికావేష్టితంబు
నఖిలఖగయువవినతాసుతావృతంబు
సర్వకవ్యవాహాదికసంచయంబు
నమ్మహాధ్వరంబును గాంచె నాహరుండు.

వీరభద్రుని యావిర్భావము

వ. వీక్షించి దక్షవంశమహారణ్యమూలచ్ఛేదకుఠార మనంగ నిటల కోటరంబున భ్రుకుటి నటింపఁ, బహుతరకోపసంతాపసంతప్త స్వాంతుం డై చటులాగ్నిజ్వాలలం గ్రక్కుచు, నిటలతటంబు నుండి చిటచిటార్భటి నగ్నికణపటలంబు రాల్చి, భూతలంబు భస్మీ భూతముం జేయుచుఁ, జుక్కలు రాల దిక్కులుఁ గూల, సప్తార్ణవం బులు వర్ణనాతీతంబుగ ఘూర్ణిల్ల, బ్రహ్మాండకర్పరంబు ప్రతి

ధ్వని యొసంగఁ, గహాకహానాదంబున రోదసీకుహరంబుఁ బూరించి, పాతాళంబును, భూగోళంబును, నంతరాళంబునుఁ బాదఘట్టనమాత్రంబునఁ దల్లడిల్లం జేయుచు, వీనియజ్ఞాంశంబు వంశంబు ధ్వంసంబుఁ జేయుదుం గాక యని కృతనిశ్చయుం డై, లలాటతటసంభవం బగునేకస్వేదపయోబిన్దుమాత్రంబున, ననేకలోకఘస్మరవిగ్రహునిఁ, గాలాగ్నిదీప్తాంగుని, బద్ధభ్రుకుటీనిటలుని, దీప్తోర్ధ్వకేశుని, స్వప్రకాశుని, నిటలనేత్రసంకాశుని, దీర్ఘకాయుని, విధేయుని, నజేయుని, వీరభద్రనామధేయుని సృజింపనతం డష్టాంగస్పృష్టభూతలుం డై చండీశునకు నమస్కరించి యి ట్లనియె.

సీ. నీ వానతిచ్చిన । నిమిషమాత్రంబునఁ
గంపింపఁ జేయుదు । క్ష్మాతలంబు
మృదుపుష్పకందుక । క్రీడలకైవడి
నేడుకొండల గోర । నెగుర వైతు
నేడుసంద్రంబుల । నేఁడు చూచుచునుండ
రెండుగుక్కలఁ ద్రావి । తేర్చివత్తు
ముజ్జగంబుల మూఁడు । ముద్దలం గావించి
చంగుచంగునఁ బోయి । మ్రింగివత్తు
గీ. నీప్రభావ మెక్కించుక । నెగడునేనిఁ
గార్య మెట్టిది యైన దుష్కరము గాదు
నీదుభ్రూవల్లిసంజ్ఞకై । నిలిచియుంటి
దేవదేవ! జగన్నాథ! । దివ్యచరిత!.

వ. అన విని క్రోధశాలి యగుశూలి, దురభిమానియు, దూషణతత్పరుండు నగుదక్షుని యజ్ఞంబు విధ్వంసంబుఁ గావింపు మనవుడు జగద్భద్రుం డగువీరభద్రుం డత్యుద్రుం డై, యపరరుద్రుం డై

పరువిడ వెన్కకున్ మఱలి । వహ్నియుతుం డగుయజ్ఞపూరుషుః
హరుఁడు వధింపఁ బోవఁగ మృ।గాకృతిఁ దాల్చి యతండు పర్విడెన్

ఉ. ఎచ్చటికేగినన్ విడువ । నెమ్మెయిఁ జంపెదఁ దప్ప దంచు నా
చిచ్చఱకంటి వెన్కొనఁగఁ । జిత్రగతిన్ బరువెత్తి యెట్టులో
చెచ్చెర నాసతీశవము । చెంతకుఁ జేరి యదృశ్యుఁ డయ్యె, నా
చచ్చినప్రేయసిం గని వి।షాదహతుం డగు నంచు నెంచుచున్.

గీ. సతిని వీక్షించి తన్ను వి।స్మృతినిఁ జెంది
యమితదుఃఖహతుం డగు।హరునిఁ గాంచి
బ్రదుకుజీవుఁడే యంచు నె।మ్మదిఁ దలంచి
యజ్ఞపురుషుం డదృశ్యుఁ డై । హరినిఁ జేరె.

సతింగూర్చి పశుపతి విలపించుట

మాలిని. సురనుతగుణశీలన్ । సూక్ష్మమధ్యానువిద్ధన్
అరుణదశనవస్త్రన్ । హావభావప్రసిద్ధన్
సురుచిరకమలాస్యన్ । జూచి చింతించి యాత్మన్
ఖరతరపృథుశోకా।కారుఁ డై శూలి యేడ్చెన్.

సీ. అశనిపాతాహత।హంసియో యన మేను
ప్రాణశోభాదరి।ద్రాణ మొందె
సౌందర్యలక్ష్మికి । సదన మౌ వదనాంబు
జంబున జీవతే।జం బణంగె
మనమునఁ గల నీదు।ననురాగపుంజంబు
చరమరాగంబున । సంగమించె
మేనుసొంపుఁ దొలంగి । మృత్యువార్ధినిఁ గ్రుంగఁ
గాలుసేతులుఁ గల్వ।కాడ లయ్యెఁ

గీ. బ్రాణ మని యెదురవిబింబ । మస్తమింప
గాత్ర మనునట్టిలోకంబు । కనుల మోడ్చె

తృతీయాశ్వాసము.

దైన్యమున నాదుజన్మంబు । శూన్య మయ్యె
బాల మాటాడఁ జాలవా । తాళఁజాల.

చంద్రాస్య నీముఖ। చంద్రబింబస్ఫూర్తి
చంద్రబింబమునందు । స్థలముఁ గొనియెఁ
బద్మాక్షి నీమనః। పద్మానురాగంబు
పద్మరాగంబునఁ । బాదుకొనియెఁ
ప్రాణేశ్వరీ నీదు। ప్రాణజగత్ప్రాణ
మాజగత్ప్రాణమం । దైక్య మొందె
సదయాంతరాత్మ నీ। హృదయాంతరాత్మ యా
పరమాత్మయందున । నిరవుకొనియె

నీదుమే నొందుమాత్రంబు । నేను జూడ
శేష మై యుండె, సర్వంబు । సృష్టియందు
లీన మై కానరాకుండె ; । జ్ఞానపథముఁ
దొలఁగితిఁ నినుఁ బాసితిఁ । దుట్టతుదకు.

కలకంఠమాధురీ। గరిమఁ గేరెడుముద్దు
పలుకులఁ బరభృతం। బుల కొసంగి
గంధసామజమంద। గతిఁ గేరు నతులగ
తులసొంపు హంసకాం। తల కొసంగి
మరుపూవుఁదూపుల । నిరసించువాలుఁజూ
పులపెంపు లేడిక। న్నుల కొసంగి
మోహాంధకారంబుఁ । బుట్టించువిభ్రమం
బుల మరుచ్ఛలితల। తల కొసంగి

నిర్దయుం బూని నాయెడ । నెనరు విడిచి
కట్టియుం బోలునీమేను । కట్టకడకు.

శోకమున కాస్పదంబుగ । నా కొసంగి
పలుకరింపక యసుఅులఁ । బాసి తివ్వ.

మ. అపరాధం బొనరించె నీజనకుఁ డో । ప్రాణేశ్వరీ ! నీకు నే
నపరాధంబును జేసియుండ నెపుడున్ ; । హా నన్ను శిక్షింప నా
కపకారం బొనరింపఁ బాసితివి నీ । ప్రాణంబులన్ ధర్మమే
చెప్పుమా ? నీదువియోగదుఃఖమున నా । జీవంబు లర్పించెదన్.

గీ. భూతపతి పశుపతి యని । పొగడుకంటె
నను సతీపతి యనుచుఁ దిట్టినను మిగుల
సంతసించెద నా ప్రాణ । కాంత వగుట
నట్టి న న్నెట్టు లెడఁబాసి । తబల చెపుము?.

గీ. పేర్మి దైవాఱఁగన్ నీవు । పెనుపఁ బెరిగి
సుమములన్ ఫలములఁ గోర । కముల నొసఁగు
భూరుహంబులు తుహినబా । ష్పముల విడిచె
నీవు మరణించుటం గాంచి । యేడ్చునట్లు.

గీ. నేత్రముల మోడ్చి మరణించు । నిన్నుఁ గాంచి
నాశనం బయ్యె నేత్రసౌం । దర్య మనుచు
నీమృగీబృంద మత్యంత । మేడ్చుచుండెఁ
గనుల విచ్చి వీక్షింపు మో । కమలపాణి!.

గీ. అనిలచలితంబు లగునీదు । నలకలఁ గని
ఈవు బ్రదికియుండినయట్టు । లెంచుచుంటి
మరణమో లేక మూర్ఛయో । యరయకుంటి
నాదుసందేహముం దీర్ప । రాదె యబల?.

గీ. శర్వరియుఁ జక్రవాకియుఁ । జంద్ర చక్ర
వాకమ్ములఁ బాసినం బాయుఁ । గాక, మగుడఁ

గలసి సుఖయించునిర్దిష్ట కాలమునకు
నీకు నా కట్టిభాగ్యంబు లేకపోయె.

గీ. మునుల మోహింపఁ గాఁ జేయు కనుల విచ్చి
పలుకరించినఁ జాలు నో కలికి! నాదు
దుఃఖ మంతయు వేల్మిడిం దొలఁగిపోవు
మధురగానంబుచే మనోవ్యధను బోలి.

గీ. తరుణి! నాయనురాగంబుఁ దలఁపకుండ
జనకుఁ డాగ్రహ మని యెంచి చచ్చి తీవు
ప్రాణిలోకంబుఁ గబళింపవలయు ననిన
హేతు వెట్లు లభింపదు మృత్యువునకు.

గీ. ఈవు మరణించుటకుఁ దాఁడి హేతు వనిన
విశ్వసింపఁగఁ జాలను వీస మైన
నే జయించిన కతమునఁ మృత్యుదేవి
పగను సాధించె నినుఁ జంపి పంకజాక్షి!.

గీ. స్నానముం జేసి నవ్యపుష్పములఁ బూని
యడుగు పెట్టినయంతనే పిడుగు పడియెఁ
బాష్పములతోడ నేఁడు నివాప వేళఁ
బుష్పముల నీ కొసంగెదఁ బూవుఁబోణి!.

గీ. ఈవు మాటాడ వనుచు నే నేడ్చుచుండ
వ్యాఘ్రకంఠీరవాదిసత్వంబు లెల్ల
కంటతడిఁ బెట్టెఁ గ్రూరమృగంబు లయ్యు
సుదతి దయ లేదె? కన్గొంటఁ జూడరాదె?.

గీ. సానురాగి నై నేఁ గుందినంతఁ దాను
సానురాగి యైయుంట నీ శైలవిభుని

స్వాంత మిపుడు దవీభూత । మై స్రవించె
నీదుచిత్తంబు కరఁగదు । నీరజాక్షి!.

ఉ. కైతవవత్సలుండనో? వికారమనస్కుఁడనో? శఠుండనో?
పాతకులంబు సైఁపక మనంబున నొంతయు నేవగించితో?
నాతరమా? సహింపఁ గలనా? లలనా! కలనాదకంఠి! హా!
హా! తరుణీమణీ! వికసితాంబురుహేక్షణ! నన్నుఁ బాసితే?.

ఉ. నీమొగముం గనుంగొని కనీనికలం జెదరంగనీక యు
ద్దామవియోగదుఃఖమునఁ । దద్దయుఁ దల్లడ మొందుచుండ నా
క్షేమముఁ గోర వేమియు వచింపవు నాదుఋణంబు దీఱెనా
కోమలి? నీమనఃప్రియుని ఘోరవిషాదము మాన్పఁ జాలవే?.

మ. అని యీరీతి సతీవియోగమున స్థాలాత్ముండు శోకించుచుం
గనకాలంకృతులం మణిస్థగితముక్తాహారహీరంబులం
గని, మంజీరములం గనుంగొని యమూల్యంబు లయ్యో గదా
వనితా యందు వచించుచు న్ననుఁగవన్బాష్పంబులుంగక్కుచున్.

సీ. వల వల యేడ్చుచు । విల విలఁ దన్నుచు
భూమిపైఁ బొరలుచు । మొత్తుకొనుచు
దిక్కులం జూచుచుఁ । బొక్కుచు వెక్కుచు
నక్కటా చక్కని చుక్క యనుచుఁ
జెట్టుచాటున డాఁగి । చెలువ రావే యంచు
వాయువేగంబునఁ । బరువు లిడుచు
నదిగో ముద్దులగుమ్మ । యిదిగో చిల్కలకొల్కి
యంచు భూమిం గౌఁగిలించుకొనుచుఁ

గీ. గెవ్వ మని యార్చి వెండియు । నవ్వుకొనుచుఁ
బళుకు లీనెడుచెక్కుటద్దంబు లనుచు

సుద్దు లాడుచు సతిఁ గాంచి । ముద్దు గొనుచు
దీనుఁ డైయుండె మతిఁ దప్పి । తెలివిఁ దక్కి.

మ. హరుఁ డయ్యు న్మునిలోకసన్నుతతపో।వ్యాపారుఁ డయ్యు న్దమో
హరుఁ డయ్యు న్పటుమోహసంజనితమా।యన్మీఱలేకుండెఁ బా
మరునిం బోలి సతీవియోగమున కి।మ్మాడ్కిన్ విలాపించెదుర్
నరుఁ డెవ్వండు తరింపఁ జాలు భువి న।జ్ఞాతోగ్రమాయాంబుధిన్.

వ. వినుం డట్టిసమయంబున,

గీ. భ్రష్టచేతను, సంకీర్ణ।భావు, శోక
వివశు, వేదనావిలచిత్తు, । విశ్వనాథుఁ,
గాంచి యసహాయశూరుఁ డై । పంచశరుఁడు
పంచ బాణంబులన్ బ్రయో।గించి నొంచె.

దేవతలు శనైశ్చరుం బ్రార్థించుట

వ. అక్కతంబున నమ్మహానుభావుండు ముమ్మరం బగుశోకంబున, బాష్పంబులం దొప్పఁదోఁగి కుందుచుండ, నాబాష్పంబులు భూతలంబునం బడిన, భూతలంబు భస్మీభూతం బగుననియు, సృష్టి కరిష్టంబు సంభవించు ననియు భీతిల్లి బ్రహ్మాద్యమరులు తల్లడిల్లి యుపాయంబు నన్వేషించువార లై సత్వరగమనంబునం జని, శనైశ్చరుఁ గాంచి, "లోకానుగ్రహకారక, మూలశక్తిసముద్భూత, సూర్యసంభవ, శూలహస్త, పాశహస్త, నమస్తే నమస్తే" యని యనేకవిధంబులం గొనియాడి యిట్లనిరి.

చ. సతి గతియించె, నెంతయు వి।షాదహతుం డయి యీశ్వరుండు సం
తతమును గుందుచుండె, మతి।దప్పెఁ గనుంగవనుండి బాష్పముల్
క్షితిఁ బడునేని ఘోరముగ । సృష్టి కరిష్టము సంభవించు న
క్కతమున వానిబాష్పములఁ । గ్రక్కునఁ ద్రావవలెన్ శనైశ్చరా!

గీ. సూర్యసుతుండ వీ వని॥వార్యముగను
శంభుకన్నిటివేండ్రింబు ॥ నైనఁగలవు
ఇతరు లిక్కార్యమును నిర్వ॥హింపఁ జాల
రీవ కాపాడవలె లోక॥హితముకొఱకు.

చ. మును పాకమాఱు నిర్జరవి॥భుండు మహోద్ధతిఁ బుష్కరాదులన్
బనిపి ధరాస్థలిన్ సకల॥వారిధు లేక మొనర్చుచుండ మా
వినతులు నంది వాని యతి॥వృష్టిని సర్వము నీవు త్రావవే?
జనములఁ బ్రోవవే? యిపుడు॥నైతము లోకముఁ గావకుందువే?.

వ. అనిన శనైశ్చరుం డిట్లనియె.

చ. అఱపదిమోములం గలమ॥హామహుఁ డాతఁడు ఫాలనేత్రమున్
దెఱచిన భస్మ మౌదుఁ గడు॥దెంపు వహించినఁ గీడుమూడు, మీ
రెఱుఁగరె? నేను భీతిలిన ॥ సృష్టి కరిష్టము సంభవించు నే
తెఱఁగున నైన మీరలు వి॥ధించినకార్యముఁ జేయఁగావలెన్.

శనైశ్చరుం డీశ్వరుని బాష్పంబులం ద్రాగుట.

వ. అని వచించి బ్రహ్మాద్యమరుల వీడ్కొని యోగమాయాంకరుణా ప్రసాదసమ్మోదితభావుం డై నిజప్రభావంబు దీపింప నంతర్హితుం డై మూర్తీభవించిన దుఃఖసాగరముం బోనివాని నీశ్వరునిఁ గాంచి సమీపించి కటకటం బడి యిట్టివాని కింతటిదుఃఖం బొప్పునే యని చింతించుచు,

గీ. సృష్టి నఖిలంబుఁ గంపింపఁ ॥ జేయు వహ్ని
ధరశిరోవినిర్గతశిలా॥ద్రవముభంగిఁ
గనులఁ గన్నీరు మున్నీరు ॥ గా స్రవించు
చుండ నంజలిం గొని త్రాగు॥చుండె నతఁడు.

ఈశ్వరుని బాష్పంబులు వైతరణీనది యై ప్రవహించుట

వ. ఇట్లాశ్వైశ్వరుం డంజలిపుటంబులం బాష్పంబుల నెల్లం గొని త్రావి సైరింపఁ జాలని వేఁడిమిబున, వికారస్వరూపుం డై, మై మఱచి వెఱచఱచి యెట్టకేలకు లోకాలోకనికటంబున కేగి యనంతరము పశ్చిమసాగరసమీపంబునం బుష్కరద్వీపపృష్ఠ భాగంబునం గలజలధారాహ్వయగిరిపై నా బాష్పంబుల వెడలం గ్రక్కి యొడలు మఱచి, 'హా' యని యఱచి మూర్ఛిల్లె. అంత నా బాష్పంబులు పర్వతమధ్యభాగమును ద్రవీభూతమ్ముం జేయుచు భేదించుచు వెడలి కడలిం జేరుకొనియె.

తే. అతిభయంకర మగుబడబానలమును
సంతతంబు భరించు నాసాగరంబు
శంభు కన్నీటివేఁడ్రింబు సైఁపలేక
తుంగభంగంబులం గొని తొలఁగఁ ద్రోచె.

వ. అంత నా బాష్పసందోహంబు సముద్రసంపర్కంబున నించుక శైత్యము వహించి, పుష్కరద్వీపమధ్యభాగంబునుండి వైతరణి యనుపేర నదీరూపంబున యమపురద్వారంబుఁ బ్రవేశించి పాపాత్ముల శిక్షించుచుఁ బ్రవహించుచుండె. అనంతరమున,

సతీదేవి యవయవపతనము

సీ. శోకవిమూఢచిత్తుఁ డయి శూలి సతీశవముం భుజంబులం
గైకొని దేశదేశములఁ గాంచుచుఁ గుందుచుఁ బోవుచుండ నా
కౌకసు లెల్లరున్ విధియు నంతట నాతనికుందు మాన్ప నె
ట్లో కద యంచుఁ జింతిలుచు నుండిరి యుపాయము లేనివార లై.

తే. కాలగళుదేహసంస్పర్శకారణమున
నవయవంబులు నశియింప కట్లయుండె

శవము వీక్షించుచుండ నీశ్వరున కెట్లు
పొంగి మితి మీఱుదుఃఖ మణంగఁ గలదు?.

వ. అక్కాలంబున బ్రహ్మాద్యమరులు వెండియుఁ జింతించి శనైశ్చరుం బ్రార్థింప నతండు శవంబునం బ్రవేశించి యవయవంబుల సడల్చుచుండఁ గ్రమక్రమంబున దేశకూటంబునందు పాదయుగ్మంబు, నుడ్డియానంబునం దూరుయుగ్మంబుఁ, గామరూపదేశస్థకామగిరియందు యోనిమండలంబుఁ, దత్పూర్వభాగంబున నాభిమండలంబు, జాలంధరకుధరప్రదేశంబున స్వర్ణహారవిభూషితస్తనయుగళంబుఁ, బూర్ణగిరిశిఖరంబున గ్రీవంబు, భూపతనముం బొందె. శేషించినయవయవంబులు పవనేరితంబులై సురలచే నాకాశగంగాంబువులయందు సంమిళితంబు లయ్యె. సతీస్నేహవశంబున మోహసంయుక్తుండై, శంభుం డేయేదేశంబులం దేయేయవయవంబులు బడియె నాయాదేశంబుల లింగస్వరూపి యై యుండె. అనంతర మాయాదేశంబులు దివ్యక్షేత్రంబులై కీర్తిపాత్రంబు లయ్యె. ఉడ్డియానంబునఁ గాత్యాయని యనియుఁ, గామరూపదేశంబునఁ గామరూపిణి యనియుఁ, బూర్ణగిరియందుఁ బూర్ణేశ్వరి యనియు, జాలంధరధరాధరంబునఁ జండి యనియు నాసతీదేవి ప్రకీర్తిత యయ్యె. వినుం డనంతరమున,

గీ. వృంతవిగళితనీలారవింద మనఁగ
నంబరముఁ దొఱఁగినచంద్రబింబ మనఁగ
భార్యయాదల భూమిపైఁ బడినయంత
నచటఁ గూర్చుండెఁ గుందుచు నాహరుండు.

బ్రహ్మాదు లీశ్వరుని స్తుతించుట

చం. ఖరతరదుఃఖభారమునఁ గాలగళుం డటు లేడ్చుచుండ నా
సరసిజగర్భుఁడుఁ సురలుఁ జయ్యన నచ్చటి కేగి యీవ యి

ట్లురక సతీవియోగమున । కోపక కుందిన లాభ ముండునే ?
హార హార యూఅడిల్లు మన । నాతఁ డగోచరుఁ డయ్యె లజ్జచే.

వ. బ్రహ్మాద్యమరులు, "రుద్రాయ, ఉగ్రాయ, వృషధ్వజాయ, శివాయ, శాంతాయ, జటిలాయ, గిరీశాయ, ఆదిమధ్యాంతభూతాయ, జ్వాలామాలావృతాంగాయ, స్వభావానలదీప్తయే, లింగమూర్తయే నమో నమోస్తు ప్రసీద ప్రసీద"యని యనేకవిధంబుల సన్నుతించిన నమ్మహానుభావుండు శోకంబు మూర్తీభవించినట్లు ప్రత్యక్షంబుగ నిలచిన సంభోజసంభవుండు ప్రణమిల్లి యిట్లనియె.

సీ. విశ్వేశ్వరుండవు । విశ్వంభరుండవు
విశ్వాత్మకుండవు । విశ్వవినుత !
ఈవు దుఃఖించిన । సృష్టియు దుఃఖించు
శోకంబు విడువుము । లోకనాథ!
జ్ఞాననేత్రుండవ । జ్ఞానతమోభాస్క-
రుండవు, మాయ నెఱుంగు దీవు
అఖిలంబు మాయచే । నాచ్ఛాదితం బయ్యె
మృత్యువు లేదెందు । సృష్టియందు

గీ. శాశ్వతము గానిదేహంబు । క్షయము నొందు;
నేక మై యుండుజీవాత్మ । యీవ చూవె,
ఓపికం బూని యించుక । యూఅడిల్లు
మఖిలము నెఱుంగఁ జాలుదు । వలికనేత్ర!.

వ. కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యంబులు, విచికిత్సా కృపాసూయాజుగుప్సతాశోకంబులు, మాయావశంబున జీవులఁ బీడించుచు బుద్ధినాశహేతువు లగుం గావె. భవచ్ఛోకనిశ్శ్వాస వాయువులచే లోకంబులు పీడింపఁబడుం గావున శోకామర్షంబు

లం ద్యజింపవలయుం జూవె. మెండియు నాసతీదేవి త్రేతాదిని నీకు
భార్య యగు విచారింపఁ బని లే దనిన శాంతించి భవుం డిట్లనియె.

ఈశ్వరుండు ప్రసన్నుఁ డగుట

గీ. అంబుజభ్రూణ! నీదువాక్యములవలన
ఖేదము నశించె, శోకాపనోదనంబు
చేయుచుండుము న న్నెడఁబాయకుండఁ
గొంతకాలంబునకు నైన వంత దీఱు.

గీ. అట్ల యగుఁ గాక యనియె నాయబ్జభవుఁడు
సురలుఁ బ్రమథులు సన్మునీశ్వరులు గొలువ
బ్రహ్మయు మహేశ్వరుఁడు హిమవన్నగంబు
పొంత కేగిరి జగములు సంతసింప.

వ. విశ్వేశ్వరుండు సమీపించు నని యెఱింగి యన్నగవిభుం డెన్నఁగ
రాని మహోల్లాసంబున, నోషధిప్రస్థ మనియెడునిజనగరంబు
వెడలి యెదుర్కొని యెల్లరమనంబుల సంపూజనంబుల నలరించి
నిజనగరంబునకుఁ దోడ్కొని చనియె. అనంతరమున,

గీ. హరుఁడు నంభోజసంభవాద్యమరు లెల్ల
నోషధిప్రస్థనగరంబునుండి వెడలి
జలరుహాసుగంధవాసితాఖలదిగంత
మునకు సిప్రిసరఃప్రాంతమునకుఁ జనిరి.

సిప్రాసరోవర్ణనము

మ. చని ముగ్ గాంచిరి సంయమీశ్వరతపస్సాఫల్యవాఃపూరముః
వనభూభాగవినిర్గతానిలచలద్భృంగాతిగంభీరముఁ
ఘనపాఠీనశిలీఝులీమకరనక్రగ్రాహసంసారముఁ
వనజేందీవరగంధసారమును సిప్రాఖ్యాతకాసారమున్.

సిప్రానదీవర్ణనము

వ. వెండియు నఖిలతటస్థకాదంబసారసహంసశ్రేణీవిరాజమానం బై, శంఖాలంకృతతీరముం గలయకూపారముం బోలి, గంభీరపవనోత్తుంగతరంగమృదంగనిస్వనంబులకు నర్తించు కోకద్వంద్వంబుచే నాట్యరంగంబుఁ బోలి, మహామీనాహతక్షుభితపక్షిపక్షవిక్షేపణోద్భూతవాతోద్ధూతకంజాతదళవ్రాతంబుచేత నిపతితావయవసంకీర్ణరణరంగంబుఁ బోలి, పృథురోమఝషవైసారిణగండకాదిక్షుద్రమీనసంకులం బై, తిమితిమింగిలపాఠీనశింశుమారకుంభీరగ్రాహసమూహవిరాజితం బై, శిలీంధ్రులీకుళీరశాలూరసంచారతీరం బై, యపారం బైనపారావారముం బోలి, ప్రఫుల్లకల్హారకైరవేందీవరపుండరీకకోకనదజన్మస్థానం బై స్థూలసూక్ష్మకనక్షత్రచిత్రితగగనంబుఁ బోలి, నీలోత్పలసందోహశ్యామీకృతజలం బై యమునం బోలి, పుండరీకషండధవళితస్వచ్ఛజలం బై గంగానదిం బోలి, స్విపసరోవినిర్గతం బై సుప్రసిద్ధంబుగ క్షిప్రగతిం బ్రవహించుసిప్రానదిం గాంచి, యెల్లరు నమందానందాతిశయంబున మై మఱచి తత్తీరంబున యథాన్యాయంబుగ, మహేశ్వరుం బురస్కరించుకొని యుపవిష్టుల రైరి.

గీ. అబ్జసంఘాతమధ్యస్థ। హంసములను
గాంచి వికసితపుండరీ। కంబు లనుచుఁ
దునుమఁ బోయినప్రమథునిఁ। గని హసించె
హంసరథి యైనపుండరీ। కాసనుండు.

గీ. పొంత నలరు నల్లగలువ। పొలుపువలన
నీలఖచితవజ్రం బను। లీల చాలఁ
గ్రాలుసంపుల్లపుండరీ। కంబుఁ గాంచి
హరుఁడు మౌళీందుకాంతిని। పరిహసించె.

గీ. అన్నదీమధ్యమున నీఁదులాడుహంసఁ
గాంచి తోషించి కాంక్షించెఁ గంజభవుఁడు
భృంగసంగతధవళారవిందముఁ గని
హరుఁడు రాకాశశాంకునిఁ బరిహసించె.

గీ. గగనకీర్ణనక్షత్రసంఘంబుఁ బోలి
ప్రాలుధవళాంబురుహకోరకములనడుమఁ
దనరుఫుల్లనీలోత్పలతండముఁ గని
కాండముక్షండ మనియె నాఖండలుండు.

సీ. పద్మినీపద్మాతపత్త్రసమీపస్థ
హంసలసౌభాగ్య మభిలషించి
తుంగతరంగమృదంగరావములకు
నర్తించుకోకబృందంబుఁ గాంచి
కల్హార కైరవ కమల నీలోత్పల
సందోహ మీక్షించి సంతసించి
తీరస్థసరళభూమీరుహాసుమరజో
వాసితజలములఁ బ్రస్తుతించి

గీ. ప్రకృతి కామినీసౌందర్యవైభవంబు
నెంచి దుఃఖంబు మఱచి మహేశ్వరుండు
కొలువు కూర్చుండ సుమములఁ గొల్లలాడి
గంధములఁ దెచ్చి వెదచల్లె గంధవహుఁడు.

సిప్రానదీవృత్తాంతము

వ. అని యిట్లు వచించి యమ్మార్కండేయమునీంద్రుండు కమఠాది మునీంద్రులకు సిప్రానదీవృత్తాంత మిట్లు చెప్పం దొడంగె.

చం. వినుఁడు మునీంద్రులార! పృథివిం గలసన్మునికోటికిన్ మహా
మునివరుఁ డావసిష్ఠుఁడు తపోమహిమాఢ్యుఁ డతం డరుంధతీ

వనితను బెండ్లి యాడఁగ వి। వాహపవిత్రజలప్రవాహ మి
ట్లనుపమలీల జీవనది । యై ప్రహించుచునుండె నేఁటికిన్.
సీ. సుప్రసిద్ధం బైనసి।ప్రాహ్వయసరస్సు
సృష్టించెఁ బూర్వము । సృష్టికర్త
అతనిమానసపుత్త్రుఁ । డైనవసిష్ఠుని
వైవాహికాంబుప్ర।వాహ మవని
పరమ మై మానస।గిరినుండి ప్రవహించి
సాగరోపమసిప్ర।సరసిఁ జేరి
వెండియు నటనుండి । వెడలి సిప్రానదీ
విఖ్యాతి వహియించి । వినుతిఁ గాంచి
గీ. సంగమించె నాదక్షిణ।సాగరమున
మనుజమాత్రుఁ డాసరసినిఁ । గన నశక్తుఁ
డిన్నదీతటంబున యక్ష।కిన్నరాదు
లనిశము మెలంగుచుంద్రు వా।హ్యాళిలీల.

అరుంధతీ వసిష్ఠ వివాహవృత్తాంతము

మ. మును పుష్పాస్త్రుని పుష్పబాణములకు । న్మోహించి కామార్తుఁడై
తను ప్రేమించిన నబ్జసంభవుఁడు; సం।ధ్యాదేవియున్ వానిపై
ననురాగంబు వహించె; నంత శివుఁ డ।త్యంతంబు దూషింప లో
ననుతాపంబు వహించి యావనిత ప్రా।యశ్చిత్తమున్ గైకొనెన్.
• స్వాభిమానంబు విడిచి మ।ర్యాద విడిచి
దూష్యముగ నే నొనర్చిన।దోషమునకు
తపముఁ గావించి తొలఁగించి । యపయశంబు
వేదమార్గపద్ధతి మేను । విడువఁ దగదె ?.
అతివలకుఁ దలమానికం । బనఁ దనర్చి
ముజ్జగంబుల సత్కీర్తిఁ । బొందలేని

కాంతజన్మంబు జన్మమే ? కాకిఁ బోలి
బ్రదుకవచ్చును వేయేండ్లు పరువు విడిచి.

గీ. శివుఁడు దూషించె ననుచు లజ్జింప నేల?
చంద్రభాగాద్రి కేగెద జగమునందు
లేనివిఖ్యాతిఁ బడసెద లేబరముగ
బ్రదుక నేటికి ధాత్రికి భారముగను.

గీ. అనుచుఁ జింతించి సత్వర యానమునను
చంద్రభాగానదీయుత చంద్రభాగ
గిరి నధిష్ఠించి యామె మిక్కిలి రహించె
సంధ్యఁ బూర్వాద్రి నుదయించు చంద్రుఁ బోలి.

చ. "నిజముగ సంధ్య సాధ్వియ, త్రినేత్రునివాక్యము లాలకించి చి
త్తజుఁ డొనరించుదుష్కృతికిఁ దద్దయుఁ గుందుచు నేగె" నంచు నా
యజుఁ డపు డెంతయు న్దలఁచి యాత్మఁ గడుంగడు నారటించి యా
త్మజుని వసిష్ఠునిం బిలిచి దగ్గఱి యి ట్లనె నాతురంబునన్.

సీ. అలికనేత్రునియట్టహాసంబునకు నాఁడు
మందాక్షయై సంధ్య కుందెఁ జూవె
అపకీర్తిఁ బాపఁగఁ దపముఁ గావింపఁగఁ
జంద్రభాగాద్రికిఁ జనియె నిప్పు
డనుతాపముం బూనె నారాటముం బొందెఁ
బ్రాణంబులను నైనఁ బాయఁ దలఁచెఁ
దపముఁ గావించుపద్ధతి నెఱుంగదు పాప
మధికఖేదంబున నచటి కేగెఁ

గీ. జంద్రభాగాద్రి కేగి యాసంధ్యఁ దటిసి
వరతపశ్చర్యఁ దెలుపఁగ వలయు నీవు

నీదునిజరూపమును గాంచి ఖేద మొందు
నక్కతంబునఁ బొమ్ము రూపాంతరమున.

గీ. అనిన విని వసిష్ఠుండు సన్మునివరుండు
కపటవర్ణి యై చంద్రభాగమున కేగి
పొంత వీక్షించె సౌరభాక్రాంతపవన
లోడితతరంగ మగుబృహల్లోహితంబు.

వ. క్రమక్రమంబుగ నతఁ డాబృహల్లోహితసరోవరంబును సమీపించి,

గీ. తీరగామిని యైనయాతెఱవఁ గాంచి
జలజకైరవమండితసరసిఁ గాంచి
ఓషధీశోడుసహితప్రదోషసమయ
గగనముగ నెంచె మోదంబు గడలుకొనఁగ.

వ. మఱియు,

గీ. ఆసరసినుండి ప్రవహించి యమ్మహాద్రి
సానువుల మీఱి దక్షిణసాగరమునఁ
దుంగభంగసంపూర్ణ యై సంగమించు
చంద్రభాగానదిం గాంచి సంతసించె.

వ. అంత నాకమతాదిమహర్షు లమ్మార్కండేయుం గని మహానుభావ ! చంద్రభాగాద్రివృత్తాంత మెట్టిదియో యానతి మ్మనిన నతం డిట్లు చెప్పం దొడంగె.

చంద్రభాగోపాఖ్యానము.

సీ. జక్కవసూడు దక్షుతనుజాతలఁ జక్కనిచుక్క లంచుఁ బెం
పెక్కినయట్టిముద్దియల నిర్వదియేడ్వురఁ బెండ్లి యాడె ము
న్నెక్కుడుప్రేమ రోహిణిపయిం గడు నెక్కొనె నక్కతంబునన్
దక్కటివారలన్ విడిచె దక్షుఁడు మిక్కిలి యాగ్రహింపఁగన్.

గీ. విధువు మిగిలినవారలన్ । విడిచినంత
గోలుగోలున నేడ్చుచు । జాలిఁ దూలి
చాలకాలంబుదనుక నా।శశి వియోగ
తాపమునఁ జిక్కియుండి రా।తరుణు లెల్ల.

సీ. తైలసంస్కారంబుఁ । దప్పిననీలకే
శంబులు మోహపా।శంబు లనుచు
భూరిసౌరభయు క్త।పుష్పహారంబులు
భయదవిషోగ్రస।ర్పముల యనుచు
ధవళకాంతుల నీను।ధౌతవస్త్రంబు ల
సహ్యంబు లైనకూ।సంబు లనుచు
ఘనసారమిళితచం।దనలేపనాదులు
పొక్కించుచున్నము।పూఁత లనుచుఁ

గీ. జఱఁగుమాసినయంత ల।జ్జించి యితర
పురుషలోకవిలోకన।మ్ము దొఱంగి
గడియ యొకకల్పముగ వారు । గడపుచుండ్రి
యువతు లట్లుండ వలదె వి।యోగమునను.

వ. ఇట్లాశశాంకవదన లిర్వదియార్వురు వియోగానలసంతప్తచిత్త లై యొక్కనాఁడు,

ఉ. ఎక్కడ లేనిఘోరమున । కీతఁడు పూనెఁగాని దిక్కు లేదె మా
కక్కట భర్త లై తగుల । మాఁడిపుచ్చె శశుండు, రోహిణిం
దక్క మముం గనుంగొనఁడు । తాళఁగ శక్యమె? వార లుండునా
చక్కటి కేగి పైఁ బడుటె । చక్కటి యంచుఁ దలంచి రెల్లరున్.

వ. అని యిట్లిర్వదియార్వురుం గలసి య।త్యంతాగ్రహోదగ్ర లై
అనుతాపానలతప్తచిత్త లయి హా।హాకారముల్ సేయుచున్

జని యా చంద్రునియంకమందుఁ గలయా। చంద్రాస్య వీక్షించి భ
గ్గునఁ గోపాగ్నినిఁ బ్రజ్వలించి రతుల। క్రోధంబు దీపింపఁగన్.

వ. మఱియు వారలెల్లరు నొక్కుమ్మడి సమీపించి,

చ. అరవిరిపాన్పుపై మగని। యంకముపై నలరారు రోహిణీ
సరసిజనేత్రిఁ గాంచి జడఁ। జయ్యనఁ జక్కఁగఁ బట్టి క్రిందికిన్
బరబర యీడ్చి పైని శశి। పైఁ బడఁ బోయి రతండు ప్రేయసిన్
గరములఁ బట్టి యెత్తి తన। కౌఁగిటఁ జేరిచె బుజ్జగించుచున్.

గీ. లలన లాజ్యాహుతాగ్నికీ। లలను బోలి
తాము చూచుచునుండఁగఁ। దరుణిఁ బట్టి
కౌఁగిలించినరోహిణీ। కాంతుఁ జూచి
కలఁగి కన్నీరు గార్చుచు। నిలువఁబడిరి.

వ. అంత నా శశాంకుండు కోపావిష్టుండై వారలం గని.

ఉ. అవ్వకుఁ బూనినారె? పెను। తాఁగలు మీరలు రండలార, మీ
రెవ్వరు నాగృహంబునకు। నేటికి వచ్చితి రెగ్గొనర్పఁ, బొం
డవ్వలనుండి పల్కుఁడు, మదాంధ్యమునన్ గనుఁ గానకుండిరే?
ఇవ్వనజాయతాక్షి భువి। కీర్ష్యఁగఁ గారణ మేమి చెప్పఁడీ?.

వ. ఆతనిభీషణభాషణంబు లాకర్ణించి యేకగ్రీవముగ వారలి ట్లనిరి.

ఉ. రండల మంచుఁ బల్కితివి। రండల మామె నీవు జీవివై
యుండఁగ? రండకుం దగని। యున్కి ఘటించితి వగ్నిసాక్షిగాఁ
బెండిలి యాడి ధర్మపద। విచ్యుతచిత్తుఁడవై శఠుండవై
పొం డని పల్కుచుంటి విది। పోలునె? పాడియె? రోహిణీప్రియా!.

ఉ. రం డని యాదరింపక యు। రండలఁ జేసి గృహంబునుండి వేఁ
బొం డని పల్కి రోహిణిని। ముద్దుగఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి తీవు, మూ
ఢుండవు దక్షిణుండవె? శ। ఠుండ వశక్తుఁడవై భరింపలే
కుండిన రోహిణీవనిత। నొక్కతెఁ బెండిలి యాడరాదొకో?,

గీ. చానల కసంగమంబున । సంభవించు
నాధి యింత యం తని చెప్ప । నగునె చెపుమ
ఋతుమతిఁ సతిం బాసిన । నట్టిపతియు
భ్రూణహత్యామహాదోష । మునకుఁ బోవు.

ఉ. మాకరముల్ గ్రహించితివి । మాముఖముల్ గన వెన్నఁ డైన దో
షాకర! నీవియోగమును । సైఁపఁగఁ జాలము జాల మేల? నీ
కేకట రోహిణీసతిప । యిం గను నెక్కొనుఁ గాక యిట్టు ల
స్తోకలఁ బెట్ట న్యాయ మగు । నా తగునా యిది నీకుఁ జెప్పుమా?.

ఉ. రోహిణి జాణ నిన్వలచె । రోయి వెలందిగ నామెయే జగ
న్మోహిని యంచు నెంచి మము । బుద్ధిఁ దలంపవు నీకుఁగానియీ
దేహము లేల మాకు? కడ । తేఱిన మేలగుఁ గాదె స్త్రీలకుఁ
సాహస మెచ్చు పైఁ గడు వి । చారముఁ బొందెద నాలకింపుమా?.

వ. ఇవ్వాక్యంబుల నాలించి దండతాడితభుజంగిం బోలి రోహిణి యిట్లనియె.

కం. వలచితి నా మగవానిని
వలపించితి నట్టినేర్పుఁ । బడసిన మీరుఁ
వలచియు వలపింపుఁడు సుఖ
ములఁ బడయుఁడు నన్ను దూఱఁ । బోలునె చెపుఁడీ?.

మ. వలపింపం గలనేర్పు లేక నను నో । ర్వంబల్కఁగాఁ బాడియే?
వల పొప్పారెడుతమ్మిఁ గోరక ద్విరే । ఫం బొందు కాంక్షించునే?
కలహింపం బని లేదు మీప్రియుఁడు మీ । కౌఁగిళ్ళయం దుండ నే
బలిమిన్ గౌఁగిటఁ బట్టి తెచ్చితినె? నన్ । బాధింపఁగా నేటికిన్.

సీ. మగనాండ్రకింతటి । తగవుఁ జెప్పఁగ నేల?
యన్యోన్య మనురాగ । మాత్మఁ గలుగు

మగవాని మగనాలిఁ । బగఁ బూని యెడఁబాప
జగడించుమగువలు । జగతిఁ గలరె?
ఏటికి నూరక । యేరాలిపోరాట
మీతనిం బాసెద । నేలుకొనుఁడు
మగవానిసమ్మతి । మగువ గైకొనలేక
గావింపఁ జాలునె । కాపురంబుఁ
గీ. గాన లతకూన యేమాత్రినిఁ । గాఁగిలించు
కొనునొ? కారణం బేమియో । జనుల కెఱుఁగ
నగునె? ఊఁగ నై పోరాడ । నగును గాక
ప్రకృతిజన్యానురాగంబుఁ । బడయఁ గలరె?.

వ. అని యిట్లు సంభాషించు నామెభాషణంబుల నాలింపక, యూ
కాంతలు నిజకాంతుఁ జూచి,

ఉ. చాలును సంతసించితిమి । సత్ప్రథగామివి నీకుఁ బోల ది
ట్లాలరినై మనుం దొలఁగి । తక్కట యక్కటికంబు లే దెదన్
దాళఁగఁ జాల మీవనుపఁ । దండ్రికిఁ జెప్పెద మంచు నెల్లరున్
గోలున నేడ్చుచున్ దొలఁగి । గొబ్బున వోయిరి పుట్టినింటికిన్.

సీ. ఔర! యిది యేటిపాడి యీ।యాగడంబు
తగదు, పెడ్డాడి విడనాడి । వగవఁ జేసె
నాఁడువారల ననుచు నో।నాడి రపుడు
కలువచెలికాని నఖిలలో।కములవారు.

గీ. కొను లల్లాడ, నిండుమొ।గంబు లెల్ల
విన్నఁ బోవఁగ మేనులు । చెన్నుఁ దొలఁగఁ
గనులఁ గన్నీరు మున్నీరు । గా స్రవింప
న్నుందటం గుందుకూఁతుల । మందలించి.

యక్ష్మరోగావిర్భావము.

వ. దక్షుం డుదాత్తంబు సాంతంబుగ నాలించి దంతంబులు పటపటం గొఱికి మై మఱచి చంద్రు నుద్దేశించి దూషించి నాసికాగ్రంబు నుండి, మహాయక్ష్మరోగంబు సృజించినంత నారోగంబు పురుషాకృతిం దాల్చి భీషణుండై, దంష్ట్రికరాళవదనుండై, కృష్ణాంగారసమకాయుండై, యతిదీర్ఘుండై, స్వల్పకేశుండై, మృత్యుసంకాశుండై, శుష్కీభూతగాత్రుండై, తేజోహీననేత్రుండై, యధోముఖుండై, దండహస్తుండై, శ్వాసకాసముఖరితముఖుండై, సంభోగలోలుండై, సమీపంబున నిలువంబడి దక్షునకు నమస్కరించి యీరేలుంగున నేను వసింపం దగుస్థానం బెఱింగింపు మన వృషు దక్షుం డి ట్లనియె.

ఉ. చక్కనిచుక్క లైనతను। జాతల నెల్లరం గాకు సేసె నా
చుక్కలతేంశ, వానిమెయిం। జొచ్చి వసింపు మనంగ శ్లేష్మముం
గ్రక్కుచుం గన్నుకన్ను రను। రావమునం గళ మూంది దగ్గుచుం
జెక్కు చెమర్ప నుస్సు రని। చీందఱ వొందుచు మందగామి యై.

గీ. వెఱలి తఱి వేచి చంద్రుని। యొడలు గాంచి
పుట్టంగోం బన్నగము చొచ్చు। పోల్కిం జొచ్చె;
రాజుం బొందినకతమున। రాజయక్ష్మ
నామముం బొందె జగతి నా। యామయంబు.

గీ. యక్ష్మపరిపీడితుం డయి। యబ్జవైరి
శల్యమాత్రావశిష్టుం డై। శవముం బోలి
గ్రీష్మమున క్షుద్రనదిం బోలి। క్షీణదశకు
వచ్చె నోషధీశాఖ్యయు। వ్యర్థ మయ్యె.

మహాక్షామోద్భవము.

సీ. గ్రీష్మాంబువులభంగి, క్షీణించె సర్వౌష
ధంబులు; జగములు । తల్లడిల్లె
సర్వౌషధంబులు । క్షయముఁ బొందినయంత
యజ్ఞంబు లన్నియు । నంతరించె
యజ్ఞంబు లన్నియు । నంతరించినయంత
నాకుల కన్నంబు । లేకపోయె
నాకుల కన్నంబు । లేకయుండినయంత
ధరణిపై వర్షంబు । కురియకుండె

గీ. వర్షలోపంబునం బంట । పండకుండ
నంత దుర్భిక్ష మెల్లెడ । నాక్రమించె
గోడు గుడుచుచు మలమల । మాడి తుదకుఁ
బ్రాణిలోకంబు సర్వంబు । క్షీణమొందె.

గీ. అమయాక్రాంతదారిద్ర్య । మాక్రమించె
దానజల మింకినంతనె । దాతగృహము
నుండి యాచకులు తొలఁగు । చుండి రిభక
పోలములఁ బాయుబాభర । ములను బోలి.

గీ. తిండికఱవున మద మింకఁ । దెల్లఁబాఱు
నేనుఁగుం బోలి దివి మేఘ । హీన మయ్యెఁ
బండఁబాఱినక్షేత్రంబు । లెండఁబాఱె
ధర్మ మనునది బురదలో । స్తంభ మయ్యె.

సీ. లోభంబుచే ధన । లోపంబుచే సర్వ
లోకంబులుం బొందె । నాకులంబు
పాపకర్ములకూరి । వర్తనం బెల్లెడ
వ్యాపించె దుఃఖంబు । బాధకొలిసె

బ్రాహ్మణోత్తమవేద। వాదనినాదంబు
ఖేదనాదముగ వ్యా। కీర్ణమయ్యె
రాజులధర్మక। ర్మంబులం గావింపఁ
జోరులయుద్వృత్తి। మేరమీఱె
గీ. రోష మిగురొత్తె రాజ్యాభి। లాష హెచ్చె
కారణము లేనికలహంబు। కడలుకొనియె
నఖలవణిజులవ్యాపార। మతిశయిల్లెఁ
గపటజనవర్తనము లౌకి। కముగ మీఱె.
గీ. వివిధరోగముల్ జగతి నా। విర్భవించె
మూఢవైద్యులదంభ ంబు। రూఢి కెక్కె
ప్రజలకన్నీరు వర్షలో। పంబుఁ దీర్చెఁ
బాఁచియుఁ బంటయుఁ భువిఁ। బాడువాఱె.
గీ. ధరణి దారిద్ర్యదేవత। తాండవించె
వైదికుల వేషభాషలు। ఫ్రిడి చెలఁగ
నవనిసురుల మర్యాదయు। నంతరించె
దాసరులసంఖ్య వర్ధిల్లె। దాతకుందె.
వ. అంత,
ఉ. అక్షయ మయ్యె వ్యాకుల మ। హర్నిశము న్ప్రజ కార్తి హెచ్చె, దు
ర్భిక్షము మేర మీఱె దుర। పిల్లిరి దేవత లంచు నాసహ
స్రాక్షుఁడు బ్రహ్మయాజ్ఞ నమృ। తాంధసులన్ బురికొల్పి లేచి వే
దక్షునిపాలికిం జని సు। ధాకరుఁ బ్రోవఁగ వేఁడె నెంతయున్.
వ. అంత బ్రహ్మసముం డగుదక్షుండు,
గీ. వేలుపులఁజేని వేఁడుకో। లాలకించి
యట్లయౌఁ గాక, చంద్రుఁ డి। ల్లాండ్రనిప్పు

డేలుకొనునేని నీపైని। వృద్ధిఁ జెంది
యట్ల క్షయ మొందుచుండు మా।సార్ధమునకు.

గీ. అట్లయాఁ గాని మునుపటి।య ట్లహర్ని
శంబు సంపూర్ణకళ లొండఁ। జాలఁ డాతఁ
డనిన ధన్యోస్మి యని యిందుఁ। డజునికడకు
వెడలి వృత్తాంత మంతయు। విన్నవించె.

గీ. అఖిల మెఱిఁగినయాబ్రహ్మ। యతఁడు రాక
పూర్వమే బృహల్లోహిత।పుష్కరంబుఁ
జందుఁ గాపాడ సృష్టించి, । చంద్రభాగ
శైలమున కేగె శశితోడ। శక్రుతోడ.

వ. అ ట్లెల్లరుం గొలువఁ జంద్రదేవేంద్రులతో బ్రహ్మ బృహల్లోహితం బును సమీపించి,

గీ. పాకలామయుగ్రస్తద్వి।పంబుఁ బోలి
యక్ష్మరోగావృతుఁ డయి ప్రా।ణావశిష్టుఁ
డై కడుంగడు శుష్కించు।నతని సరసి
స్నానముం జేసి ర మ్మని। యాన తిచ్చె.

గీ. చంద్రుఁ డప్పుష్కరంబున। స్నాన మాచ
రించి లేచినయంత వి।రించి యాత్మ
నల రెఁ; బురుషాకృతిం దాల్చి। యక్ష్మరోగ
మీవలకు వచ్చి నాగతి। యేమి యనిన.

వ. బ్రహ్మ యి ట్లనియె.

గీ. అనిశ మెవ్వాఁడు స్త్రీలోలుఁ। డై రమించు
సంధ్యయం దెవ్వఁ డతివతో। సంగమించుఁ

గానసంయుక్తుఁ డెవ్వాఁడు । కాంతఁ గూడు
వానిదేహంబు నీకు ని।వాస మగును.

వ. వెండియు మృత్యుదేవీపుత్రి కృష్ణ యనునామె నీకు భార్య య
గుఁ బొమ్మనిన చంద్రునిం బాసి యదృశ్యం జనియె.

గీ. మధుపపరిభుక్తశుక్లక।మలముఁ బోలి
సారహీనుఁడై దీనుఁడై । యూరెలుంగు
రాలుపడఁ గంటఁ గన్నీరు । జాలువాఱ
బ్రహ్మ వీక్షించి చంద్రుండు । పలికె నిట్లు.

గీ. సడలి విడివడె నవయవ।సంధు లెల్లఁ
గార్యమునకు నుత్సాహంబుఁ । గలుగకుండెఁ
జులుకఁదన మింకె బుద్ధియుఁ । దెలివుఁ దప్పెఁ
గారణం బేమొ? తెలియదు । కమలగర్భ!.

వ. కటకటం బడి బ్రహ్మ యిట్లనియె.

సీ. రోగలక్షణ మద్ది । రోగంబు నినుఁ బాసె
బలహీనమున మేను । బడలియుండు
జ్యోత్స్నయు నమృతంబు । శుష్కించె నీదు తే
జంబు సర్వంబు ని।స్సార మయ్యెఁ
దెలి వొందు గల దది । తెలిపెద చాలింపు
క్రతుపురోడాశభా।గంబుఁ గొమ్ము
యజ్ఞవేళల నీకు । యజమాను లెల్లరు
నర్పింపవలయు । నాయాన చూవె

గీ. బలము వీర్యంబు పూర్వంబు।వలె లభించు
సానరాపునఁ గ్రాలువ।జ్రములఁ బోలి
నీదుకళ లెల్ల రాజిల్లు । నిశ్చయముగ
నని వచించి వేల్పులఁ గాంచి । యనియె మఱియు.

చంద్రకళావిభాగము.

గీ. దక్షునానతిఁ బాలింపఁ దగును మనకు
ఏకకళ శంభునాదల నెపుడు నుండు
శుక్లపక్షంబునందలి జ్యోత్స్న యెల్ల
కృష్ణపక్షంబునను దాని నెనయుచుండు.

గీ. మిగులుపదునేనుకళలను మీరలెల్ల
కృష్ణపక్షంబునందు గ్రహింపవలయు
శుక్లపక్షంబునన్ శశి శోభఁ గాంచుఁ
గ్రమమునన్ గాముదిం బొంది కళలఁ గ్రాలు.

వ. ఇట్లు బ్రహ్మ వచించె నని మార్కండేయుండు కమఠాదుల కి ట్లనియె.

గీ. ఆర్యవరులార, సర్వమాఖ్యాత మయ్యెఁ
బర్వతశ్రేష్ఠ మైనయా పర్వతమున
బ్రహ్మచే శశి భాగింపఁ బడియెఁ గాన
చంద్రభాగాద్రి యనుసంజ్ఞ సంభవించె.

గీ. చంద్రభాగాద్రిపైఁ బుట్టి సరసిఁ జొచ్చి
యమృతతుల్యమై ప్రవహించి యఖిలజీవ
ములకు జీవనం బయి వార్ధిఁ గలసెఁ గాన
నన్నదియుఁ జంద్రభాగాహ్వయమును బొందె.

వసిష్ఠుండు సంధ్యం గాంచి ప్రసంగించుట

వ. వినుం డనంతరమున నాకుమానాబ్రహ్మచారి, ధమ్మిల్లబంధదిక్కృతయామినియు, మందగామినియుఁ, దీరగామినియు నైన యాసంధ్యాకామినిం గాంచి సమీపించి,

ఉ. ఎవ్వతవే లతాంగి ? జగ మెన్నఁడుఁ జూడనిమేనిసొంపునన్
మవ్వమునన్ రహించెదవు మానులఁ జూడఁగ వచ్చియుంద్వు వే

నెవ్వఁడనో యెఱుఁగుదువె? యింతి నెఱుఁగనిబ్రహ్మచారి నీ
వెవ్వరు లేనితావునకు నేటికి వచ్చి తెఱుఁగఁ జెప్పవే?.

క. ఎలదీఁగఁ బోలుదానవు
ఎలప్రాయపుఁ జిన్నదాన వెలనాఁగా! కీ
డెలరారెడు నీస్థలమున
కెలమిఁ జనుదేర హేతు వేమియొ చెపుమా.

సీ. పల్లవంబులఁ బోలుపాదపద్మంబులు
కటికరానేలపైఁ గందవలసెఁ
గమలంబ యాఁగాక కమలాస్య నీమోము
వసివాడి కమలి సొం పెసఁగకుండె
నిందీవరము లేమొ యింతి నీకనుదోయి
బీరెండ కరమోడ్పుఁ గోరుచుండెఁ
బూఁదీఁగె యనవచ్చుఁ బూఁబోణి నీమేను
సూర్యాతపంబున సుక్కియుండెఁ

గీ. దుమ్మొదలగుండెఱుఁగని తమ్మిఁ బోలి
యున్నదానవు గజయాన చిన్నదాన
పసుపునిగ్గులు దేఱునైపరువమునకుఁ
దగనితావిద్ది తగునె యీతెరువ మగువ?.

గీ. చక్కఁదనమున కిక్కయై చుక్కఁ బోలి
యందమున కంద మగునీదు చంద మరయ
నలరువిలుకానిరాణికిఁ దిలక మగును
చక్కఁదన మెక్కడిది మాకు జలజగంధి?.

గీ. ఘుమ్ముఘుమ్మని గంధంబు గ్రమ్ముకొనఁగ
సరసి జనిర్ఝుంచుకమలంబు చందమునను

ఎవనికఁగ్భంబునం దుదయించి తీవ్ర
కడల నెన లేనిమైత్రావి కడలుకొనఁగ.

క. మగువయె నినుఁ జూచి వలచు
మగవానికిఁ జెప్పవలెనె? మగువా! నీ వీ
జగ మెఱుఁగనితావున నుం
డఁగ నీకు విరక్తి కారణం బగు నేమో?.

ఉ. కారణ మేమియో తెలియఁగా మదిఁ దోఁపఁకయుండెఁ జూవె, నీ
జేరినవాఁడ, డాఁపకుము; చెక్కిలి నొక్కినఁ బాలు గాఱు నే
పూరుషుఁ డైన నిన్వలచి పొందిక వ మ్మొనరించె నేమొ? సం
సారము సారహీన మని చాన తలంచితె నెమ్మనంబునన్?.

సంధ్య తనయుద్దేశముం దెలుపుట

క. అని పలికినకుహనావ
ర్ణినిఁ గని యాతఁడు వచించు నేరుపునకు లో
నెన లేనిమోద మొందుచు
వనజానన భావ మిట్లు వ్యక్తముఁ జేసెన్.

క. అనఘా! నినుఁ గనుఁగొనినం
తనె నే నొనరింపఁబోవు తపము ఫలించెన్
విను మొకకారణమునఁ బా
వన మగుతప మాచరింప వచ్చితి నిటకున్.

క. జననం బఘుభాజన మని
ఘన మగుచింతాభరమున గాసిలి యిటకున్
జను దెంచితిఁ దపమునకై;
జననుత వనజాసనుండు జనకుం డనఘా!.

క. విను మాతనిమనమున నే
జనియించితి ముజ్జగములు సంధ్య యనంగన్

దనరినదానను తపమున
కను వగుపద్ధతి వచింపు । మనుమోదమునన్.

వ. ఆపలుకుల నాకర్ణించి యక్కపటవర్ణి యి ట్లనియె.

మ. తపమా? నీ వానరింపఁజాలుదువె కాం।తా? మోదుగుంబూవుతో
నుపమింపం దగునందచందములతో । నొప్పారు నీదేహ మా
తపముం శీతలముం సహింపఁ గలదే? । ధైర్యంబు లే దైన నే
నుపదేశించెద సాహసింపఁ దగు నీ।యుద్యోగ మెట్లుండునో?.

విష్ణుమంత్రోపదేశము

వ. ఏమహాత్తేజంబు, మహత్తపంబు, పరాత్పరం బట్టివైష్ణవంబు సమా
రాధ్యం బని యెఱుంగుము.

గీ. రమణి! ధర్మార్థకామమో।క్షముల కాది
కారణం బెవ్వఁ డెవ్వఁ డే।కముగ నుండు
నెవఁడు జగదాద్యుఁ డెవఁడు వి।శ్వేశ్వరుండు
అట్టిపురుషోత్తముని నాత్మ । నరయవలయు.

వ. శంఖచక్రగదాద్యాయుధకరుని, కమలామనోహరుని, కమల
నేత్రుని, నీలాంజనసన్నిభగాత్రుని, నిత్యపవిత్రుని, శ్రీవత్సవక్షుని,
జగద్రక్షుని, శాంతుని, కరుణాస్వాంతుని, వనమాలాధరుని, పరు
ని, కేయూరకుండలభూషితుని, వేదభాషితుని, నిరాకారుని,
భక్తహృదయవిహారుని, దైత్యసంహారుని, సూర్యమండలమధ్య
స్థుని, స్వస్థుని, నిరంత మోమ్ నమో వాసుదేవాయ, నిత్యానం
దాయ, నిరాలంబాయ, యని భజించుచు, మౌనముద్ర వహించి,
స్నానం బాచరించుచుఁ, బూజించుచుఁ, దపంబుఁ గావింపవలె
నని యుపదేశించి యవ్వనిస్థుం డవ్వనజానన వీక్షించుచుండ నంత
ర్హితుం డయ్యె. అనంతరమున,

గీ. ఆబ్రహ్మల్లోహితతటంబు । నధిగమించి
ముజ్జగంబు లాశ్చర్యంబుఁ । బొందునట్లు
సతముఁ గమలాక్షి కమలాక్షు । మతిఁ దలంచి
తపముఁ గావించుచుండె వత్సరము లరుగ.

సంధ్యకు శ్రీవిష్ణువు ప్రత్యక్షమై వరంబు లొసంగుట

వ. అంతఁ గొంతకాలంబున కాకాంత యేకాంతంబునఁ దనయంతరంగమున నేరూపంబు ధ్యానించుచుండె, నారూపంబు మూర్తివంత మై ప్రత్యక్ష మయ్యె. వినుండు.

సీ. శాంతంబు భువి మూర్తి।వంత మయ్యె ననంగ
నాకృతి ప్రకృతిపై । నాక్రమింపఁ
గ్రవ్యాద మారణ।కారణకరములు
పురుషార్థముల నీయఁ । బూనుకొనఁగ
నరుణరేఖలతోడ । నలరారుకనుదోయి
భక్తానురాగంబు । ప్రజ్వలింప
నజ్ఞానమున జ్ఞాన । మావిర్భవించె నాఁ
గటిమేన దువ్వల్వ । కాంతులీన

గీ. శేషతల్పుండు కేయూర।భూషణుండు
పోషణుం డాశ్రితాభీష్ట।శోషణుండు
ఈషణప్రదుం డరిలోక। భీషణుండు
గోచరించెఁ బ్రఫుల్లాబ్జ।లోచనుండు.

గీ. అట్లు ప్రత్యక్షముగ నిల్చు।హరినిఁ గాంచి
యే మని స్తుతింపఁ దగు నని । యెదఁ దలంచి
పుష్పములతోడ సంతోష।బాష్పములను
విడిచి ముకుళితనేత్ర యై । వెలఁది నిలిచె.

వ. అట్లు ముహూర్తమాత్రంబు నిలిచి.

గీ. శిష్టజనులను బాధించు। దుష్టలోక
శిక్షకుండవు భక్తాంగ। రక్షకుఁడవు
మాయఁ దొలఁగియు మాయతో। మలయుచుందు
వాఁడువానను నిన్నేమి। యాడుదాన

శ్రీ విష్ణుస్తుతి

వ. అని నిమీలితాక్షి యైనయప్పద్మాక్షి పద్మాక్షునికరుణాకటాక్ష ప్రసాదంబున దివ్యజ్ఞానంబు సంపాదించి, మౌనంబు విడిచి "కారణకారణాయ, సమస్తలోకాంతరమోహదాయ, దివ్యజ్ఞానవిభూతిదాయ నమో నమోస్తు. అంతశ్చింత్యం, నిరాకారం, నిరాలంబం, జ్ఞానగమ్యం, గోవిందం, మనసాభజామి." అని యనేకవిధంబులఁ బ్రస్తుతింప నమ్మహానుభావుండు సంతుష్టాంతరంగుం డయి, మనోభీష్టం బెఱింగింపు మనవు డామె యిట్లనియె.

గీ. వినుము జీవంబు లావిర్భ। వించినంతఁ
గామమును బొందుచున్నవి। కమలనాభ!
అట్లు గాకుండ నీపైని। ప్రాణిసమితి
క్రమమునం బొందఁ దగియుండుఁ। బ్రకృతియందు.

గీ. సతులతలమానికం బని। జగము నన్నుఁ
బొగడ దొడ్డయిల్లాల నై। నెగడవలయుఁ
బతియు కనులకుఁ గనుపట్ట। వలయు, నన్నుఁ
గాంచినఁ బరుండు క్లీబుఁ డౌఁ। గాక జగతి.

వ. శ్రీమన్నారాయణుం డిట్లనియె.

గీ. మగువ! నీకాంక్షితంబు స। మంజసంబు
శైశవంబు కౌమారంబు। జవ్వనంబు

వార్ధకం బనునాలుగ । వస్థ లవనిఁ
బ్రాణికోటికి నీపైనిఁ । బరిఢవిల్లు.

గీ. అతివ, బాల్యాంతమునఁ గామ । మంకురించి
యౌవనంబున శక్తి । యధిక మగును
తపముచే నీదుమర్యాద । ధరణియందు
స్థాపితం బయ్యె నీజయ । స్తంభ మనఁగ.

గీ. సతికి నుపమింపఁ దగుదువు । జగతియందు
నీకుఁ గలయట్టియీలువు । నెగడ దెందు
నెవఁడు మూఢుఁడై నిన్నుఁ గా । మేంగితమునఁ
గాంచు నాతఁడు క్లీబుఁడౌఁ । గాక యబల!.

గీ. సప్తకల్పాంతజీవి, య । శస్వి ఘనత
పస్వి చారుతేజస్వి నీ । భర్త యగును
అని వరంబుల నొసఁగి నా । రాయణుండు
అచట నంతర్హితుం డయ్యె । నక్కజముగ.

సంధ్య యరుంధతి యై జన్మించుట

వ. అంత నాకాంత సంతుష్టాంతరంగ యై, యపావన మైన యీజీవనము త్యజించెదం గాక యని నిశ్చయించి, యేరికిం గానరానియాకారముం దాల్చి, శీఘ్రగమనంబునం జని, మేధాతిథిమునినాథుని యాగవహ్నిం బడినఁ బురోడాశమయం బగు నామెశరీరమునుండి పురోడాశగంధం బాకాశపర్యంతము వ్యాపించె. అనంతరమున,

మగువశరీరంబు । మార్తాండమండలాం
తరమును జొచ్చినం । తనె యినుండు
రెండుగా విభజించి । రెండు పాళ్లసంధ్య
నొసరించె వేల్పు లం । తనివికొఱకు,

రెండవపాలు పితృప్రీతికొఱకు సా
యంసంధ్యఁ గావించె । నార్యులార !
యామెప్రాణంబులు । నాదినారాయణు
నానతి వైళంబ । యమ్మునీంద్రు

గీ. ననలకుండంబునం బడి । కనకవర్ణ
తుల్యగాత్రంబున రహింప । దుహితదుహిత
జననముం బొందె ననుచు న।మ్మునివరుండు
ఇనుమడించినప్రేముడిం । గెనుచుకొనియె.

గీ. ధర్మమున కనిరుద్ధవ।ర్తనముఁ గలిగి
మెలఁగవలె నని యమ్ము।ని।కులవతంసుఁ
డామెకు నరుంధతి యనంగ । నామ మొసఁగి
యనిశ మల్లారుముద్దుగ । నరయుచుండె.

గీ. చంద్రభాగానదీప్ర।దే।శమున నమ్ము
నీంద్రునాశ్రమంబున రతీ।మృగి యనంగ
నెలమి నాడుచు శుక్లప।క్షేందుఁ బోలి
దినదినంబును మిగుల వ।ర్ధిల్లుచుండె.

వ. అంత,

చ. అయిదవయేఁడు వచ్చె నని । యాత్మఁ దలంచి సమస్తవిద్య లె
ల్లయినను నేర్పఁగావలయు ; । నింతికి నీతియ జీవనంబు, వి
ద్యయ కడు మేలొనర్చు నని । యమ్మునివర్యుఁడు లేచి, పుత్త్రికో
రయమున నేగి భారతి కె।ఱఁగి యరుంధతిఁ జూపి యిట్లనున్.

అరుంధతీవిద్యాభ్యాసము

గీ. నాదుగారాబుకూఁతు రీ।నాతిమిన్న
తల్లి ! విద్యలం గన్నకాం।తామతల్లి

వగుచు, విద్యచే విజ్ఞాస । మతిశయిల్లుఁ
గరుణఁ గలిగి యామెకు విద్యఁ । గఱపవలయు.

గీ. పుష్ప మనిచెప్ప నొప్పదె । పూవుఁబోణి
సౌరభంబు పొసంగు పుష్పమున కరయ
విద్య యనుగంధ మిసుమంత । వెలయకున్నఁ
బోలఁతి యేటికి మోసుగుం । బూవుపోల్కె.

వ. అని వచించి యాభారతికి నరుంధతి నర్పించి యతీచ్ఛాం జనియె.

ఉ. స్త్రీలకు విద్యఁ జెప్పఁ దగ । దే యనుసందియ మేల? చెప్పఁగాఁ
బోలు; జగంబు భారతిని । పూరుషుఁ గా వినుతింప దేల? వి
ద్యాలత కాలవాల యని । యామెఁ గడు-గడు సన్నుతింపఁగా
నేల? వివేక మున్నబుధు । లీవిషయంబు గ్రహింపుఁ డాత్మలోన్.

వ. వినుం డనంతరమున:—

గీ. కనక మెన లేనిరతనంబు । నెనసినట్లు
పోలఁతి నవయౌవనంబునఁ । బొలుపుఁ గాంచె
మల్లయజంబు పుష్పించిన । మాడ్కి నతుల
విద్యచే నామె జగమున । విరియఁ బాఱె.

వ. అంత నొకనాఁడు,

గీ. బ్రహ్మమానసపుత్త్రుని । బ్రహ్మచారి
నవ్వసిష్ఠుని వీక్షించె । నాలతాంగి
యాలతాంగిని వీక్షించె । నాతఁ డంత
వారి కన్యోన్యరాగంబు । మేరమీఱె.

వివాహము

వ. వారిరువురయింగితంబు గ్రహించి, యంభోజసంభవుండు మేధా
తిథి కెఱింగించి శుభముహూర్తంబున వివాహంబుఁ గావించె.
అవ్వధూవరుల మంగళస్నానజలంబ యిట్లు సిపాసినదీరూపంబు

నం బరమపవిత్రింబుగఁ బ్రవహించుచుండె నని యమ్మార్క
డేయమునితల్లజుండు కమఠాదిమునీంద్రుల కెఱింగించె.

ఆశ్వాసాంతము.

క. రామా, రఘుకులజలనిధి
సోమా, నిర్జితసురారి । శూరస్తోమా
కామారి వినుతపావన
నామా, సంగ్రామభీమ । నతసుత్రామా!.

శా. అర్ణోరాశివిహార, హారఫణిసీ।హారేందుఫుల్లాంబుజో
దీర్ణోత్ఫుల్లయశఃపరికీర్ణ దశది।గ్దేశాంత, దేశాంతరా
భ్యర్ణవ్యాప్తకథాసుధాప్రముదిత।బ్రహ్మాదిదేవార్చిత
స్వర్ణాంభోజపదాబ్జ, అబ్జహితవం।శా, వంశనాదప్రియా!.

కమలవిలసితవృత్తము. సరసిజనయన, త్రి।జగదుపకారీ
సురుచిరగుణగణ, । సుజనవిహారీ
హరిహరవిధినుత, । అరివిజితారీ
దరదరదనినద।దళితసురారీ!.

గద్యము. ఇది శ్రీమద్భాగవతుల నారసింహశర్మ ప్రణీత శ్రీమహా
కాళీపురాణాంతర్గత శృంగారసంధ్య యందుఁ
ద్వితీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

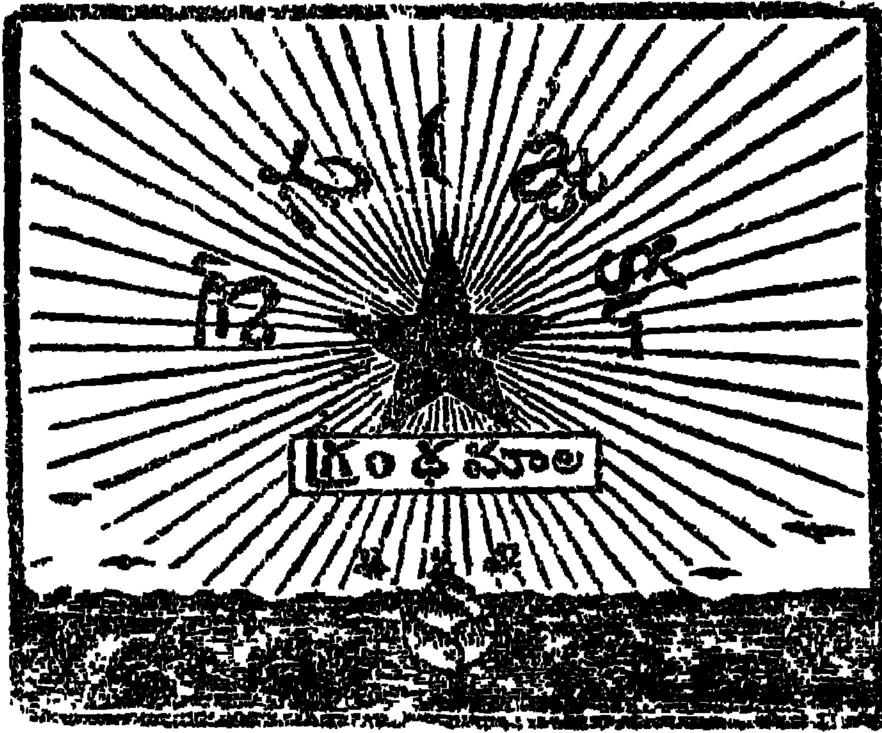
శ్రీరామార్పణమస్తు.

THIS CANCELS ALL PREVIOUS RULES.

Estd. in 1911.

Registered

Not this.

TRADE MARK.

భాగవతుల
నరసింహశర్మ
ప్రొప్రైటర్.
వేగుచుక్క
గ్రంథమాల,
పూడిపెద్దివారివీధి,
బరంపురం (గంజాం)

1927

సంపాదకులు:—బ్ర॥ శ్రీ॥ ఆదిభట్ల తరిణయ్యసిద్ధాంతిగారు.

నిబంధనలు.

1. నిరూపకనవలలు, సాంఘికనవలలు, పుణ్యచరిత్రములు, మృదుమధుర ప్రబంధములు, మనోహర నాటకములు, మనోల్లాసకరములగు నీతిహాసములు, చక్కని కాగితముతో, రమ్యమగు అచ్చుతో, రెండుమాసములకొకొక్కటిగా వెలువడును.

2. గ్రంథము వెలువడినవెంటనే చందాదారులకు ఒక్కొక్క గ్రంథము ఒక్కొక్కరూపాయికి వి. పి. చేయబడును మనియార్డరు కమీషను ప్రత్యేకము. ఇతరులకు ప్రతిగ్రంథము రూ 1—8—0 (ఖర్చులతోసహా)

3. ఆరుగ్రంథములు (పోస్టేజీలుగాక) సంవత్సరమునకు ఆరు రూపాయలు మాత్రమే ఈయారురూపాయలు ముందు (అడ్వాన్సుగా) బంపు చందాదార్లకు ఎట్టి ఖర్చులుండవు.

క్రొత్తగా చందాదారులగువారు మొదటి పార్సెలు పోస్టేజి మొదలగు ఖర్చులు భరించుకొనవలెను. ప్రతిగ్రంథముం దప్పక పుచ్చుకొను చందాదారులకు మాత్రమే అనుబంధగ్రంథ ముచితము.

4. చందాదారులగువారు వెనుకటి గ్రంథములలో నేయొకగ్రంథమునైనం గోరిరేని ప్రవేశరుసుము 0-4-0 మాత్రమే. అట్లు కాక, తాము ప్రవేశించిన పిమ్మట వెలువడిన గ్రంథములం బంపగోరిరేని ప్రవేశరుసుము 0-8-0 మాత్రమే.

5. చందాదారులగువారు వెనుకటి గ్రంథములు పుచ్చుకొనవలెనను నిబంధన ఎంతమాత్రమును లేదు. వారు కోరిరేని (కోరినగ్రంథములబట్టి) చౌకగా ఇచ్చెదము.

6 అప్పుడప్పుడు వెలువడు అనుబంధ గ్రంథములు చందాదార్లకుమాత్రమే ఉచితము.

గ్రంథరచనా నియమములు.

1. Characterisation 2. Development of character 3. New Ideas 4. Historical Beauties 5. Description of nature and other varieties.

గమనింపుడు—చందాదారులు ప్రతిగ్రంథముఁ బుచ్చుకొనుట తమకు విధియై యున్నది. తీర పంపించినపిమ్మట గ్రంథము నెంతమాత్రము ద్రిప్పివేయరాదు. ప్రతి గ్రంథమునకు ముందు ఇంటిమేషను పంపుదుము. ఇష్టములేనివారు వెంటనే మాకు తెలియఁజేయవలెను. త్రిప్పివేయక ప్రతిగ్రంథము పుచ్చుకొను చందాదారులకు మాత్రమే అనుబంధ ముచితముగా పంపుదుము. అడ్వాన్సుపంపిన చందాదారులకు మేము కృతజ్ఞులమై యుందుము.

నూతనప్రచురములు. (New Publications.)

శ్రీతులసీరామాయణము.

నిర్వచనము—చిత్రపటశోభితము.

వాల్మీకి రామాయణమువలెనే హిందూదేశమునం దంతటఁ బ్రఖ్యాతిఁ గాంచిన రామాయణమిది. మనభాష కిదియొక నూతనాలంకారము. ఇది హిందీభాషయందు శ్రీతులసీదాసమహాకవిచే వ్రాయఁబడినది బ్ర॥ శ్రీ॥ భాగవతుల నృసింహశర్మ గారిచే నాంధ్రీకరింపబడుచున్నది. జగద్గురువగు శ్రీగాంధిమహాత్మునిచే నిత్యముఁ బారాయణము జేయబడు నీరామాయణ ప్రాశస్త్యముఁ జదివినవా రనేకవిధములఁ గొనియాడకపోరు. వివిధరసములకు, సుపాఖ్యానములకు, మనోహరగాథలకు నిది జన్మసీమ. ఒక్కొక్క కాండము చొప్పున వెలువడును. ఆంధ్రీకృత శ్రీతులసీరామాయణముఁ బొగడుచు మహనీయులు వ్రాసిన యుత్తరములు మునుమున్న ప్రచురింపఁబడును. బాలకాండము వెలువడినది. కొలఁది ప్రతులుమాత్రము కలవు. అయోధ్యాకాండము రెండు భాగములు. ప్రతిసంపుటము చందాదారులకు రూ 1-0-0 ఇతరులకు రూ 1-8-0 పోస్టేజి ప్రత్యేకము.

ఉగ్రభైరవము.

చందాదార్లకు రు 1—0—0 పోస్టేజి వేరే ఇతరులకు రు 1—8—0 పోస్టేజివేరే.

గ్రంథకర్త:—పోడూరి రామచంద్రరావుగారు, బి. ఏ. బి. యల్.

ఇదియొక భయంకరమైన డిటెక్టివ్ నవల. ఆంగ్లమునగల "The Hound of the Baskervilles" అను నవల ననుసరించి మృదుమధురశైలిని వ్రాయఁబడినది. చిత్రపటశోభితము. హంతకుఁడొక బాగిలము ద్వారా చేయించిన యత్యద్భుత భయంకర ప్రక్రియ ఇందు నిరూపింపఁబడినది. తుదివరకుఁ జదువనిదే విడిచిపెట్టను. గుండె లవియఁజేయుప్లాటు. వలయువారు వెంటనే వ్రాయవలెను. కొలదిప్రతులు మాత్రమే కలవు.

సర్వమంగళ.

చందాదార్లకు రు 1-0-0] [ఇతరులకు రు 1-8-0 ఎల్లరకు పోస్టేజి ప్రత్యేకము.

గ్రంథకర్త:—వారణాసి నరసింహారావుగారు.

ఇదియొక సరసమైన సాంఘికనవల. అరుంధతీ దయామయుల పరోపకార పారీణత, సుశీలాసర్వమంగళ భయంకరకష్టములు, కామినీ భీమణ ప్రతిహింస, డాక్టర్ భువనసుందరుని దుర్దాంతదురంత కార్యములు, కామవికారచక్రికములు, చదివితీరవలెను ఇంతయేల! ఆంధ్రపత్రికాది పత్రికలచేఁ బొగడ్తకెక్కిన నవల యిది. చక్కని నిండు కాలికోబైండు, మంచిఅచ్చు, మంచి కాగితము.

రసపుత్రజీవనసంధ్య.

గ్రంథకర్త:—భాగవతుల నృసింహశర్మగారు.

బంగాళిభాషయందు శ్రీరమేశచంద్రదత్తుగారిచే వ్రాయఁబడినది. పైగ్రంథకర్తగారిచే ననువదింపఁబడినది. ప్రథమప్రతులన్నియు సరిపోయినవి. ద్వితీయముద్రణమునకు సిద్ధముగానున్నది. వలయువారు వెంటనే తెలియఁజేయవలెను. వెల 0-14-0 పోస్టేజి ప్రత్యేకము.

నాటకత్రయము—గ్రంథకర్త—భా॥ నృ॥ శర్మ॥

1 విజయ విజయము.

వీరరసప్రధానమగు నాటకము. కర్ణార్జునుల యుద్ధము. ఎల్లరు భారతముఁ జది వినవారే కాని కర్ణుఁడెట్టివాఁడో యోజించినవారు లేరు. కర్ణునికొఱకే యీనాటకము వ్రాయఁబడినది. అనేకులు కొనియాడిన నాటకమిది. వెల రు 0-10- పోస్టేజి ప్రత్యేకం.

2 ప్రతిజ్ఞావిజయరామరాజీయము

లేక

విచిత్ర వీరబొబ్బిలి.

బొబ్బిలియుద్ధనాటకము లనేకములున్నవి. యథార్థములగు వంశేతులతో విరాజిల్లు నాటకరత్నమిదియే. విజయరామరాజుగారి రాజనీతికి బొబ్బిలివారి పరాక్రమమును నిదర్శనయినిపట్టు వెంగళ్రావు, రంగారావు, పాపయ్య, మొదలగు వీరుల పద్యములు స్పష్టముగ నిర్ణయించును. దీని వెల 0-12-0 పోస్టేజి ప్రత్యేకము. కొలదిప్రతులు మాత్రమే కలవు

3 ప్రతిజ్ఞాచాణక్యము.

శ్రీద్విజేంద్రలాల్ రాయ్ గారు వంగభాషయందు నాటకగ్రంథకర్తలలో సరుఁడని ప్రఖ్యాతి. ఆతడువ్రాసిన నాటకమునకు "చంద్రగుప్త" శిరోభూషణ అచంద్రగుప్తనాటకమే యీప్రతిజ్ఞాచాణక్యము. అనేకనాటకములవారు వా మాడి ప్రఖ్యాతిగణించిరి. చాణక్య నెట్లుగఁ దలఁచి వారీనాటకముఁ జదివితీర వు. దేశభక్తి కిది పుట్టినిల్లు. చందాదార్లకు 0-12-0 ఇతరులకు రు 1-0-0 పో ప్రత్యేకం.

అభినవభర్తృహరి.

గ్రంథకర్త:—భాగవతుల నృసింహశర్మగారు.

ఈనామమునుబట్టియే యిది భర్తృహరి సుభాషితములంబోలు గ్రంథమని తెలి గలదు. శృంగారాది వివిధరసములకు, నీతి భక్తి జ్ఞాన వైరాగ్యముల కిది పుట్టి మృదుమధురపద్యములు, చక్కనిశైలి, మంచికాగితము, సొగసైనఅచ్చు. దిట్టమగు బైండు కొలది ప్రతులే యున్నవి. దీనివెల 0-10-0 పోస్టేజి ప్రత్యేకము.

కామాక్షీ సరసము.

గ్రంథకర్త:—శృంగారశిరోమణి, మండా వెంకటేశముగారు.

తారాశశాంకవిజయము, బిల్హణీయము, రాధికాసాంత్వనము, మొదలగు శృం రగసప్రబంధములకంటె నిదిమేలు. ఉపదేశరూపమున శృంగారరసముఁ గుప్పించ బడినది. నీతిబోధకము, మంచిఅచ్చు. చూడసొంపుగనుండును. మస్తేభమాలిక. మనోహరశైలి వెల 0—1—0 మాత్రమే.

వెలస్వల్పము !! ఫలమధికము

పద్మరాగము.

(అద్భుతమైన నిరూపణము.)

గ్రంథకర్త:—బూర్ల వెంకటరమణయ్యగారు. ఆంగ్లేయమునఁగల "Reddl of the purple Emperor" అనునవల ననుసరించి స్వతంత్రముగ వ్రాసిన న ముది. పద్మరాగాద్యనర్ఘరత్నములకై జరిగిన యద్భుత సంఘటనములతో ని యుండును ప్రసిద్ధికెక్కిన డిటెక్టివ్ నవలలలో నిదియొకటి యని యుల్లేఖించఁ గ చూడబడినది.

వెల చందాదారులకు రు 1—0—0

దుర్గాదాస్.

గ్రంథకర్త:—వారణాసి భానుమూర్తిగారు.

వంగభాషలో సుప్రసిద్ధులగు శ్రీయుత ద్విజేంద్రలాల్ రాయిగారి దుర్గాదాసు నాటకమున కనువాదమిది. అత్యద్భుత వీరావేశము బుట్టించును. ఔరంగజేబు [illegible] నాడించిన గుల్నార్ నాయిక. వెల ఖర్చులతోసహా 1—?—0 మాత్రమే.

మురళీధ్వని. (అనుబంధగ్రంథము)

గ్రంథకర్త:—శ్రీయుత పురిపండా అప్పలస్వామిగారు.

చక్కని భావకవిత్వమునకుఁ దోవఁజూపు పద్యరత్నము లిందుఁగలవు. [illegible] శ్రావ్యమధురము. వెల 0—4—0 మాత్రమే. ఖర్చులు ప్రత్యేకము.

చపల.

అత్యద్భుతకథాసంవిధానముఁ గల్గిన నిరూపకనవల.

గ్రంథకర్త:—పండిత ఆదిభట్ల తిరుణయ్యా సిద్ధాంతిగారు.

ఇట్టిది మనభాషయందు వెలువడి యుండదు. వంగీయపత్రికలన్నియు [illegible] సహస్రముఖంగులఁ బ్రశంసించినవి. ఇందు ముగ్గురు రహస్య పరిశోధకులు, మువ్వురు నాయకులు, మువ్వురు నాయికలు, మూడస్త్రములు, ముమ్మారు ప్రయోగము, మూడు [illegible], మూడు పలాయనములు, మూడుమూడుజాబులు, మూడుహింసలు, మూడు ప్రశ్నలు, మూడు పూర్వ వృత్తాంతములు, నవనీత కోమలాంగియగు [illegible] స్త్రీ [illegible] గావించిన పైశాచిక కృత్యములు, నరరాక్షసుఁడగు శశిభూషణుని దుర్దాంత వ్యాపారములు, వలచిన కాంతను నిరాకరించుట, ఒల్లని యుబలను బలాత్కరించి వివాహమాడుట, పెండ్లిలో పెద్దపెండ్లి. నిద్రలో దీర్ఘనిద్ర. [illegible] వింత దొంగతనము, దొంగనోట్లను సృష్టించుట, [illegible] మనుజుఁడు రాక్షసుఁడగుట, అనుమానము, [illegible], [illegible], అవిశ్వాసము, భ్రమ, పరాభవము, దంభము. ద్వేషము, [illegible], మొదలగు [illegible] [illegible]. దీనిని జదువనారంభించినతర్వాత, ముగించువరకు [illegible] [illegible] యుండదు. గ్రంథము నీతిబోధకము. [illegible] [illegible], [illegible], పాపవ్యక్తీకరణము, పాపనివారణ సమాప్తము [illegible], [illegible]. వెల చందాదారులకు రు. 1—0—0 ఇతరులకు రు. 1—?—0 ఖర్చులతోసహా.